

Peter Willmoen

OM
PETER WILLEMOËS

AF

O. LÜTKEN.
PREMIERLIEUTENANT I MARINEN.

UDGIVET I ANLEDNING AF

HUNDREDAARS-DAGEN FOR PETER WILLEMOËS'S FØDSEL

DEN 11. MAI 1883

AF

SØLIEUTENANT-SÆLSKABET I KJØBENHAVN.

KJØBENHAVN.

LEHMANN & STAGE.

THIELES BOGTRYKKERI.

1883.

Den 11te Mai 1883 er en Mærkedag i den danske Marines Historie; thi det er Hundredaars-Dagen for Helten fra Kongedybet, Peter Willemoës's Fødsel.

Søndagen den 11te Mai 1783 blev Peter Willemoës født i Assens paa Fyen, hvor hans Fader, Kammerraad Christen Willemoës, dengang var Amtsforvalter for Assens og Hinds-gavls Amter. Moderen var Christiane Dreyer eller Drejer. Navnene paa Bedsteforældrene ere ikke opbevarede, men en Tradition i Familien omtaler dem som Bønderfolk fra Jylland, og Navnet Willemoës skulde da skrive sig fra deres Hjemsted, som laae i Nærheden af Store Vildmose i Vendsyssel (Kiær- og Børglum-Herred).

Den Dag, da Peter Willemoës blev født, var der om Aftenen et Spilleparti hos hans Fader Amtsforvalteren, og man fortæller, at det nyfødte Barn blev baaret ind for at blive præsenteret for Herrerne ved Spillebordet, en Omstændighed, der havde til Følge, at han i sine første Barndomsaar blandt Forældre og Sødskende gik under Navnet »L'Hombre-Drengen«.

Allerede 6 Dage efter sin Fødsel, den 17de Mai 1783, blev han hjemmedøbt, uvist af hvilken Grund, og omtrent 4 Uger senere blev hans Daab bekræftet i Assens Kirke.

Om denne Begivenhed giver Assens Ministerialbog følgende Oplysninger*):

»Torsdagen 19 Juni 1783 Eftermiddag Kl. 3 blev
»Kammerraad og Amtsforvalter Christen Willemoes og Frue
»Christiane Drejer, deres Søn født tilforn 11 Mai og 17
»ejusdem hjemmedøbt og kaldet Peter hans Daab i Kirken
»confirmeret.«

»General-Adjutant Schubarts Frue Elisabeth Ramus
»bar ham til Daaben, Catechet Trewens Datter, Jomfru
»A. C. D. Trewen gik hos, Assessor Herredsfoged Niels
»Lessøe, Byfoged R. L. Nellesmann og Postfører Hansen
»vare Fadere.«

I sin Barndom viste Peter sig som en rask og modig Dreng, behændig til at springe og klatre, altid lystig og glad, resolut og uforsagt. Herom vidner et lille Træk fra hans Drengaar. En Dag, da han tilligemed sine 3 ældre Brødre legede Tagfat paa Amtstuens Magasinloft, hvor en Lem, der benyttedes ved Udlosning af Korn og Furage fra Magasinet, stod aaben, sprang han, for ikke at blive gleben af Brødrene, med et vældigt Sæt igjennem Lemmen ned i Porten, en Høide af c. 8 Alen, og fortsatte sit Løb, triumferende over ikke at være bleven fanget, medens Brødrene ængstlige opgave Legen, og kom ned for at see, om han ikke var kommet alvorlig tilskade ved det dumdristige Spring.

Allerede fra ganske lille af var Peter Willemoes bestemt til Søen, saa tidlig, at det maa have været hans Fader, der har truffet denne Bestemmelse paa Sønnens Vegne; thi som et Barn paa 4 Aar, — nemlig i Aaret

*) Udskriften af Ministerialbogen meddelt af Hr. Pastor M. C. Schallemose, Sognepræst til Assens og Kjærum.

1787 — staaer han efter Datidens Skik indskrevet som Kadet*), og han forlod som en 12aarig Dreng sin Faders Hus i Assens for at blive optaget paa Søkadet-Akademiet, hvis daværende Chef var Kapitain Sneedorff**).

Willemoës blev i Kjøbenhavn sat i Huset hos daværende Kapitain E. Bruun i Nyboder og forblev i hans Hus, indtil han i Aaret 1799 som Kadet-Underofficer fik Bolig paa Akademiet.

Paa Akademiet vandt Willemoës hurtig Alle for sig; saavel Lærere som Kammerater følte sig tiltrukne af hans sprudlende Livslyst og friske Humør, og samtidig fik man at mærke, at der hos den 14aarige Dreng bag alle Drengestreger og Barnagtigheder boede en Mands Villie, en stærk Æresfølelse og en udpræget Kjærlighed til den Stand, han var bestemt til at tilhøre. Blandt Træk fra hans Kadetdage skal her nævnes et, som viser, hvor høit han satte sin Stand. En Dag ude paa Akademiet fortalte en af Kadetterne i en kammeratlig Klynge, hvorledes han ved et Besøg paa et Landsted ved en Middag havde seet en ældre bekjendt Søofficer i en temmelig beruset Tilstand; Fortællingen gjorde naturligvis Lykke imellem de ungdommelige Tilhørere; men Willemoës, der stod udenfor Kredsen, greb harmfuld et stort Stykke Brænde fra Brændekurven, og med det Udraab: »Jeg skal min Sjæl lære Dig at prostituere min Stand!« drev han Brændestykket efter Fortællerens Hoved med saadant Eftertryk, at denne sikkert vilde være bleven slaaet fordærvet, hvis det havde rammet; — men fra denne Dag vogtede enhver sig

*) Marineministeriets Anciennitetsliste over Officererne.

**) Hans Christian Sneedorff født d. 22/5 1759, død som Kontre-Admiral d. 12/10 1824.

for i Willemoës's Nærværelse at ytre noget Nedsættende om Marinens Officerer.

I Sommeren 1797 træffe vi Peter Willemoës, der nu havde været 2 Aar som Kadet paa Akademiet, i Besøg hos sine Forældre i Odense, til hvilken By Faderen i Mellemtiden var bleven forflyttet, og fra dette Tidspunkt, rimeligvis da han atter stod i Begreb med at forlade sit Barndomshjem for at reise tilbage til Kjøbenhavn og igjen begynde paa Akademiet, skriver sig nedenstaaende lille versificerede Afsked til en af hans Brødre, hvilken ikke er uden Interesse, da den viser, at den 14aarige Dreng allerede den Gang havde valgt sig en Devise, som han paa sin korte, men glimrende Løbebane som Mand aldrig nogensinde svigtede.

»Naar i Fremtidsdage vi adskilte
 »Bedste Broder*) vandre hver for sig
 »Tænk da paa den Dag da jeg opstilte
 »Dette Mindesmærke her for Dig.
 »Tænk paa mig — som aldrig Dig skal glæme
 »Hvor end Skiæbnen Dig vil føre frem
 »Ja for evig Du et Minde giemme
 »Fra Din Broder og Din bedste Ven.«

Ved Synet af disse Linier
 Erindre Du Din Broder

P. Willemoës.

Odense d. 11 August ..97.

Symb.	Tapperhed Ærer	}
	Feighed Vanærer.	

*) Dette Stambogsblad eies af Peter Willemoës's Brodersøn, Hr. Godske Willemoës, Præst i Fuglse paa Laaland, Søn af den i Herfølge 1858 afdøde Præst Joachim Godske Willemoës, til hvem det lille Digt er skrevet.

Willemoës gennemgik Akademiet fra 1795—1800, og i »Roulle over Søe Cadet Corpset«*) fra disse Aar kunne vi følge hans Færd baade i Land og ombord i Kadet-fregatten. I Rullen for Aaret 1798, indsendt til det Kongelige Admiralitets og Kommissariats Kollegium af Akademiets Chef Kapitain Sneedorff, finde vi Willemoës opført som Kadet med 50 Rdl. Gage; af Bedømmelserne fra samme Aars Kadetskibs-Tur seer man, »at Cadetterne »Leth, Willemoës, J. Lund, Lorck, F. Holsten og Ely »have gjort temmelig god Reede for Takkelage og Paa-»lægning, og temmelig Reede for Maneuvren i ondt og »godt Veyr«, — og gennemgaar man de aarlige Bedøm-»melser fra Akademiet, hvoraf nedenfor er aftrykt Lærernes Skudsmaal om Willemoës for Aarene 1798—99 og 1800, kan man derigjennem danne sig en Forestilling om hans Forhold i Land.

*) Marineministeriets Arkiv.

Peter Willemoës

fød	indskrevet	hvor er	Fader	1ste Exam.	2den Exam.	Artilleri	Sphærica	decisiv Exam.
1783 ¹¹ / ₈	1787 ²⁵ / ₁	hos Capt. Lieutenant Bruun	Kammerraad og Amtsforsvalter	præsteret	2 Deel § 111	2den Afhandl.		

Videnskaber og Kunster

Lærernes Skudsmaal

de mathematiske

Temmelig godt Begreb, begynder at anvende det, han har lært, og gjør sig Flid for at forstaae det han lærer, er flittig, og begynder at blive ordentlig.

Artillerie

flittig.

Dansk Grammatik

Hist. og Geographie }

Et maadeligt Hoved med maadelig Flid.

Regning

færdig.

Skrivning

vel, men vildt.

Tegning

gjør sig ingen Umage og kunde være flittigere.

Fægtning og Voltigering

springer temmelig godt, og er flittig i Fægtning og Voltigering.

Dands

godt.

Engelsk

has changed much in conduct to this advantage, and hope he will likewise, do the same in english.

Togter

Sidste Recommendation
fra Cadet-Fregatten

Chefens Skudsmaal

3 med Cadet-Fregatten
1 med Orlog-Skibene til Søes
1 dito paa Rheden

8de Classe
1ste. Tour

Temmelig god Conduite, uordentlig, men lader ellers til at faae godt Anlæg.

Peter Willemoës

fød	indskrevet	hvor er	Fader	Preliminair Examen	1ste Exam.	2den Exam.	Artilleri	Sphærica	decisiv Examen
1783 ¹¹ / ₆	1787 ²⁵ / ₁	hos Capt. Lieut. E. Bruun	Kammerraad og Amsforvalter	præsteret ¹⁷⁹⁵ / ₃ med 22 ¹⁷⁰ / ₄₂₀	præsteret	færdig med Trigonometri	færdig med 5te Afhandl.		

Videnskaber og Kunster

Lærernes Skudsmaal

de mathematiske	Har ganske godt Hoved, og er flittig; men viser stundom meere Lyst til at komme videre end til at begribe.	Wleugel.
Artillerie	meget flittig.	
Dansk Grammatik		
Hist. og Geographie	Et maadeligt Hoved med temmelig god Flid.	
Regning	frie.	
Skrivning	viser Flid og Lyst, og gaaer vel frem.	
Tegning	Har forbedret sig i Aar; gjør sig Umage og er flittig.	
Engelsk	Tolerable progress, might do better for he has parts.	Ahlers.
Fegtning og Voltigering	Temmelig godt.	
Dands	forbedret sig meget.	

Togter

Sidste Recommendation fra Cadet-Fregatten

Chefens Skudsmaal

4 med Cadet-Fregatten	7de Classe	temmelig god Conduite, sætter sig, lader til at have temmelig
1 med Orlog-Skibene til Søes	1ste Tour	godt Anlæg.
1 do. paa Rheden		

Peter Willemoës

Fød	indskreven	hvor er	Fader	Preliminair-Examen	1ste Exam.	2den Exam.	Artilleri	Sphærica	decisiv Examen
1783 ¹¹ / ₆	1787 ²⁵ / ₁	paa Academiet	Kammerraad og Amtsforsvalter	præsteret ¹⁷⁹⁵ / ₃ med 22 ¹⁷⁰ / ₁₂₀	præsteret	præsteret	færdig	skal begynde	præsteret 1799 med 14 ¹¹⁵ / ₁₂₀

Videnskaber og Kunster**Lærernes Skudsmaal**

De Mathematiske
Artillerie
Dansk Grammatik og
Historie og Geographie }
Tegning
Fægtning og Voltigering
Skrivning
Engelsk

temmelig got Begreb, er ordentlig og gjør sig Fliid.
Færdig.

D. Bille.

Et maadeligt Hoved, med upaaklagelig Fliid.

temmelig, jeg havde ventet meere Fremgang af ham i Aar.
temmelig.

Gjør sig Umage for at gaae frem.

Has not made much progress, but has gained much to his advantage in temper and conduct.

Ahlers.

Togter**sidste Recommendation
fra Cadet-Fregatten****Chefens Skudsmaal**

6 med Cadet-Fregatten
1 med Orlog-Skib til Søes
1 med Orlogskib paa Rheden

4de Classe 2den Tour

Temmelig god moralsk og militair Conduite

Efter at Willemoës i Sommeren 1800 var hjemkommen med Kadetfregatten »Friderichsværn« og hermed havde afsluttet sin Uddannelse til Officer, blev han tilligemed 6 af sine Kammerater udnævnt til Sekondlieutenant den 29de August 1800, paa Admiralitets og Kommissariats Kollegiets derom nedlagte »allerunderdanigste Forestilling«, som nedenfor meddeles i Forbindelse med den Kongelige Resolution*).

Allerunderdanigst Forestilling.

Efter at Chefen for Søe-Cadet-Corpsen Capitain Sneedorff nu er hjemkommen og fuldendt det andet Togt med Fregatten Friderichsværn i Øster-Søen til Cadetternes Øvelse, har han hertil indsendt allerunderdanigst vedlagte Forslag paa efterskrevne Cadetter nemlig:

1. Louis Herbert.
2. Friderich Holsten.
3. Peter Mandrup Tuxen.
4. Nicolay Wulff.
5. Jens Berlin Giødvald.
6. Peter Willemoës.
7. Johan Ludvig Prehn.

som ere befundne dygtige til Officerer. I Følge deraf indstille vi allerunderdanigst om de, i forestaaende Anciennitets Orden allernaadigst nu maa avanceres til Second-Lieutenanter med Gage, dog ønsker fornævnte Cadet-Corpses Chef, at ovenanførte Anciennitet maatte restringeres derhen, at om Leilighed inden Foraaret gives til end videre at examinere dem i Sømandskabet, Udfaldet deraf maatte allerunder-

Alt hvad, og saaledes som Vort Admiralitets og Kommissariats-Collegium heri allerunderdanigst har indstillet; det approbere Vi herved allernaadigst.

G. p. V.

Slot Friderichsberg d. 29 Aug. 1800.

Christian R.

Wleugel.

*) Protocol over Kongelige Resolutioner Søe Etaten angaaende i Aaret 1800. (Marineministeriets Arkiv).

danigst forelægges Deres Kongel.
Mait til videre allernaadigst Resolu-
tion, hvilket man og saaledes aller-
underdanigst indstiller.

*Admiralitets og Commissariats
Collegium d. 28 Aug. 1800.*

Wleugel. Knuht. Nørregaard.

Perbøl.

Samme Dag at Willemoës fik sin Udnævnelse til Officer, modtog han tillige sin første Udkommando saalydende:

»Søe Lieutenanten Peter Willemoës haver i Følge
»denne Ordre at melde sig til Chefen for Orlogskibet
»Prindsesse Lovise Augusta Hr. Commandeur Capitain
»Schultz,*) for at gaae tilhaande ved bemeldte Orlogskibs
»Equiperings og derefter at overtræde paa samme; For-
»rettende sin Tieneste saaledes som han agter at tilsvare
»og være bekendt.«

Admiralitets og Commissariats Collegio d. 29. August 1800.

Friderich C. P.

Kaas. Wleugel. Knuht. Nørregaard.

Orlogsskibet »Prindsesse Lovise Augusta«'s Togt blev afsluttet sent paa Efteraaret, og en af de allersidste Dage i December Maaned reiste Peter Willemoës med Orlov fra Kjøbenhavn for at tilbringe et Par Maaneders Tid hos sine Forældre i Odense. Man vil af nedenstaaende Til-
ladelse og Reisepas fra Admiralitetet see, at det ved Aar-
hundredets Begyndelse var forbundet med mere Vanske-
lighed og større Formaliteter for en Officer at besøge sin
Familie paa Fyen end nutildags.

*) Hans Schultz, født 1747; afgaaet som Kommandør d. 16/5 1804.

Tilladelse og Reisepas
for
Hr. Second Lieutenant Willemoës
til og fra Odense.

»Efter Hr. Second Lieutenant Willemoës' Ansøgning
»tillades ham herved at reise til Odense og at være fra-
»værende til først i Martii Maaned næste Aar, og tiener
»denne Tilladelse ham tillige til Reisepas frem og tilbage.

Admiralitets og Commissariats Collegio 29 December 1800.

Friderich C. P.

Kaas. Wleugel. Knuht. Nørregaard.

Da Willemoës efter sin Orlovs Udløb i Begyndelsen af Marts Maaned var kommen tilbage til Kjøbenhavn og havde tiltraadt Tjeneste ombord i Orlogsskibet »Danne-mark«, for hvilket Kammerherre, Kommandør-Kapitain Steen Bille var Chef, havde Danmarks politiske Forhold til England efterhaanden antaget en meget truende Karakter.

Storbritannien stod paa dette Tidspunkt som Havenes Beherskerinde. Understøttet af sin mægtige Flaade udøvede det sit Herredømme overalt, og da det under Krigen med Frankrig saae, at det stred imod dets Interesser, at de nordlige neutrale Magter vedligeholdte deres Forbindelser med Republiken, havde England ikke taget i Betænkning at føre et vilkaarligt Overherredømme paa Havet, saa meget mere som der endnu den Gang ikke existerede nogen Lovgivning, der ad folkeretlig Vei beskyttede den ene Stat imod den andens Overgreb til Søes.

De forenede Regjeringer havde under disse Forhold bestemt sig til at lade deres Handelsskibe convoyere af

Orlogsmænd, og Storbritannien opgav ogsaa virkelig for en Tid sine Fordringer om Visitationsretten; men efter den danske Udenrigsminister A. P. Bernstorffs Død traadte de svævende Stridspunkter imellem England og Danmark atter frem i Forgrunden.

Convoyeringssystemet foranledigede strax nogle mindre Træfninger i Middelhavet og i Vestindien, da de danske Skibschefer ikke vilde tillade de engelske Orlogsmænd at overhale de Convoyer, der vare betroede til deres Beskyttelse, og det nye Aarhundrede var den 25de Juli bleven indviet med et blodigt Sammenstød imellem den danske Fregat »Freia«, Kapitain Krabbe,^{*)} der ledsagede en Convoy, og en engelsk Eskadre paa 6 Skibe under Sir Thomas Baker udfor Downs ved Indgangen til den engelske Kanal.

Den Klage, som den danske Gesandt i London, Grev Wedel-Jarlsberg overrakte i sin Regjerings Navn over dette Overgreb fra Englands Side, havde til Følge, at en extraordinær Gesandt, Lord Withworth, afsendtes til Kjøbenhavn, samtidig med at en Flaadeafdeling paa 19 Skibe under Vice-Admiral Dickson sendtes til de danske Farvande og ankrede op udfor Helsingør. Uagtet der fra dansk Side, for at holde et vaagent Øie med denne betydelige Styrke, blev foretaget et tilsvarende Skridt, idet 4 Linieskibe under Kommando af Kommandør Lütken^{**)} bleve stationerede søndenfor den engelske Linie ved Indgangen til Sundet, havde Englands kraftige Forholdsregler dog til Følge, at Danmark maatte forpligte sig til at opgive Convoyeringen, og da saa Danmark ikke destomindre nogle Maaneder efter fornyede den bevæbnede Neutralitet i St. Petersborg,

*) Peter Krabbe, født 1754; afgaaet som Kommandør Kapitain, og død 20/4 1807.

**) Otto Lütken, født 1/12 1749; afgaaet som Admiral, og død 21/12 1835.

hvilken Traktat netop fastslog Convoyering som sit Udgangspunkt, førte denne farlige Dobbeltthed Forholdet ind i et Spor, der kun kunde ende med Krig, og begge de stridende Magter begyndte ogsaa nu at ruste sig.

Sø-Defensionen paa Kjøbenhavns Rhed, der i Løbet af Marts Maaned under Kommandør Fischers*) Kommando var bleven udlagt for at dække Hovedstaden imod et muligt Bombardement, var bleven armeret og bemandet i største Hast. Begivenhederne havde udviklet sig med en uventet Hurtighed; man havde til det sidste klynget sig til det forfængelige Haab, at det endnu skulde lykkes at stille England tilfreds, saa at nu, da Fjenden stod for Døren, nu, da man hver Dag kunde vente Melding om, at den engelske Flaade var Skagen inde, laa den egentlige Flaade i sit Vinterleie, aftaklet og uden Mandskab, og man valgte da at tage, hvad der var ved Haanden og i den korteste Tid kunde klargjøres; Blokskibe og Pramme, alt, hvad der kunde flyde paa Vandet og bære en Kanon, maatte frem og blev indlemmet i Forsvarslinien.

Berlingske Tidende for Mandag den 23. Marts bragte Efterretningen om den engelske Flaades Afseiling fra Yarmouth, og 2 Dage forinden fik Willemoës, der den Gang, som tidligere nævnt, var ombord i Orlogsskibet »Dannemark«, at vide, at han var udseet til at være Chef for det Gernerske Flyde-Batteri Nr. 1, der paa Grund af de truende Fjendtligheder blev armeret for at indlemmes i Defensionslinien.

»Søe Lieutenanten Peter Willemoës,« — skriver Admiralitetet under 21de Marts, — »haver i Følge denne

*) Johan Olfert Fischer født 4/8 1747; afgaaet som Vice-Admiral, og død 18/2 1829.

»Ordre at melde sig til Holmens Over-Equipagemester Hr.
 »Kommandeur Kierulff*) og videre til den Høystcomman-
 »derende for Defensionen paa Kiøbenhavns Reed, Hr. Kom-
 »mandeur Olfert Fischer for at antage sig det Gernerske
 »Flyde-Batterie Nr. 1 under bemeldte Hr. Kommandeur
 »Fischers Overcommando. Forrettende sin Tieneste saa-
 »ledes som han agter at tilsvare og være bekiendt. Han
 »afgaaer i Følge heraf fra Orlogskibet Dannemark og mel-
 »der dets Chef Hr. Kammerherre Kommandeur Steen Bille
 »samme.«

Admiralitets og Commissariats Collegium d. 21. Martii 1801.

Friderich C. P.

Kaas. Wleugel. Nørregaard.

Det saakaldte Gernerske Flyde-Batterie Nr. 1, paa hvilket Willemoës faa Dage senere som dets Chef skulde gjøre sit Navn udødeligt, var bygget i Aaret 1786 af Hendrik Gerner og altsaa dengang 15 Aar gammelt. Batteriet var 140' langt, 41' bredt og havde et Dybgaaende af 3' 3". Det førte 24 Stkr. 24 Pds. Kanoner, fordelte paa begge Sider af Batteriet, og da det ikke havde Master eller Seil, maatte der bruges Aarer eller Varp for at bevæge det frem.

Besætningen bestod foruden Chefen, Sekondlieutenant Willemoës, og Næstkommanderende, Maanedslieutenant Bæhr, af 127 Mand, medens nedenstaaende for Batteriet udfærdigede Bemandingsreglement lyder paa 156 Mand,**) hvoraf kan sees, at Besætningen paa Slagdagen ikke har været fuldtallig.

*) Ole Andreas Kierulff født ²⁰/₃ 1743; afgaaet som Vice-Admiral, og død ⁶/₃ 1822.

**) Admiralitets og Commissariats Collegiets Copiebog 1801.

Bemandingsreglement for det Gernerske Flyde-Batteri Nr. 1.

Lieutenanter	2
Cadetter	1
Skibschirurgus	1
Tjener	1
Canoneer	1
Under-Canoneer	1
Under-Canoneers Math	1
Baadsmands Math	1
Qvarttermester	1
Ober-Tømmermand	1
Heelbefarne Constabler	6
Halvbefarne —	6
Heelbefarne Matroser	37
Halvbefarne —	36
Søevante	18
Dreng	4
Underofficerer af Soldatesque	2
Soldater —	36
Ialt 156	

Den ungdommelige 17aarige Chef tog nu med Liv og Lyst fat paa den Opgave, der var stillet ham, at faa Flyde-Batteriet armeret og bemandet saa hurtigt som det var muligt. Det tiltrækkende i at tiltræde sin første Chefskommando allerede Aaret efter at have forladt Akademiet, med Krigen staaende for Døren og Udsigten til inden kort Tid at prøve, hvad det vilde sige at staa som Chef paa sit eget Skibsdæk og give Fjenden det glatte Lag, har sikkert opildnet Willemoes's fyrige Sind og fremmet hans Iver og Handlekraft; thi det varede kun faa Dage, saa laa Flyde-Batteriet udenfor Bommen, parat til at hale hen og indtage sin Plads i Linien. Berlingske Tidende

for 27de Marts 1801 skriver herom: »Den 25de og 26de
»Martii ere Flaadebatteriet Nr. 1, Skjødtpømmene »Sværd-
»fisken« og »Søhesten« lagt ud igjennem Bommen; hver
»af dem fører 20 Kanoner.«

Det vil formentlig her være Stedet at omtale den
Vaabendaad nærmere, til hvilken Willemoës's Navn altid
vil være knyttet med Hæder — nemlig Slaget paa Kjøben-
havns Rhed. *)

Defensionen strakte sig omtrent fra Middelgrundens
Sydende langs Kongedybets vestlige Side, støttet til Refs-
halegrunden nordpaa indtil Batteriet Trekroner og bestod
af følgende Skibe:

Sø-Defensionen paa Kjøbenhavns Rhed.

Navn	Kanon- Antal	Besætning	Chef
Blokskib Provsteen	58	529	Kapit. Lorenz Fjelderup Lassen
» Wagrien	52	300	» Frederich Rishbrich
Kavalleripram Rendsborg . .	20	211	Kapitainlieut. Christian Egede
» Nyborg	20	221	» Carl Rothe
Blokskib Jylland	54	425	Kapitain Otto Branth
Stykpram Sværdfisken	18	176	Sekondlieut. Søren Sommerfeldt
Blokskib Kronborg	22	223	Premierlieut. Jens Hauch
Stykpram Hajen	18	175	Sekondlieut. Nicolai Müller
Korvet Elven	10	88	Kapitain, Baron Hans Holsten
Blokskib Dannebrog	60	357	{Kommandør Olfert Fischer Kapitain Albrecht Braun
Kavalleripram Aggershuus . .	20	214	Premierlieut. Thomas Fasting
Flyde-Batteri Nr. 1	24	129	Sekondlieut. Peter Willemoës
Linieskib Sjælland	74	533	Kapitain Ludvig Harboe
Blokskib Charlotte Amalie . .	26	241	» Hans Koefoed
Stykpram Søhesten	18	178	Premierlieut. Bernhard Middelboe
Linieskib Holsteen	60	400	Kapitain Jacob Arenfeldt
Blokskib Indfødsretten	64	394	» Albert de Thurah
Defensionsfregat Hjælperen . .	16	269	Premierlieut. Peter Lillienkjold

*) O. Lütken: Slaget paa Kjøbenhavns Rhed, »Danebrog« 1880.

Det var i alt 2 Linieskibe, 7 Blokskibe, 1 Flyde-Batteri, 3 Stykpramme, 3 Kavalleripramme, 1 Defensions-fregat og 1 Korvet. Blokskibene, Flyde-Batteriet og Stykprammene laa ubevægelige for 4 Ankere; de øvrige Skibe i Linien laa fortoiede for 2 Ankere, havde Reisning, men paa et Par Undtagelser nær ingen Seil underslaaet. Paa Inderrheden laa endvidere under Kommandør Steen Bille: 2 Linieskibe, 1 Fregat og 2 Brigger, men saavel denne Eskadre som 11 Kanonbaade, der laa til Ankers paa grundt Vande ind imod Refshalen, kom ikke til at spille nogen Rolle under Kampen.

Samtidig med, at man i Kjøbenhavn efter bedste Evne søgte at bringe et Forsvar paa Benene, laa der en stor engelsk Flaadeafdeling under Ekvipering i Yarmouth, og Udrustningen dreves saa ivrigt, at der paa Værfterne og ombord i Skibene arbeidedes ved Lys hele Natten. Dens Bestemmelse gjaldt Østersøen, og Englands Mening var at tugte Rusland, Sjælen i den bevæbnede Neutralitet, idet man endnu haabede, at der var en Mulighed for at kunne ordne Stridspunkterne med Danmark og Sverrig ad diplomatisk Vei. For at gjøre det sidste Forsøg i denne Retning afgik en speciel Gesandt, Sir Nicolas Vansittart, om Bord i Fregatten »Blanche« til Helsingør, og Gesandten fordrede i Kjøbenhavn, at Danmark skulde fratræde Neutralitetsforbundet og indrømme den engelske Flaade uhindret Gjennemgang til Østersøen paa sin Vei imod Russerne. Da Regjeringens Svar paa dette Forlangende var et bestemt, afgjørende Nei, maatte Storbritanniens Gesandt vende tilbage med uforrettet Sag, og Vansittart's Afreise fra Kjøbenhavn betegner Tidspunktet for Underhandlingernes endelige Afslutning. Den 12te Marts var Flaaden i Yarmouth seilklar, og samme Dag lettede den Anker,

53 Skibe stærk, under Sir Hyde Parker's Kommando. Hans Flag vaiede fra Linieskibet »London«, og under ham kommanderede Vice-Admiral Horatio Nelson (Flagskib »St. George«) og Kontre-Admiral Graves (Flagskib »Defiance«). En Landgangsstyrke, bestaaende af det 49de Infanteri-Regiment, 2 Jægerkompagnier og en Artilleri-afdeling, fulgte med Flaaden, alt under Kommando af Oberst Stewart.

Ved Valget af de to ledende Mænd, Parker og Nelson, havde den engelske Regjering haft et dobbelt Formaål for Øje og valgt med stor Betænksomhed. Man ventede nemlig, at Parker, der som en af Marinens ældre, erfarne Officerer ikke alene nød stor Anseelse, men ogsaa var bekjendt som en besindig og kløgtig Mand, i alle vanskelige Tilfælde først og fremmest vilde optræde med Forsigtighed og Maadehold, og ved at give ham Nelson til Næstkommanderende var man sikker paa, at denne Handlingens Mand med sin umættelige Ærgjerrighed og frygtelige Energi og Kamplyst vilde være en passende Modvægt til den Høistkommanderende.

Nelson havde ventet, at han som den mest populære Admiral i England og efter sine glimrende Bedrifter i Middelhavet var bleven sat i Spidsen for Expeditionen til Østersøen, og af hans Korrespondance fremgaar det, at han ikke var tilfreds med sin Kommando, da han havde en bestemt Forudfølelse af, at han her kom til at tjene under en Mand, med hvis Karakter han ikke kunde sympathisere, og som han ikke en Gang mente vilde være i Stand til at løse den vanskelige Opgave paa en tilfredsstillende Maade.

I et Brev til Lord St. Vincent, dateret 1ste Marts 1801, hvori Nelson omtaler sin Udkommando og sin nye Chef,

forekommer der følgende Linier, der trods deres Korthed give et godt Indblik i de to Admiralers høist forskjellige Karakter.

»Vor Ven, skriver Nelson om Parker, »er lidt ængstelig for de mørke Nætter og Ismarkerne; Mænd maa »lade staa til; — der er ingen Brug for nervøse Gemytter!«

Og i et andet Brev, skrevet paa Overreisen i Nordsøen og dateret 16de Marts 1801, 57° N. Br., skriver han:

»Veiret er meget koldt, vi have haft megen Sne og »bidende Frost. Jeg har endnu ikke seet den Høistkommanderende og har ikke modtaget nogen officiel Meddelelse om nogetsomhelst. Alt, hvad jeg har erfaret om »vore Planer, misbilliger jeg i høieste Grad. Hæder kan »der vel komme ud deraf, men ikke noget Godt. Jeg »hører ligeledes, at vi skal ankre udfor Kronborg istedet »for ved Kjøbenhavn, hvad der vilde give vore Fordringer »mere Vægt. En dansk Minister vilde betænke sig to »Gange paa at sætte sit Navn under en Krigserklæring »mod England, naar han det næste Øieblik sandsynligvis »vilde se sin Herres Flaade skudt i Brand og Hovedstaden »i Ruiner; — men ude af Øie, ude af Sind, siger et gammelt Ord. De Danske maa se vort Flag vaie, hver Gang »de løfte deres Hoved.«

Medens den engelske Flaade under østlige Storme arbejdede sig frem over Nordsøen, var Alt Liv og Virksomhed i Kjøbenhavn for at skaffe Folk tilveie til Defensionens Bemanding og til et muligt Forsvar af Byen; der meldte sig talrige frivillige, Folk, der vare rede til at ofre deres Liv for Fædrelandet og slaa et Slag ombord i de gamle Blokskibe imod de forhadte Englændere, og samtidig oprettedes der Frikorpser i Land. Studenterne gik i Spidsen for Bevægelsen og traadte sammen i »Kron-

prindsens Livkorps, og med Iver og Lyst tog man fat paa Øvelser og Exercits, og selv om de militære Præstationer i dette frivillige Korps maaske lode en Del tilbage at ønske, mødte det strax den første Dag med et Musikkorps af første Rang, idet nemlig det kongelige Theaters Kapel havde meldt sig frivillig til Tjeneste ved det akademiske Korps.

Ogsaa i Sverrig, hvor man ikke tidligere havde indtaget nogen bestemt Holdning i Spørgsmaalet, uagtet der havde været baade Udsigt og Anledning til en fælles Optræden med Danmark, begyndte Regjeringen nu ved den engelske Flaades truende Nærhed at røre sig for Alvor, og den svenske Konge, Gustav IV Adolf, bestræbte sig med ærlig Villie for at bringe Landets Flaade i kampdygtig Stand, hvis det skulde komme til Kamp. Den 26. Marts skrev Kong Gustav til den høistkommanderende Admiral i Karlskrona, Grev Wachtmeister, for at paaskynde Udrustningen af den svenske Flaade, og i Brevet hedder det: »det vilde smerte mig, ikke at se min Flaade deltage med Hæder i den maaske nærforestaaende Kamp.« — Og faa Dage efter, den 31te Marts, svarede Wachtmeister tilbage: »Flaaden er klar og seiler med første gode Vind.« Men da var det allerede for sent; Slaget havde staaet i Kongedybet, da den svenske Flaade stak i Søen fra Karlskrona Havn.

Medens man saaledes paa begge Sider af Sundet rustede sig til Kamp, var den engelske Flaade den 21de Marts gaaet til Ankers mellem Gilleleie og Kullen. Fjendens Nærværelse i de danske Farvande vakte naturligvis en Del Bestyrtelse i Helsingør, hvor man fra Byens Kirke og Kronborgs Taarne holdt Øie med Flaaden, og som en Løbeild forplantede Efterretningen sig til Hovedstaden.

Paa Gader og Stræder, paa Værtshuse og offentlige Steder, overalt hvor Folk traf sammen, diskuteredes den vigtige Nyhed, og Berlingske Tidende for 23de og 27de Marts stadfæstede Rygterne ved at bringe følgende Meddelelser:

Helsingør, den 23de Martii 1801.

»I Gaar afreiste den engelske Minister, Konsul og adskillige Engelske med Fregatten »Blanche«, og saae man om Eftermiddagen fra Kirketaarnet 7 Seilere, der dog ere ude af Sigte i Dag. Fyrene paa Kullen, Kronborg og Nakkehovedet vare slukte, og Expres sendt til Anholt og Skagen for at slukke dem. Mængden flytter deres Kostbarheder og Familie fra Byen.«

Helsingør, den 27de Martii 1801.

»Den engelske Flaade skal efter Rygtet bestaa af henved 50 Seilere, som snart ere at se og snart ude af Sigte. I Dag tæller man ikkun 6 til Ankers mellem Kullen og Gilleleie. Ved Gilleleie haver nogle i Gaar Nat været i Land efter Vand uden at begaae Exsesser.«

Imidlertid blev den engelske Flaade rolig liggende paa sin Ankerplads ved Indgangen til Sundet og indtog en afventende Holdning. Allerede den 23de Marts var Fregatten »Blanche« ankommen til Helsingør; den havde ombord den storbritanniske Gesandt i Kjøbenhavn Drummond og tillige Vansittart, der vendte tilbage med uforrettet Sag og meddelte, at man i Kjøbenhavn rustede paa Liv og Død; men desuagtet hengik der tre Dage, inden Flaaden gav noget Livstegn fra sig. Først den 27de Marts afsendte den engelske Høistkommanderende en Officer til Kronborg med følgende Skrivelse til Fæstningens Kommandant.

Kattegat, den 27de Martii 1801, Linieskibet »London«.

»Efter det danske Hofs fjendtlige Holdning ved at
 »bortsende Hs. britiske Majestæts Chargé d'Affaires, ønsker
 »den Høistkommanderende paa Hs. Maj. Flaade at erfare
 »det danske Hofs Beslutning, og om den kommanderende
 »Officeer paa Kronborg har faaet Befaling til at fyre paa
 »den britiske Flaade, hvis den skulde løbe ind i Sundet,
 »i hvilket Fald han maa anse det første Kanonskud for en
 »Krigserklæring fra Danmarks Side.«

underskreven

Hyde Parker.

Oberst Stricker, der førte Kommandoen paa Kronborg, svarede tilbage, at han endnu ingen Ordre havde modtaget til at hindre Flaadens Gjennemseiling, men da han naturligvis ikke var kompetent til at give et afgjørende Svar paa Admiralens bestemte Forespørgsel om Regjeringens Holdning, afsendte han ufortøvet en Kurer til Kjøbenhavn for at modtage nærmere Instruktion, og allerede næste Dag modtog Admiral Parker følgende Skrivelse fra Kommandanten:

Kronborg Fæstning, den 28de Martii 1801.

»Til Svar paa Deres Excellences Brev har jeg den
 »Ære at melde, at Hs. Maj. Kongen af Danmark ikke har
 »bortsendt den engelske Chargé d'Affaires, men at det er
 »efter hans egen Begjæring, at han har faaet Pas. Som
 »Soldat kan jeg ikke blande mig i Politik; men jeg
 »har ikke Frihed til at tilstede en Flaade, hvis Bestem-
 »melse endnu er ubekjendt, at nærme sig Kanonerne paa
 »den Fæstning, jeg har den Ære at have Kommando over.
 »I Fald Deres Excellence skulde finde for godt at gjøre
 »Hs. Maj. Kongen af Danmark noget Forslag, saa ønsker

»jeg at maatte blive underrettet derom, inden Flaaden
»nærmer sig Fæstningen. Et bestemt Svar udbedes.«

underskreven

Stricker.

Svaret kom næste Dag og fjernede al Tvivl om Eng-
lands Hensigter og om Flaadens Bestemmelsessted.

Linieskibet »London« 29de Martii 1801.

»Til Svar paa Deres Excellences nylig modtagne Note
»har undertegnede blot at melde, at da han finder det
»danske Hofs Hensigter fjendtlige mod Hs. storbritanniske
»Majestæt, anser han Skrivelsen for en Krigserklæring og
»derfor ikke efter sine Instruxioner kan afholde sig længere
»fra Fjendtligheder, hvor meget det end strider mod hans
»Tilbøielighed. Men han vil tillige være beredt til at høre
»ethvert Forslag fra det danske Hof for at bringe det for-
»rige Venskab og den gode Forstaaelse, som i saa mange
»Aar har eksisteret mellem begge Hofferne, paa Fode igjen.

Hyde Parker.

Til

Hs. Excellence Guvernøren paa Kronborg.

Den 30te Marts om Morgen blæste en Mersseilskuling
af NNV, og Flaaden lettede. Linieskibet »Monarch« var
i Spidsen for Avantgarden, og i Kjølvandet paa dette Skib
stod den engelske Linie ned mod Kronborg, holdende sig
midt i Farvandet, medens Bombarderflotillen, der var ankret
op nærmest Landet, begyndte Beskydningen af Byen. Saa-
snart »Monarch« var indenfor Rækkevidde, aabnede Stricker
Ilden fra Kronborgs Kanoner; Klokken var da 7, og Skyd-
ningen vedligeholdtes fra dansk Side med stor Heftighed;
Flaadens Centrum var endnu under Opseiling, men Skib-

efter Skib kom op og gav det glatte Lag i Forbifarten. De danske Kugler gjorde kun ubetydelig Skade ombord i Skibene, og da man her saae, at den svenske Side af Sundet forblev tavs, uden at løse et Skud, holdt Flaaden lidt østligere i Farvandet, og under Matrosernes Hurraraab og Vittigheder om Skydningen fra Kronborg stod Flaaden rolig sin Kurs Sundet ind. Fæstningens Kugler regnede ned imod den, men vandede langt indenfor Linien, og saa vidt vides blev under Forbiseilingen ikke en eneste Mand ramt af Ilden fra Kronborg, hvorimod en Kanon-sprængning ombord i et af Skibene dræbte og kvæstede adskillige. Ved Middagstid ankrede Flaaden i en udstrakt Linie fra Hveen over imod Taarbæk. I Kjøbenhavn vare alle komne paa Benene ved Lyden af Kanontordenen nord fra; Generalmarchen lød i Gaderne, hver Mand mødte paa sin Allarmplads, og den kongelige Familie begav sig til Rosenborg Slot; — men den engelske Flaade blev liggende paa sin Ankerplads i Sundet, og fra Toldboden og Lange-linie saae man med blandede Følelser paa det smukke, imponerende Skue.

Berlingske Tidende bringer Underretningen om Begivenhedernes Gang til Publikums Kundskab:

»Magistraten har«, — skrives der til Bladet fra Hel-singør den 29de om Aftenen, — »ladet bekjendtgjøre et »Brev fra Kommandanten, hvori han beretter Parkers krigs-»erklærende Svar, og at alt paa Fæstningen var i Bered-»skab for at forbyde ham Forbiseilingen, Generalmarchen »blev slaget, og alt blev sat i Beredskab, Vinden gik til »Vesten, den engelske Flaade lettede Anker og nærmede »sig ind mod Fæstningen; men Kl. 4 blev Vinden atter »sydlig, og Flaaden maatte igjen ankre. Den synes delt »i 3 Divisioner. Den første ligger Fæstningen paa 1 Mil

»nær og bestaar af 11 tremastede Skibe, hvoriblandt 1
 »stort og 7 tremastede, som holdes for Bombarderskibe.
 »De øvrige ligge langs ned ad Kullen til ved den svenske
 »Kyst.

Om Morgenen den 30te Martii 1801.

I dette Øieblik Kl. 6¹/₂ letter den hele engelske Flaade
 »Anker og vil gaa gjennem Sundet. Kl. 6³/₄ begyndte en
 »stærk Kanonade. Fæstningen Kronborg vedligeholder en
 »uaafbrudt og stærk Ild, og de 5 Skibe, som allerede ere
 »forbi, ere ilde tilredte. Af de Bomber, som ere ind-
 »kastede i Byen, have ingen antændt Ild endnu. Den første
 »Bombe faldt ned i den engelske Konsuls Hus.«

Kjøbenhavn den 30te Martii 1801.

»Krigsskuepladsen i Norden er nu aabnet. Den en-
 »gelske Flaade er i Morges seilet ind i Sundet under be-
 »standig Ild fra Fæstningen Kronborgs Kanoner. Skibene
 »have lidt endeel. I Formiddags Kl. henimod 2 saae man
 »den første Division halvanden Mil herfra, og den hele
 »sjeftlige Flaade er nu gaaen til Ankers. Hvert Øieblik
 »kan man vente Angrebet, Alt er i fuld Stand til Forsvar,
 »og hver Dansk ofrer Liv og Blod for Fødelandet. Dette
 »er Folkets Stemning. Held den Regering, som seer
 »Borgernes Tillid og fortjener den som Danmarks.«

Dagen den 30te Marts gik rolig hen; men da Mørket
 brød frem, begyndte Englænderne paa et Arbeide af største
 Vigtighed, som fuldførtes i Nattens Løb, da der fra dansk
 Side mærkelig nok ikke gjordes noget Forsøg paa at for-
 hindre det: Admiral Nelson undersøgte personlig Hollænder-
 dybet i en aaben Baad, og Løbet afmærkedes med Bøier
 for at muliggjøre Linieskibenes Passage sønder efter. Man

var nemlig efter en omhyggelig Rekognoscering kommen til det Resultat, at den danske Stilling maatte angribes fra Syd, da den nordre Fløi, støttet til Batteriet Trekroner, var langt stærkere end den søndre, og Nelson, der som Handlingens Mand var Sjælen i det hele Foretagende og udset til med en Flaade-Afdeling at foretage Angrebet, gav sig strax ilag med Arbejdet.

Den 1ste April om Morgenens lettede den samlede engelske Flaade fra sin Ankerplads mellem Hveen og Taarbæk og gik til Ankers igjen NV. for Middelgrunden. Efter at den danske Stilling endnu en Gang var bleven rekognosceret, heiste Nelson Kl. 4 om Eftermiddagen Signal til sin Flaade-Afdeling om at lette, og for svag nordlig Vind saae man nu Vice-Admiralens Eskadre, 36 Skibe stærk, staa Hollænderdybet ned, medens Parker med Resten af Flaaden blev liggende paa sin Ankerplads.

Den engelske Angrebsflaade, der samme Aften lod Ankret falde SO for Middelgrunden, c. $1\frac{1}{2}$ Mil fra det sydligste Skib i Defensionslinien, og nu kun ventede paa gunstig Vind for at kaste sig over den danske Forsvarslinie, bestod af 11 Linieskibe, 5 Fregatter, 2 Korvetter, 2 Brigger, 2 armerede Brandere, 7 Bombefartøier og 6 Smaabrigger, var bemanded med 8885 Mand og førte et Artilleri paa 1192 Kanoner og 14 Morterer, hvorimod den danske Stilling foruden Batteriet Trekroner kun raadede over 634 Kanoner og 5063 Mand. Midt i Linien, udfor Aabningen imellem Lynetten og Sextus, laa Kommandoskibet »Dannebrog« paa 60 Kanoner, fra hvilket Kommandør Olfert Fischers Stander vaiede, og Nord og Syd for dette strakte Forsvarslinien sig Skib ved Skib med Bredsidens vendt imod Kongedybet. Af de danske Skibe var »Sjælland« et smukt og godt Skib, kun 14 Aar gammelt; »Holsten«

var 29 Aar gammelt; Blokskibene, der forlængst vare udgaaede af Flaadens Tal, vare brøstfældige og raadne af Ælde og Prammene kun bestemte til Transport af Kanoner og Materiel paa Værftet. Sødefensionens Chef, Kommandør Fischer, var hæderlig bekjendt som den Mand, der som Chef for Linieskibet »Oldenburg« i Aaret 1779 under en Orkan ved Cap det gode Haab havde reddet Besætningen ved at sætte Skibet paa Land, men havde ikke tidligere kommanderet under Krigsforhold. Største Delen af hans Officerer havde heller ikke før været i Ilden, og hvad Besætningen angaar, skriver en Samtidig derom: »De danske »Skibes Besætning bestod kun af $1\frac{1}{20}$ Matroser og Soldater; »Resten bestod af uøvede Bønderkarle og en Mængde »Skomager-, Brygger-, Skræder- og Haarskjærer-Svende »og Dreng, der faa Dage før vare pressede eller frivilligt »havde ladet sig hverve, og hvoraf de fleste ikke vidste »at bruge Kanoner, før de kom der.«

Saaledes var det Personel, der skulde tage Kampen op med Storbritanniens stridsvante Sønner og forsvare en Stilling, hvis Materiel var gammelt og daarligt og som i sit Anlæg ikke var uden Feil, idet nemlig Liniens nordlige Fløj laa ret østen for Batteriet Trekroner, hvorved dette blev forhindret i at bruge sit Artilleri paa rette Maade og hvor begge Fløie vare saa fremskudte, at de meget let vilde blive udsatte for langskibs Beskydning.

Den engelske Flaade havde vel den vanskelige Op-gave at søge sin Modstander i et snævert, grundt Farvand, hvor Mærker og Bøier vare tagne bort, og hvor Skibene maatte indtage deres Plads og ankre under Fjendens Ild; men til Gjengjæld havde den sin Manøvre-frihed, den mødte til Kampen med et fortrinligt Materiel og et Personel, der søgte sin Mage i hele Europa. Den havde Besætninger,

som ved aarelang Tjeneste ombord i Skibene havde naaet et høit Standpunkt i Retning af Disciplin og militær Uddannelse, — Officerer, der havde deltaget i Englands Søkrige og kæmpet i Middelhavet og i Vestindien, Skibschefer som Foley og Fremantle, hvis Navne allerede vare kjendte udenfor England, og saa en Chef, som førte Seiren med sig, hvor han kom frem, og som alle i Flaaden saae op til med Beundring. To af Englands berømteste Bedrifter paa Søen vare allerede knyttede til hans Navn, og bestandig higede han fremad paa sin glimrende Bane. En umættelig Ærgjerrighed, ledsaget af en urokkelig Tillid til sig selv og til Lykken, som havde fulgt ham fra Seir til Seir, ere fremtrædende Træk i Nelsons Karakter, og hans private Korrespondance viser os, hvor høit han skattede sit eget Værd.

I et Brev til Lady Hamilton, den engelske Ministers Gemalinde i Neapel, skriver Nelson ombord i sit eget Flagskib »St. George« nogen Tid førend Angrebet paa Kjøbenhavn:

»Min Chef har stillet mig i første Linie i Slaget, og »Nelson vil være først. Jeg kunde sige mere; men jeg »vil ikke gjøre Dem ængstelig, da jeg kjender Deres varme »Venskab for mig. »St. George« skal smykke Englands »berømte Navn med ny, straalende Hæder, hvis Nelson »lever, og det almægtige Forsyn, som hidtil har beskjermet mig i alle Farer og dækket mit Hoved paa Kampens »Dag vil nok, — hvis det behager det, — staa mig bi.«

Da Solen gik ned den 1ste April, var alt klart i den danske Forsvarslinie til at tage imod Fjendens Angreb. Da den engelske Angrebsflaade Kl. 4 om Eftermiddagen

lettede for at staa gennem Hollænderdybet, lød Allarm-trommen atter gennem Kjøbenhavns Gader og kaldte hver Mand til sin Post; ombord i Skibene, der hørte til Sø-defensionen, var der klart Skib; al Forbiadelse med Land var ophørt, og uagtet man var temmelig sikker paa, at den kommende Dag vilde lægge Beslag paa Besætningens Udholdenhed og legemlige Kræfter, blev der dog i Løbet af Natten exerceret i flere af Skibene for at give Folkene lidt Øvelse og gjøre dem fortrolige med de Vaaben, de faa Timer efter skulde bruge for Alvor. — Det Gernerske Flyde-Batteri havde nu indtaget sin Plads og laa fortoiet for 4 Ankere som det første Skib i Linien nordenfor Kommandoskibet »Dannebrog«. Den 17aarige Chef havde, understøttet af sin brave Næstkommanderende, den 40aarige Skibskapitain og Maanedslieutenant Bæhr, inspiceret Batteriet og eftersat, om alt var i Orden og paa sin Plads, og ventede nu kun i sin ungdommelige Utaalmodighed paa, hvad den kommende Dag vilde bringe.

Ud paa Aftenen begyndte Batteriet Kvintus (paa Amager), der var monteret med 4 Stkr. Morterer af svært Kaliber, at kaste nogle Bomber ud imod Fjenden; det var da blikstille, og de engelske Skibe, der vare ankrede nær hinanden, laa i det stille Veir som i en samlet Klynge hele Natten; men kort Tid efter, at Skydningen var begyndt, ankom uheldigvis Chefen for det danske Artilleri, General Mecklenburg, til Batteriet og gav strax Befaling til at ophøre med Ilden, da han ansaae Afstanden for altfor stor. I Virkeligheden naaede Batteriet Kvintus's Bomber derud og vilde have været meget generende for Englænderne; efter senere Udtalelser til norske Officerer af en af Skibscheferne, Kapitain James Brisbane, ombord i Briggen »Cruiser«, vakte Bombekastningen megen Uro; Batteriets

Projektiler faldt imellem Skibene, og disse laa saa uheldig for hinanden og saa tæt sammenpakkede, at en fortsat Beskydning fra Land uden Spørgsmaal vilde have anrettet betydelig Skade.

Efter at Kvintus paa Artilleri-Generalens udtrykkelige Befaling var bragt til Tavshed, var der stille og roligt i begge de fjendtlige Leire; ingen Lanterner vare at se, alt var skjult af Mørket; men medens der fra dansk Side ikke foretoges noget, udførtes der fra engelsk Side om Aftenen den 1ste April et Arbejde af største Betydning for Angrebet den næste Dag; — det var kun en lille Jolle med et Par Mand i, der var i Virksomhed; men Nelsons Stabschef, Kapitain Thomas Hardy, var der ombord, og uden at blive skudt paa, uden en Gang at blive opdaget eller anraabt af Skildvagterne i de danske Skibe, roede han Kongedybet op, undersøgte Farvandet og loddede fra Skib til Skib.

Ombord i Linieskibet »Elephant«, hvorfra Vice-Admiralens Flag vaiede, var der Liv og Virksomhed den Aften i Nelsons Kahyt. Admiralen sad ved Aftensbordet med et stort Selskab af Officerer. Han var, hvad han pleiede at være Aftenen før et Slag, i ypperligt Humor og drak paa gunstig Vind og et lykkeligt Udfald næste Dag. Efter Aftensmaaltidet vendte Skibscheferne tilbage til deres respektive Skibe, kun Riou blev ombord for sammen med Admiralen og Kapitain Foley, »Elephants« Chef, at udkaste Angrebsplanen og skrive Instruxionerne. Den uophørlige Sjæls- og Legemsanstrængelse, som Nelson havde været udsat for uafbrudt i 3 Dage, havde efterhaanden udmattet ham, og hans gamle, tro Tjener, Mr. Allen, der udøvede den Myndighed over sin Herre, som mange Aars Tjeneste giver Ret til, fik ham tilsidst til at

lægge sig. Køien blev spredt paa Gulvet, Nelson lagde sig ned og dikterede derfra sine Ordre, medens Foley og Riou arbejdede ved Bordet i Kahytten. Da Klokken var 11, traadte Kapitain Hardy ind og bragte Melding om Dybdeforholdene i Løbet og op imod den fjendtlige Linie; han havde været saa nær inde, at han uden at blive set havde loddet rundt omkring det danske Kommandoskib »Dannebrog«. Kort efter Midnat vare Ordrene udfærdigede, og 6 Skrivere toge fat paa at renskrive dem ude i den forreste Kahyt. Der kom Melding fra Dækket, at der var kommen svag, sydlig Brise, og Nelson, der blev utaalmelig, raabte af og til ud igjennem den aabne Dør for at paaskynde Arbeidet. I Stedet for at unde sig nogle faa Timers Søvn, vedblev han i Løbet af Natten at modtage Meldinger om Veiret, og da Skrivelserne ved Dag gry vare færdige med deres Arbejde, da den sidste Ordre var lagt sammen og forseglet, var Admiralen oppe, havde spist sin Frokost og gik op og ned ad »Elephants« Skandse.

Skjærtorsdag Morgen den 2den April brød frem. Det blæste en Bramseilskuling af SO, og da Kl. var 6, vaiede Signalet fra Admiralskibet, som kaldte Cheferne ombord. Paa Skandsen modtog de deres Instruxioner, og efterat de vare gaaede fra Borde, blev der gjort klar til at lette ombord i Skibene. Omtrent en Time senere kaldtes de engelske Lodser ved Signal ombord i Flagskibet, men da Øieblikket var kommen, var der ingen, som vilde paatage sig Ansaret med at lodse Flaaden. Nelson var rasende, han mindede dem om deres Pligt, appellerede til deres Æresfølelse og Fædrelandskjærlighed og anvendte al sin Myndighed og Veltalenhed uden Held, indtil endelig »masteren« (Navigationsofficeren) fra »Bellona«, Alexander

Briarly, erklærede sig villig til at paatage sig det vanskelige Hverv.

I Sødefensionen og inde fra Land havde man fra den tidlige Morgenstund med spændt Opmærksomhed holdt Øie med den fjendtlige Flaade, lagt Mærke til den livlige Færdsel af Fartøier ved Admiralskibets Faldreb, set Signalflagene gaa op og ned, og iagttaget Forberedelserne til Letningen.

Ombord i Defensionens næst sydligste Skib »Wagrien«, der laa nær den engelske Flaade, stod Chefen, Kapitain Risbrich, med sin Kikkert for Øiet og betragtede Bevægelserne og Forberedelserne i Nelsons Skibe. »Jeg ser«, sagde han, idet han vendte sig om til sine Officerer, »at de ville til at lette og attakere os; — lad os derfor gaa ned mine Herrer, og spise vor Frokost; thi vi faa meget at bestille i Dag«.

Klokken var da 9, og en halv Time senere gav Nelson Signal til at lette. Skibscheferne havde i deres Instruxioner faaet anvist den Orden, i hvilken der skulde lettes, og Pladsen, som Skibene skulde indtage under Slaget, og ligesom ved Abukir, hvor Forholdene i flere Henseender havde stor Lighed med, hvad der her vilde blive Tilfælde, havde Admiralen givet Ordre til, at der skulde ankres med et Sværanker agter fra.

Det Skib, som skulde aabne Bataillen, Linieskibet »Edgar«, var allerede let og gled frem paa Kamppladsen med sine Mersseil paa Rand; fra det danske Kommandoskib vaiede Kommandør Fischers Signal til at begynde Slaget, og saa snart »Edgar« kom saa nær »Prøvesteen«, at Kanonerne kunde bære, gav Blokskibet Ild. Det første Skud den 2den April faldt fra dansk Side, fra »Prøvesteens« underste Batteri, og Kanonen blev rettet og affyret af

Batterichefen, Kapitain Michael Petronius Bille. Hermed var Kampen begyndt; efterhaanden som Linieskibet kom op igjennem Kongedybet, modtog det Ilden fra hvert Skib, det passerede; men med stor Nøiagtighed indtog det sin Plads omtrent midt paa Linien, lod sit Anker falde agter fra og beslog sine Seil med Ro og Orden. Det andet Skib i Rækken, »Agamemnon«, der fulgte efter, kom Middelgrundens Sydende for nær og blev staaende; men Agtermanden »Polyphemus« skød forbi ham og lagde sig sydligst paa Fløien udfor »Prøvesteen«, hvor Ilden blev aabnet med Eftertryk imod det danske Blokskib. Den engelske Flaade var efterhaanden kommen under Seil og stod Kongedybet op imellem den engelske Linie og Middelgrunden, dækkede af deres Kammerater imod den danske Ild; men under denne Manøvre kom baade »Bellona« og »Russel« for nær til Middelgrundens Vestside og bleve staaende uden at kunne komme flot igjen, men dog saaledes, at de kunde bruge deres Kanoner imod Defensionens sydligste Skibe.

I dette Øieblik var Admiralskibet under Opseiling sønder fra med Arrière-Garden i sit Kjølvand; men da Nelson saa sine to Formænd støde, lagde han uden et Øiebliks Betænkning Roret Styrbord uden at agte paa Lodsernes Paastand, at Løbet var dybest øster over, og bestemte sig til at passere sine Skibe paa Bagbords Side. Nelson spadserede op og ned ad Skandsen i ondt Lune over Lodsernes Mangel paa Konduite og ved at se 3 af Linieskibene paa Grund strax ved Kampens Begyndelse, men nu lysnede hans Ansigt atter op, da Øieblikket nærmede sig, hvor han med sit eget Skib skulde gribe ind i Begivenhedernes Gang, og en Samtale, som han hørte fra den anden Side af Skandsen imellem »Elephants« to »ma-

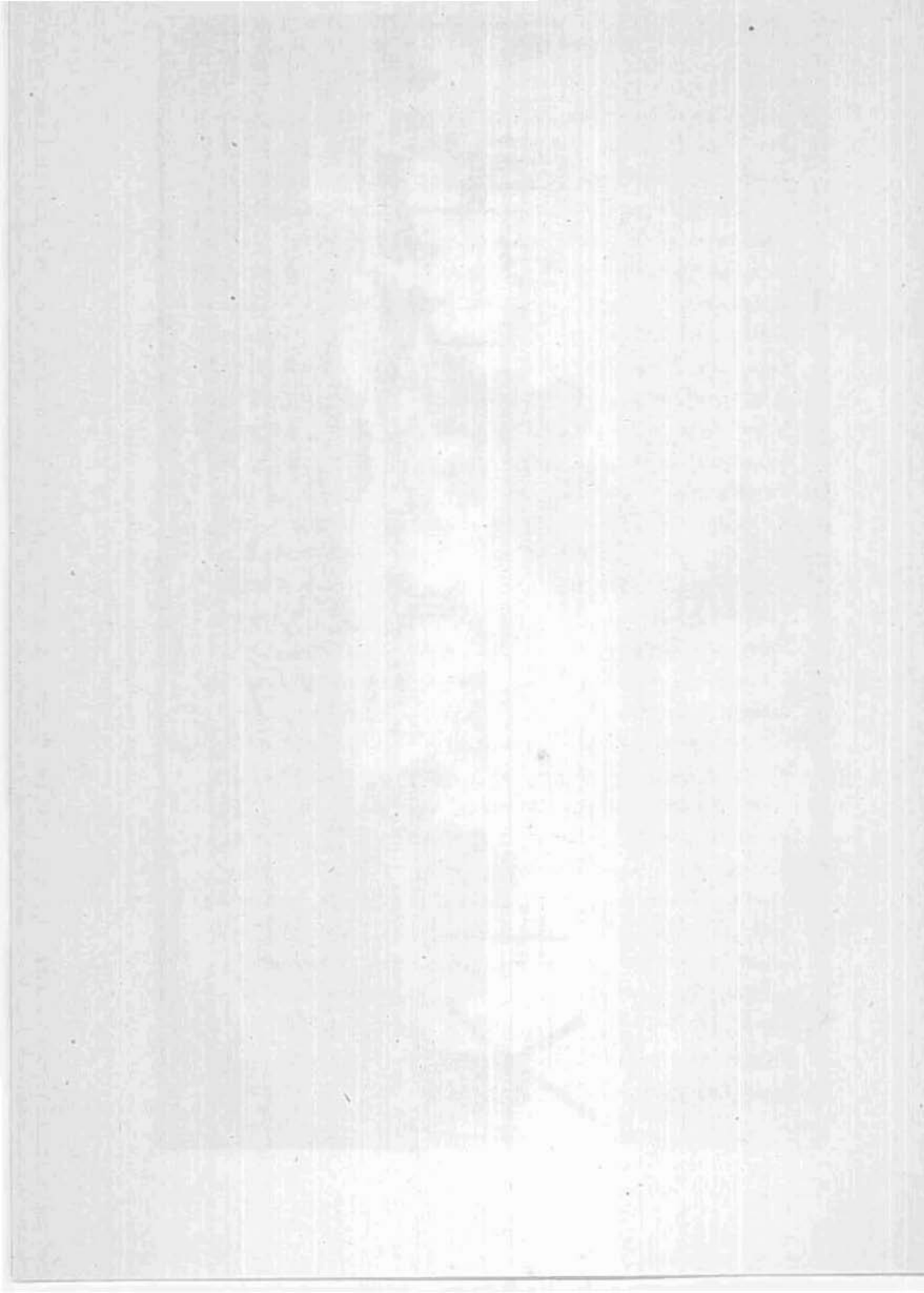
stere«, glædede hans Sjæl og satte ham atter i det bedste Humør. Under Flaadens Opseiling blev Loddet hevet af »masterne« personlig, og Linieskibets to »mastere« trættes om, hvem der skulde hive Loddet fra Bagbords Storrøst. Den ædle Kappelstrid imellem de to Mænd om, hvem der skulde have den Ære at staa lige overfor Fjenden og modtage Lagene, naar Skibet passerede klos forbi de danske Kanoner, var ganske efter Admiralens Sind og syntes ham at være et godt Varsel for Dagen.

Fulgt af sine Agtermænd »Ganges«, »Monarch« og »Defiance« stod Admiralskibet sin Kurs op imellem de to kæmpende Linier; de engelske Skibe holdt inde med Skydningen for at lade deres Kammerater passere forbi; men desto voldsommere tordnede det fra Defensionslinien under Fjendens Forbiseiling. Uden Uheld indtog de sidste engelske Skibe deres Poster, og næppe $\frac{3}{4}$ Time efter at »Edgar« havde lettet, laa hele den engelske Flaade i Slagorden, og Kampen var i fuld Gang paa hele Linien, heftigst henimod den sydlige Fløi.

Krudtdampen, som den sydøstlige Vind bar ind over Byen, hang over hele Hovedstaden; Gader og Stræder vare tomme for Mennesker; men Langelinie, Sextus, Toldboden, Byens Kirketaarne og alle høie Bygningers Tage vare overfyldte med Tilskuere, der i ængstelig Spænding stirrede ud over Kongedybet imod de kæmpende Flaader, hvor de engelske Linieskibes høie Reisninger ragede op igjennem Krudtrøgen, og hvor Skuddene uophørlig drøned. Hele Byens Befolkning var i Tankerne med derude, hvor der blev kæmpet for Fædrelandets Ære, og hvor Mænd, Brødre, Fædre og Sønner i dette Øieblik ofrede Liv og Blod.

Slaget paa Kjøbenhavns Rhed den 2den April 1801.

Allerede Kl 11 om Formiddagen skete det første Brud paa Defensionslinien, idet Kavalleriprammen »Rendsborg«, det 3die sydligste Skib, fik sine Touge overskudte og drev ind paa Refshalen; men Kapitaenlieutenant Egede fortsatte Kampen med sit Skib inde fra Grunden. Hele den sydlige Del af Linien fra »Prøvesteen« op til »Kronborg« var paa denne Tid indviklet i en haardnakket, blodig Kamp, da Englænderne koncentrerede deres Anstrængelser paa dette Punkt for først at knuse Modstandskraften paa den danske sydlige Fløi; med stor Bravur kæmpedes der her ombord i Blokskibene og Prammene imod Overmagten, uagtet de engelske Kugler demonterede det ene Stykke Skyts efter det andet og rev Mandskabet bort fra Kanonerne. Efter 2½ Times Kamp havde Kavalleriprammen »Nyborg« kun en eneste brugelig Kanon tilbage; den kappede da sine Touge for at trække sig ud af Ildlinien, og det lykkedes Chefen at bjerpe Skibet ind paa Inderrheden i synkefærdig Tilstand. Hvorledes Prammen saae ud, da den opgav Kampen, faar man et godt Begreb om ved at læse følgende Beskrivelse:

»Prammen »Nyborg«, Kaptl. Rothe, arbeidede sig ind »til Toldboden, hvor den øieblikkelig sank udenfor Bommen, saaledes at den øverste Del af Skibet ragede frem »over Vandfladen. De talrigt forsamlede Tilskuere paa »Toldboden, baade væbnede og uvæbnede, fik her en anskuelig Forestilling om, hvorledes et Orlogsskib bør se »ud, naar danske Krigere drage det ud af Striden. Bougsprydet var aldeles bortskudt, af Masterne stod kun en »Stump af Formasten, Kahytten var helt stødt ind, Tougværk og Seil hang i Fryndser og Pjalter, Rælingen var splintret i mange Stumper af den ene Kugle ved Siden »af den anden, af dens 20 Kanoner var kun en eneste

»i brugbar Stand, Dækket var skjult af døde Kroppe og
»adsplittede Lemmer o. s. v.« . . .

Ved de to Prammes Bortgang blev Kampen haardere paa den sydlige Fløi for de andre Skibe, der nu bleve udsatte for den engelske Langskibssild. »Jylland« sloges med sine 27 brugbare Kanoner imod 3 engelske Linieskibe, »Arden« , »Edgar« og »Russel« , men Overmagten var for stor til, at Kampen kunde vare længe ved endnu; 100 Mand af Besætningen laa allerede dræbte eller saarede, og hvert Lag fra de engelske Skibe krævede nye Ofre. Først da alle 54 Kanoner vare demonterede, strøg Blokskibet sit Flag, og omtrent samtidig overgav dens to nærmeste Sidemænd sig, »Sværdfisken« og »Kronborg« .

»Rendsborg« havde holdt inde med Skydningen, kun »Wagrien« og »Prøvesteen« holdt Stand endnu. Af Kapitain Risbrichs Dagbog, Chefen for Blokskibet »Wagrien« , faa vi en troværdig Beskrivelse af dette Skibs Skæbne fra Slagets Begyndelse, indtil det strøg sit Flag. Kapitain Risbrich skriver:

»Kl. 9¹/₂ om Formiddagen lettede den engelske Flaade under Lord Nelson. I den Stilling, hvori de laa, kunde de ved Vinden lægge Middelgrunden forover. Efterat have formeret Linie, holdt det forreste Skib »Edgar« , paa 74 Kanoner, for Vinden med Mersseil paa Rand ned imellem Middelgrunden og Defensionslinien og begyndte nu en hurtig Ild paa de sydlige Skibe i denne. Flere Linieskibe fulgte, som ligeledes gave os deres glatte Lag, idet de passerede os nordefter, hvilket vi besvarede, efterhaanden som vore Kanoner kunde stilles paa deres Boug. Kl. 10, da Røgen klarede lidt, opdagede vi et Linieskib med opgivne Seil, som laa for et Sværanker agterud paa Siden af »Wagrien« , saa nær, at dets Stevn næsten berørte

»vor nordostlige Sværanker-Bøie, og et andet Linieskib laa »noget længere fra os tvers ud. Begge disse beskøde os »med heftig Ild. Det forreste var »Isis«, 64 Kan., og det »andet var »Bellona«.

»Dette sidste berørte vel Middelgrunden; men ikke »anderledes, end at det med Ankere ude kunde beskyde os »med hele Bredsiden. »Wagrien«, som paa den Tid var »i sin fulde Kraft, Officerer og Mandskab besjælede af Mod »og Pligtfølelse, forsvarede sig af bedste Evne imod den »stærkere Fjende og vedligeholdte en rask og velstyret Ild »med dobbelt Skarp paa Skroget af Fjenderne. Jeg saae, »at imod denne Overmagt havde jeg ikke andet Valg end »at søge at demontere deres Skyts, for at formindske deres »Ild. Jeg tillod ikke at bruge andet dobbelt Skarp end »Kugler for ikke at svække mine Kanoner.

»Henimod Middag, da Cavalleriprammen »Rendsborg«, »som havde sin Post nordenfor »Wagrien«, var ilde tilredt, »Tougene overskudte, og den dreven ind paa Refshalegrunden, halede det engelske Skib, som havde engageret den, »ind paa sine Spring og gav »Wagrien« hele sin Ild paa vor »bagbords Laaring uden at vi kunde gjengjælde den for- »medelst den Opmærksomhed, vi skyldte vore fjendtlige »Sidemænd. Fregatten »Desirée« paa 44 Kanoner havde »lagt sig tilankers tæt udenfor Prøvesteensgrunden og beskød »»Prøvesteen« og »Wagrien« forind, hvorved denne demon- »terede os 2 Kanoner paa Bakken. Nogle mindre Skibe og »Kanonbaade havde omtrent Kl. 1 taget en Stilling ved den »sydlige Fløi saaledes, at de ligeledes kunde beskyde os.

»Paa denne Tid troede jeg at bemærke, at Fjenden »beskød os med brændbare Sager; nogle Omstændigheder »ved en paa Skandsen opkommen Ild gav mig den For- »modning. Jeg gav derfor til Gjengjæld Overkanoneren

»Ordre at afbenytte de os medgivne Brandgranater fra
 »underste Batteri og selv dirigere Kanonen, hvorfra de
 »bleve udskudte. Nogen Tid efter havde jeg Haab, at de
 »havde gjort Virkning, da jeg saa en usædvanlig tyk Røg
 »fra »Isis«, som dog snart blev dæmpet.

»Kanonaden vedvarede heftig fra Fjendens Side, og
 »fra vor saa levende, som vore aftagende Kræfter formaaede.
 »I denne Stilling, omgivet af Fjender, vedblev vi at for-
 »svare os indtil Kl. 2^{1/2}, da al videre Modstand var for-
 »gjæves. Alle vore Kanoner paa 3 nær laa nedskudte og
 »ubrugelige. Skibets Side var fordetmeste indskudt. Næsten
 »Halvdelen af Mandskabet var dræbt eller saaret, og de
 »Tilbageværende vare saa kraftesløse og udmattede, at de
 »kun svagt kunde stride. Jeg saa tillige adskillige armerede
 »Baade passere imellem de fjendtlige Skibe, som lod mig
 »befrygte, at de vilde entre os, hvilket vi ingen Midler
 »havde til at afslaae.

»Af disse Grunde besluttede jeg at forlade Skibet med
 »Officererne og saa meget Mandskab Chaluppen og Bar-
 »kassen kunde rumme og overlade Fjenden det sammen-
 »skudte Skrog, for saaledes at redde saa meget Mandskab
 »som muligt fra at falde i Fangenskab, hvilket nu var
 »uundgaeligt. Tømmermanden lod jeg fornagle de endnu
 »staaende Kanoner paa øverste Dæk, og Skibschirurgerne
 »lod jeg blive ombord for at pleie de Saarede, saavidt
 »deres ringe Hjælpemidler formaaede...

»Kanonerne til underste Batteri, som hørte til Styr-
 »bord eller Landsiden, laa endnu paa Klodser paa Batteri-
 »dækket, da Raperterne til dem endnu ikke vare komne
 »ombord, da de Engelske ankom. Alle fyldte Karduser
 »og Foustager med Krudt lod jeg saavidt muligt kaste
 »overbord, for at Fjenden ikke skulde faae Nytte deraf.

»Da jeg saaledes havde opfyldt den sidste Pligt, der stod i min Magt, forlod jeg i Chaluppen og Lieutenant Henne i Barkassen Skibet medtagende saa meget Mandskab af Sunde og Saarede, som disse Fartøier kunde rumme. De Engelske vedbleve at fyre efter Fartøierne, idet vi roede indefter. Da jeg forlod Skibet vaiede hverken Flag eller Vimpel, begge vare bortskudte, og »Wagrien« havde paa Slutningen længe slaaet uden Flag. Uden at blive truffet, ikkun nogle Aarer bleve overskudte, slap begge Fartøier lykkelig i Land ved Qvintus. Jeg lod Chaluppen her hale paa Land og forføiede mig til Hs. kgl. Hd. Kronprindsen paa Castelsvolden, hvor jeg fandt naadigst Modtagelse, og til hvem jeg meldte Aarsagen til min Ankomst samt Tildragelserne under Slaget.«

Da »Wagrien« opgav Kampen, vaiede det danske Flag kun i et Skib paa hele den sydlige Fløi, og det var fra »Prøvesteen«. Blokskibet havde aabnet Slaget om Morgenens, havde modtaget Laget under Opseilingen af alle de engelske Skibe, og kæmpede nu alene imod den knusende Overmagt. 3 Linieskibe, »Polyphemus«, »Isis« og »Russel« laa paa nær Hold med Bredsiden vendt imod det og sendte Lagene fra deres Batterier imod dets skrøbelige Sider; sønden for havde Fregatten »Desirée« og en Brig taget Post, og Ilden fra begge disse Skibe strøg langskibs hen over Blokskibet og slog Folkene ned ved deres Kanoner.

Under disse fortvivlede Forhold blev »Prøvesteen« paa sin Plads i Linien en Tid endnu, efter at dens Kammerater havde trukket sig ud af Ilden, og vedblev at slaa med samme Uforsagthed; 3 Gange kom det gamle Skib i Brand, men hver Gang blev Ilden slukket igjen ved energiske Anstrængelser; 3 Gange blev Vimplen skudt ned, men Blokskibets Chef, Kapitain Lorenz Fjelderup

Lassen, heiste den igjen og blev uforfærdet paa sin Post, indtil Skib og Kanoner vare ødelagte. Han lod da Krudtet kaste overbord og gik i Land med saa meget Mandskab, som Fartøjerne kunde rumme. Det Skib, som her strøg sit Flag efter et glimrende Forsvar, blev kommanderet af en Mand, der ved denne Leilighed for første Gang var i Ilden og havde en Besætning ombord, der var saa lidt øvet og i den Grad fremmed for Krigerhaandværket, at det i Begyndelsen af Slaget hændte ved en Kanon, at man indførte Krudtet, efter at Kuglen var anbragt i Løbet; men desuagtet havde »Prøvesteen« i over 4 Timer holdt Stand, saa baade Ven og Fjende maatte beundre det heltemodige Forsvar; mod Slutningen havde over 200 engelske Kanoner tordnet imod de faa Stykker brugeligt Skyts, der endnu vare tilbage; men først da Skibet var et sammenskudt Vrag, først da Dæk og Sider truede med at styrte sammen over Hovedet paa de tapre Forsvarere, blev den ulige Kamp afbrudt.

Hermed var Slaget til Ende paa den danske Stillings sydlige Fløi, alle Skibene vare efterhaanden bragte til Tavshed, men i Centrum rasede Kampen endnu med stor Heftighed. Den engelske Flaade-Afdeling, der under Sir Hyde Parker var bleven efterladt nord for Middelgrunden, lettede om Morgenens samtidig med Nelsons Eskadre, og krydsede sig op imod Vind og Strøm, uden at det dog lykkedes den at komme til at tage aktiv Del i Slaget; men med Spænding var man Vidne til Begivenhederne nede i Kongedybet, og fra Linieskibet »London's« Dæk fulgte den Høistkommanderende Slagets Gang. Nelson havde Dagen i Forveien, i Tillid til hvad han mente, at han kunde udrette med en saa fortrinlig Angrebsstyrke som

den, han raadede over, lovet sin Chef, at han i Løbet af en Time skulde ødelægge den danske Forsvarslinie; men nu havde Kanonerne tordnet uafbrudt i halvtredie, og det var med Rette, at Parker efterhaanden fandt, at den lovede Time begyndte at blive »djævelsk lang«. De Linieskibe, som skulde krydse sig op for at gribe ind i Kampen, gjorde ingen Vei paa Grund af det haarde sønden Vande; han vidste, at 3 eller 4 af Angrebsdivisionens Skibe stode fast paa Middelgrunden, og da han samtidig ikke mærkede nogen kjendelig Aftagen endnu i Kanonaden fra den danske Ildlinie og heller ikke paa Grund af Afstanden og Røgen kunde faae et klart Overblik over, hvorledes Sagerne stode i Kongedybet, bestemte han sig til at afbryde Kampen og gav imellem Kl. 1 og 1½ sin Flagkapitain Ordre til at heise Signalet Nr. 39 — »at ophøre med Slaget«.

Den kommanderende Admirals Signal blev repeteret og adlydt paa Stillingens nordre Fløi, hvor Kapitain Henry Riou ombord i Fregatten »Amazon« som Chef for en Afdeling lettere Skibe havde det Hverv at angribe og mulig bemægtige sig Batteriet Trekroner, der kronede den danske Linie mod Nord. Mandefaldet havde været stort i hans Skibe, og nu da man gjorde Anstalter til at retirere, og Fregatten kappede sit Toug, modtog den i det Øieblik, da Agterenden vendte imod Batteriet, det glatte Lag, der rev frygtelige Huller i Besætningen.

Riou, som let saaret i Hovedet sad paa en Kanon og søgte at faae Folkene til at arbeide i den voldsomme Kuglereg, saae med Sorg, hvorledes de danske Kugler gjorde lyst imellem hans Besætning. — »Hvad vil Nelson tænke om os?« raabte han. En Kugle dræbte hans Skriver ved Siden af ham, og det næste Lag fra Batteriet Trekroners Kanoner rev næsten alle Folkene væk, der under Manøvreringen halede af

Storbras. Riou sprang ved dette Syn fortvivlet ned af sin Kanon. — »Kom, Børn!« raabte han, idet han løb agter efter, — »lad os dø alle i Forening!« og i samme Øieblik gjorde en Kanonkugle Ende paa den tapre Officers Liv.

Medens Batteriet Trekroner saaledes paa den nordlige Fløi tilbageviste det engelske Angreb med betydelige Tab for Fjenden, var Kampen paa det høieste i Stillingens Centrum.

Admiral Nelson ombord i »Elephant« var ganske optaget af Slagets Gang og gik op og ned ad Skansen. Et Skud gennem Stormasten slyngede Splinter omkring ham, og han bemærkede blot til en af sine Officerer med et Smil: »Det er en varm Dag, og for enhver af os kan »det blive den sidste, hvad Øieblik det skal være!« — og idet han standsede ved Spillet, udbrød han med Bevægelse: »Men mærk Dem; jeg vilde i dette Øieblik ikke være »noget andet Sted i Verden for Tusinder!«

Omtrent paa dette Tidspunkt meldte Signal-Officeren at Signal 39 (»at ophøre med Slaget«) vaiede hos den Kommanderende. Nelson vedblev at gaa op og ned ad Dækket og syntes ikke at agte derpaa. Signal-Officeren mødte ham igjen, da han dreiede om, og spurgte, om han skulde heise det. »Nei!« svarede Admiralen, »Repeter »blot!« Kort efter sendte han Bud efter Signal-Officeren for at faa at vide om Nr. 16 (Signal for Fægtning paa klods Hold) stadigt var heist, og da han fik et bekræftende Svar, sagde han: »Lad det blive derved!« — Han vedblev at gaa op og ned ad Dækket og bevægede Stumpen af sin høire Arm paa en Maade som altid forraadte hæftig Bevægelse. — »Ved De,« sagde han til Mr. Ferguson, »hvad der vaier ombord hos den Kommanderende? — »Nr. 39!« Mr. Ferguson spurgte, hvad det betød. »Hvad! — »At ophøre med Kampen! — Idet han trak paa Skuldrene

gjentog Nelson: »Afbryde Kampen; — jeg vil være fordømt, om jeg gjør det.« — »De ved Foley« — han vendte sig her til Chefen for »Elephant« — »jeg har kun eet Øie, jeg har Lov til at være blind en Gang imellem!« og idet han satte Kikkerten for det blinde Øie, udbrød han: »Jeg ser virkelig ikke noget Signal!« Kort efter sagde han: »Fordømt være det Signal! Lad mit for »Fægtning paa klods Hold« blive vaiende. Det er den Maade, hvorpaa jeg besvarer et saadant Signal; — lad mit blive spigret til Masten!«

Den engelske Angrebsdivisions Stilling var alt andet end gunstig; men det var et farligt Øieblik nu at afbryde Kampen. Alle Linieskibene vare mer eller mindre medtagne af den haarde Kamp, nogle stode paa Grund, »Monarch« og »Ganges« vare komne uklar af hinanden og vare i Drift ned imod Trekroner, som i fuldkommen kampdygtig Stand spærrede Udløbet, hvis det lykkedes Skibene at klare det farlige Farvand uden Uheld under Tilbagetoget.

Den sydligste Trediedel af Sødefensionens Skibe var vel knust; men Centrum sloges med stor Ufortrødenhed, og den nordlige Fløi stod endnu i sin fulde Kraft. Den danske Stillings Centrum optoges som tidligere nævnt af Kommandoskibet »Dannebrog« med sine Sekundanter det Gernerske Flyde-Batteri nordenfor og Stykprammen »Haien« sønden for sig. Ud herfor var det engelske Admiralskib »Elephant« stoppet for sit Anker, men dog saa nordligt i Farvandet, at det fik »Dannebrog« og Flyde-Batteriet som sine to nærmeste Modstandere.

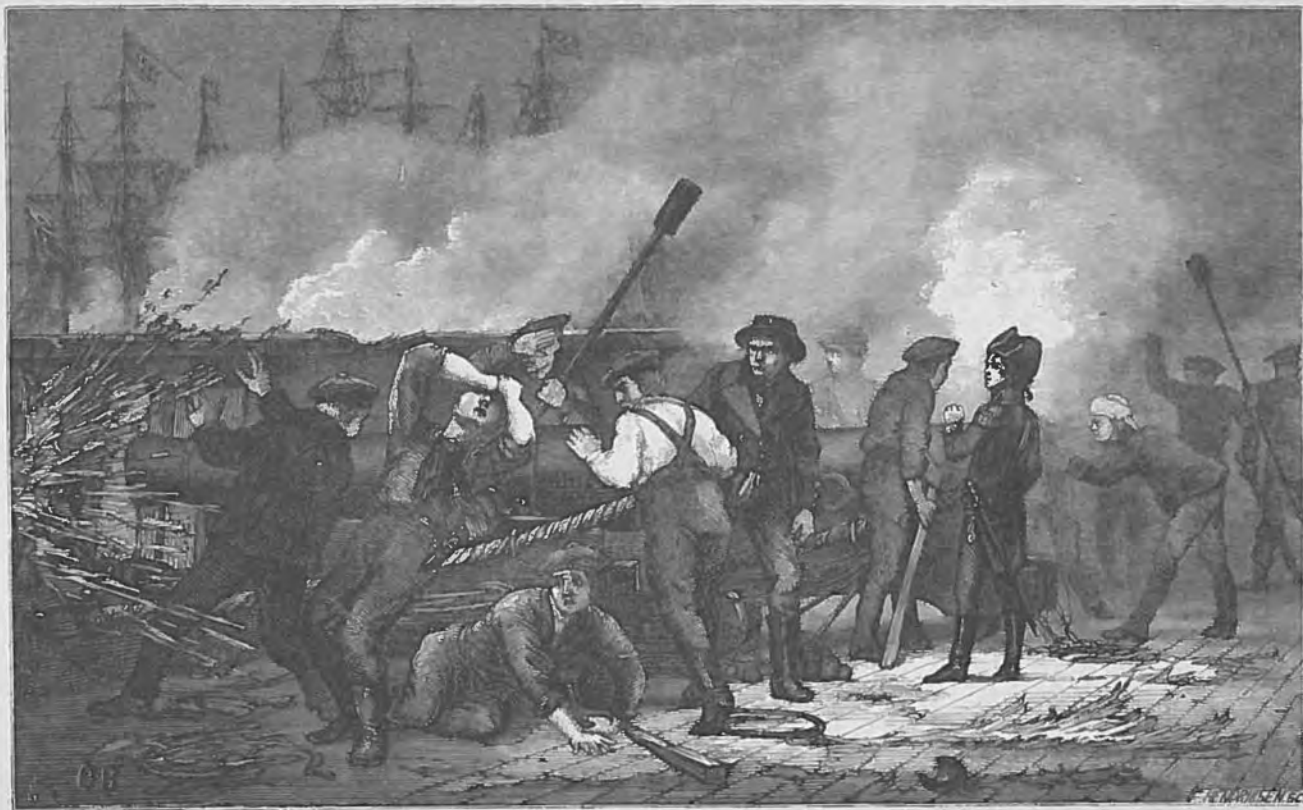
Ombord i dette sidste var der Liv og Lystighed tiltrods for det alvorsfulde Øieblik. Chefens Munterhed og Lune elektriserede øiensynlig Folkene, saa at Kanonerne bleve betjente med en mageløs Hurtighed og Iver. Skud paa Skud knaldede

over imod den svære Orlogsmands Sider, der var gaaet til Ankers et Par Kabellængder fra Batteriet, og naar Englændernes Kugler ikke ramte, men fløi over Hovedet paa Folkene i Flyde-Batteriet paa Grund af, at det laa saa tæt inde under »Elephant« og saa lavt paa Vandet, istemte Chefen og hans tapre lille Besætning et Hurraraab saa kraftigt, at det af og til mellem Lagene kunde høres i de nærmest liggende Skibe.

Det varede ikke længe, førend man ombord i »Elephant« begyndte at lægge Mærke til den lille, uforfærdede Modstander, der optraadte med saa megen Bravur, tilmed da de danske Kugler begyndte at genere i en følelig Grad. »Elephant« havde faaet flere Grundskud, og uagtet man nu fra Linieskibet lod Riffelskytterne bruge deres Vaaben for at pille Willemoes's Folk bort fra Kanonerne, blev det lille Batteri ufortrødent ved at bide fra sig saa eftertrykkeligt, at Nelson ikke kunde andet end skjænke det sin Beundring.

Under disse uheldige Omstændigheder for de engelske Vaaben, hvor Kanonilden fra den danske Stillings Centrum langt snarere syntes at være i Tiltagen end i Begreb med at svækkes, tog Lord Nelson sin Tilflugt til en Handling, som bragte Seiren i Hænderne paa ham, og man maa beundre den Kløgt og Menneskekundskab, som den engelske Admiral lagde for Dagen i denne skjæbnesvangre, halve Time fra Kl. 1—1½, hvor han ikke alene paatog sig det tunge Ansvar at handle imod Signalet, der vaiede fra den Høistkommanderende, men hvor det saae ud, som om alle hans Anstrængelser skulde være spildte, og hvor det tegnede til, at Seiren skulde glide ud af Storbritanniens stærke Haand, uagtet Nelson var forrest i Slaget, og det engelske Blod i 3 lange Timer havde flydt i Strømme.

Lord Nelson afsendte omtrent Kl. 1½ Eftermiddag følgende Brev med en Parlamentær til den danske Kronprins.

Det Gernerske Flyde-Batteri i Slaget paa Rheden den 2den April 1801.

Til Englændernes Brødre, de Danske.

»Lord Nelson har Ordre til at skaane Danmark, saa-
 »fremt Modstanden ophører; men hvis Ilden vedbliver
 »fra dansk Side, vil Lord Nelson se sig nødsaget til at
 »sætte Ild paa alle de flydende Batterier, som han har
 »taget, uden at det staar i hans Magt at frelse de tapre
 »Danske, som have forsvaret dem.

»Givet ombord i hs. Britiske Majestæts Skib Elephant, Kjøbenhavns
 »Rhed den 2den April 1801.

Nelson & Bronte.«

Nogle detaillerede Oplysninger om det kritiske Øieblik, da denne mærkelige Note blev skreven ombord i Admiralskibet, har man i et Brev fra Skibets Proviantforvalter Mr. Thomas Wallis: »Lord Nelson skrev i opreist
 »Stilling Noten paa Rorkoppens Kasse, og jeg kopierede
 »den, ligeledes staaende. Originalen blev lagt i en Kon-
 »volut og forseglet med hans Vaaben. Jeg vilde først
 »forsegle den med en Oblat; men han vilde ikke tillade
 »det, idet han ytrede, at den maatte forsegles med Vox;
 »thi ellers vilde Fjenden tro, at den var skreven og afsendt
 »i Hast. Den Mand, jeg sendte ned efter et Lys, vendte
 »ikke tilbage, da han blev dræbt underveis. Admiralen
 »var, saavidt jeg husker, iført blaa Overfrakke med Epau-
 »letter, og bar en Hat med opkrampet Skygge. Kapitain
 »Thesiger, som afsendtes med Noten, havde ingen Kom-
 »mando, men var blot med som frivillig ombord paa
 »Hyde Parkers Flagskib. Paa Grund af hans Kjendskab
 »til Kjøbenhavn og det danske Sprog blev han betragtet
 »som den Officer, der var bedst skikket til at afgaa som
 »Parlamentær . . .«

Man kan danne sig et godt Begreb om den engelske Flaades Situation ved at læse et Brev fra Kapitain Thomas Fremantle til Marquien af Buckingham, skrevet ombord i Linieskibet »Ganges« paa Kjøbenhavns Rhed den 4de April 1801, og da de efterfølgende Oplysninger hidrøre fra en engelsk Søofficers Haand og ere nedskrevne med Erindringen om Slaget i frisk Minde af en Mand, der som Chef for et af de kæmpende Linieskibe havde Leilighed til at se alt med egne Øine, har man her et paalideligt Billede af Situationens Alvor i den engelske Linie og et fuldgjaldigt Bevis for, at det næppe var Menneskekjærlighed, men ganske andre Grunde, der drev Seirherren fra Abukir til at træde i Underhandling med sin Fjende. — Kapitain Fremantles Brev lyder saaledes:

... »Paa dette Tidspunkt iagttog Nelson, at vore »Skibe vare sønderskudte, og at det vilde være vanskeligt »for os at bringe dem ud af Farvandet. Vi kappede vore »Touge og drev ud. Skibene vare saa medtagne, at de »ikke kunde styre. Baade »Elephant« og »Defiance« løb »paa Grund; vi, (»Ganges«) og »Monarch«, grundstødte »ligeledes, og medens Batterierne endnu ikke havde ophørt »med at skyde, talte vi ikke mindre end 6 Linieskibe og »Desirée«, som stode fast paa Grunden.

»Lykkeligvis kæmpede vi med en Fjende, der hyppig »var bleven slaaet, og som ikke drog Fordel af vor Stilling, »ellers vare alle disse Skibe gaaede tabt. De ere nu med »stor Anstrængelse blevne reddede; men De kan nok tænke »Dem, i hvilken Tilstand et Skib, der har saa mange saarede »Folk ombord, og som er saa sønderskudt, maa befinde »sig. Vi ere nu beskjæftigede med at reparere alt, som om »vi laa til Ankers paa Spithead Rhed. Heldigvis vare vi i »Stand til at holde vort Parlamentærflag vaiende indtil dette

»Øieblik, hvor jeg skriver dette, hvad der har været os
»til stor Fordel, ...«

Ikke alene ved Affattelsen af Skrivelsen lagde Lord Nelson sin beregnende Kløgt for Dagen, men ogsaa den Omstændighed, at Brevet var stilet til Kronprindsen og ikke, som man skulde vente, til Kommandør Fischer, viser, at han handlede med en Diplomats Finhed. Den engelske Parlamentær, Kapitain Sir Frederick Thesiger, roede ombord i Blokskibet »Elefanten«, der tilligemed »Mars« lukkede Kroneløbet, og forlangte at blive ført til Kronprinsen. Chefen der ombord befandt sig i en dobbelt Stilling, idet Blokskibet ikke alene som en Fortsættelse af Defensionen i Kongedybet var underlagt Kommandør Fischers Kommando, men tillige som Vagtskib paa Rheden sorterede direkte under Admiralitets-Kollegiet, og dette ulykkelige Dobbeltforhold fremkaldte naturligvis Tvivl hos Chefen om, i hvilken Egenskab han ved denne Leilighed burde optræde.

Dagens Skæbne beroede maaske i dette Øieblik paa, hvorvidt Kapitain Philip Thun lagde Hovedvægten paa sin Stilling som Vagtskibschef eller ei; den engelske Officers bestemte Anmodning om at blive ført til Kronprinsen og dennes Stilling som øverste Krigsherre bragte Kapitain Thun til at glemme, at Kommandør Fischer var den eneste Mand, der kunde modtage en Parlamentær fra den fjendtlige Admiral, og han bestemte sig derfor til at opfylde det engelske Forlangende. Da Sir Frederick Thesiger efter et kort Ophold ombord roede ind imod Langelinie, ledsaget af en af »Elefantens« Officerer, heldede Seiren atter til de engelske Vaaben, og, sørgeligt nok, Mangel paa rigtigt Omdømme i et Øieblik, hvor en pligtmæssig Opfyldelse af, hvad der fra et formelt Standpunkt vilde kaldes rigtigt og svarende

til Etiketten, ikke burde have været det afgjørende, kastede Loddet i Vægtskaalen til Fordel for Storbritannien.

Medens denne Episode foregik paa Inderrheden, kæmpedes der uafbrudt i Kongedybet. Røgskyerne væltede tykke og tunge ind over Toldboden og Langelinie, Skud paa Skud glimtede og knaldede derude fra, men Ilden var i kjendelig Aftagen i den danske Linie. Olfert Fischers Stander vaiede ikke længer fra »Dannebrog«. Allerede tidligere paa Dagen havde Glatton's Kanoner skudt det i Brand, og den danske Høistkommanderende, der var saaret af en Splint i Hovedet, forlod Skibet og flyttede sin Stander til Linieskibet »Holsteen«, hvorfra Kampen fortsattes.

Da »Dannebrog« havde strøget sit Flag og som et brændende Vrag drev ind paa Stubben, hvor det sprang i Luften, blev Korvetten »Elven«, der som Repetitør laa bagved Linien, saa heftig beskudt, at den kappede sine Touge og bjergede sig ind paa Inderrheden; kort efter trak »Aggershus« sig ud af Slaget, og efter at disse Skibe havde forladt Valpladsen, laa Stykprammen Haien« og Flyde-Batteriet Nr. 1 alene tilbage. De to ungdommelige Chefer Sekondlieutenanterne Nicolai Müller og Peter Willemoës, værgede sig ombord i deres Fartøier med glimrende Heltemod imod »Elephant« og »Glatton«, saalænge Kanonerne kunde bruges; Willemoës kappede sine Touge, medens »Haien« slog en Stund endnu og strøg sit Flag.

Da Willemoës med Vimplen vaiende drev nord paa, ført af Strømmen, kom han ned for Bougen af »Sjælland«, det næste Skib i Linien, og blev hængende fast der. Linieskibets Chef, Kapitain Harboe, blev derved nødt til at kappe Tougene, og idet det store Skib svaiede rundt for det sønden Vande, kom det til at ligge saa uheldigt, at det fik Fjendens Ild langskibs ind og derved opstod der en Del

Forvirring ombord. Begge Skibe drev nu i Forening nord paa til ud for Trekroner, hvor de bleve klar af hinanden, og Willemoës reddede sig med sit forskudte og medtagne Batteri ind paa Stubben uden at have strøget Flaget.

Paa Stillingens nordlige Fløi, hvor der kæmpedes imod »Monarch«, »Defiance« og Kapitain Rioux Eskadre, blev Chefen for »Indfødsretten«, Kapitain Albert Thurah, dræbt af en fjendtlig Kugle. Der afgik Melding herom til Kronprindsen, der dengang betragtede Kampens Gang fra Batteriet Sextus. Da Kronprindsen hørte, at »Indfødsretten« havde mistet sin Chef, vendte han sig om til de Officerer, der ledsagede ham, og spurgte, hvem der vilde tage hans Plads.

Kapitain Christian Schrødersee, der paa Grund af svageligt Helbred for flere Aar siden havde forladt Marinens Tjeneste, meldte sig og kastede sig i en Jolle for at ro ombord i Blokskibet. Idet han traadte over Faldrebet og et Øieblik blev staaende for at praie ned til Fartøisfolkene om at komme ombord i Skibet, blev han ramt af en fjendtlig Kugle, der dræbte ham paa Stedet, og kort efter strøg »Indfødsretten« sit Flag.

Fra Batteriet Sextus begav Kronprinds Frederik sig til Langelinie for bedre at kunne iagttage Slagets Gang, der nu kun var staaende paa Liniens nordlige Fløi, og ved Indgangen til Langelinie ved Jernporten mødte han den engelske Parlamentær. Kronprindsen læste den engelske Note, og hans Medlidenhed og gode Hjerte, der vare fremtrædende Egenskaber hos ham, vandt Overhaand over hans Fornuft. Han havde med Smerte været Vidne til, hvorledes $\frac{3}{4}$ af Forsvarslinien var bleven knust af den engelske Ild; Hundreder af Danske havde allerede mistet Livet i Kampen, og Slaget fortsattes; Kanonerne vedbleve

deres blodige Arbeide derude og spredte Død og Ødelæggelse omkring sig hvert Minut, der gik. Han stod med Nelsons Forslag i Haanden til at standse Fjendtlighederne; Admiralens truende Ord, Ængstelsen for de Saaredes Skjæbne og Sindsbevægelsen over alt, hvad han havde set og oplevet paa denne Dag, stormede saa mægtig ind paa ham i dette afgjørende Øieblik, at han, som den, der af Navn havde Kommandoens øverste Ledelse i sin Haand, bestemte sig til at standse Slaget og sendte sin Generaladjutant, Søofficeren Kapitain Hans Lindholm, med Fuldmagt til Nelsons Admiralskib.

Hermed var Dagens Skjæbne afgjort; den engelske Note havde gjort sin Virkning over al Forventning, — den 2den April var uigjenkaldelig tabt for de danske Vaaben.

Man kan ikke andet end respektere den menneskekjærlige Følelse, der foranledigede dette Skridt, men uforstaaeligt er det, at en saadan Beslutning kunde blive taget, uden at engang Sødefensionens Chef, Commandør Fischer, blev raadspurgt eller opfordret til at give Oplysning om Sagernes Stilling, og Kronprindsens Ledsagere, hans militære Stab, der ved denne Leilighed omgav ham, bære et stort Ansvar, fordi de ikke uadspurgte traadte til med deres Mening i et Øieblik, hvor Fædrelandets Skjæbne stod paa Spil.

Kronprindsen selv lod sig skuffe af Nelsons Krigslist, og hvordan end den historiske Kritik vil dømme herom i vore Dage, kan den dog aldrig underskrive en datidig Forfatters Mening: »At da Hs. kgl. Hd. Kronprinsen fik dette Brev fra Engellands Krigs-Idol, den seiervante Nelson, hørte han Menneskelighedens Stemme; og uden at benytte sig af den Fordeel, Øieblikket tilbød ham,

»gav han strax Ordre til at standse Fjendtlighederne.
 »Denne Handling vil glimre i Menneskehedens Annaler,
 »naar ingen Dødelig tænker mere paa de blodige Tro-
 »phæer, en Nelson og Parker deres hele Liv igjennem
 »have tilkjæmpet sig.«

Ombord i *Elephant* ventede man imidlertid med stor Utaalmodighed paa Parlamentærens Tilbagekomst. Nelson havde under hans Fraværelse sammenkaldt et Krigsraad, hvori man ikke alene bestemte sig til ikke at angribe Resten af den nordlige danske Fløi; men hvor endogsaa saa vægtige Stemmer som Kapitain Foley og Fremantle indtrængende raadede til at benytte Vinden, som endnu var gunstig, til at slippe ud af Farvandet, — og saa snart som Kapitain Lindholm med Sir Frederick Thesiger i Følge var traadt over Faldrebet, blev det hvide Flag heist paa *Elephant*'s Stortop, og Ilden ophørte som Følge heraf i den engelske Linie. Klokken var da imellem 3^{1/2} og 3^{3/4} Eft.; Veiret overtrukket og mørkt.

Den danske Forsvarsstilling sønden for Trekroner var bragt til Taushed efter 5 Timers haardnakket Forsvar. Den Kommanderendes Stander var under Kampen flyttet fra *Holsteen* til Batteriet Trekroner, og kort efter at Kommandør Fischer var gaaet fra Borde, strøg Linieskibet sit Flag. Da *Holsteen* havde overgivet sig, var der intet andet Valg for Fregatten *Hjælperen* end at stryge eller se at slippe bort. Lieutenant Lillienkjold kappede Tougene, satte Seil og naaede lykkelig ind paa Inderheden. Det Skib, som sidst af alle opgav Kampen, var *Sjælland*, Kapitain Harboe; det havde lidt mest af alle Defensionens Skibe, Raperter og Master vare splintrede,

160 Mand af Besætningen laa døde eller saarede, og Bougen og hele bagbords Side vare skudte sammen.

Medens Kapitain Lindholm fra »Elephant« atter begav sig i Land med en ny Skrivelse til Kronprindsen fra den engelske Admiral, hvori denne samtykkede i at standse Fjendtlighederne, tillod at bringe de danske saarede i Land, men forbeholdt sig Ret til at tage nærmere Bestemmelse med Priserne, — medens den danske Befuldmægtigede derefter blev sendt til den Høistkommanderendes Flagskib for at forhandle om Betingelserne for en foreløbig Vaabenhvile, en Foranstaltning, der i alle Tilfælde gjør Nelson megen Ære som Diplomat, da den lange Rotur fra Toldboden ud til Linieskibet »London« fremfor alt tog Tid, arbeidedes der paa Liv og Død i den engelske Flaade paa at bringe Skibene af Grunden og besætte de danske Priser, der havde strøget Flaget.

Dette Arbejde fortsattes, efter at Vaabenhvilen var bragt i Stand, i Løbet af Natten med stor Energi af Englænderne, de danske Priser bleve varpede ud af Linien og brændte; af 13 Skibe vare de 12 kun sønderskudte Vrag, som man ikke kunde tænke paa at føre med sig over Søen; Linieskibet »Holsteen« var det eneste, der som Trophæ fra Slaget paa Rheden blev bragt med hjem til England, og 7 Aar senere deltog det ved Sjællands Odde som engelsk Linieskib i Kampen imod sin tidligere Kammerat »Prinds Christian Frederik«.

»Langfredag Morgen den 3die April« — fortæller Oberst Stewart — »endnu førend det var bleven lyst, kom »Lord Nelson i sin Gig ombord til os i »Elephant« for at »høre, om vi endnu vare paa Grund. Kulden ved en lang »Rotur i et nordligt Klima og saa tidligt om Morgenens »og de foregaaende Dages haarde Anstrængelser baade

»paa Legeme og Sjæl kunde ikke formaa denne mærkelige
 »Mand til at unde sig Ro eller et Øieblik at glemme
 »dem, hvis Skjæbne han vaagede over. Han nød
 »noget Frokost i en Fart og roede saa ud igjen til Pri-
 »serne, som man var i Færd med 'at bringe bort fra den
 »danske Kyst«

I Hovedstaden havde Spændingen lagt sig, der var
 atter kommen Ro og Ligevægt i de bevægede Gemytter.
 Enhver vidste, at Landet havde havt Ære af sine Sønner
 den foregaaende Dag, og, at Kongedybet havde været
 Vidne til et glimrende Forsvar; det var almindelig be-
 kjendt i Byen, at Regjeringen i et Statsraad, som Lang-
 fredag Morgen afholdtes paa Amalienborg Palais, havde
 vedtaget ikke ubetinget at forkaste Hyde Parkers Forslag
 om en Alliance mellem England og Danmark for der-
 igjennem at vinde Tid til fortsatte Underhandlinger.
 Om Eftermiddagen var Amaliegade fyldt med Tilskuere,
 og paa Toldboden trængtes en nysgjerrig Mængde for at
 faa et Glimt at se af Englands berømte Admiral, der
 her gik i Land, ledsaget af Kapitainerne Hardy og Fremantle,
 og i kongelige Ekvipager under Eskorte blev befordret til
 Amalienborg for at lede Forhandlingerne som engelsk
 Befuldmægtiget.

Om Aftenen bragte Berlinske Tidende i anerkjen-
 dende Udtryk Meddelelsen om Gaarsdagens Begivenhed,
 men samtidig havde en nedslaaet Stemning banet sig Vej;
 dengang den engelske Parlamentær blev set fra Langelinie,
 troede man saa sikkert, at Sejren heldede til de danske
 Vaaben, man kjendte jo Flaadens mislige Situation, Tre-
 kroner og Billes Eskadre vare endnu i kampdygtig Stand,
 og nu saae man England optræde med Seirherrens tillids-
 fulde Hovmod. Man havde en pinlig Følelse af, at man

var bleven ført bag Lyset, at engelsk Snuhed havde vundet Slaget, da engelske Kanoner ikke mægtede at slaa længere.

Berlingske Tidende den 3die April 1801.

»Igaar var det en i Danmarks Aarbøger mærkværdig
»Dag. Paa den Dag havde man den anden Kamp med
»de overmodige Britter og den er overstaaet til Hæder
»for Fædrelandet.

»Alle Officererne udmærkede sig hver paa sin Post
»med sandt Mod, og de underordnede offrede glædelig
»deres Liv for Fædrelandet. Kl. 3 begyndte Kanonaden
»lidt at sagtnes, og Admiral Nelson sendte noget efter en
»Parlamentær iland for at underhandle. Man siger, at han
»skal have hilset de Danske som kjække Brødre.

»Admiral Nelson er i dette Øieblik i Land for selv
»at underhandle. Hans Forslag ere endnu ikke bekjendte;
»men det føler enhver Dansk, at vor Kronprinds, til hvem
»han har henvendt sig, aldrig vil modtage noget Tilbud,
»som kunde vanhædre Nationen. Det er et kritisk og
»afgjørende Øieblik, og endnu mere Blod vil flyde i den
»næste Kamp, dersom Underhandlingerne ei falde ud efter
»Ønske. Man er beredt til at møde det Værste og staae
»eller falde som Mænd.

Endnu samme Aften, som Slaget havde staaet paa Kjøbenhavns Rhed og Peter Willemoës paa saa glimrende en Maade havde modtaget Ilddaaben under Englands store Admirals Øine, satte den unge Officer sig til at skrive sin Rapport til Admiralitets og Kommissariats Kollegiet om Batteriets Deltagelse i Kampen, saalydende:

Ærbødigst Rapport*)
fra Gerners Flaade Batterie Nr. 1.

I Battalien fik jeg følgende dræbte:

Soldat af Kongens Regiment Peter Frideriksen Vedbye.
do. do. Jens Christensen Jordløse.

Pat. No.

Matros af Tronhiems Distr.	N. 5	142	72	Clemens Johnson Lupd, Heelbefaren.
do. do.	N. 4	159	286	Christoffer Grønvold, do.
do. do.		160	285	Torben Hellesen, Halvbefaren.
do. af Siællands Distr.		629	322	Anders Nielsen Svinning, Søevant.
do. do.		637	31	Jens Larsen Giæslinge, do.
do. do.		634	78	Hans Jeppesen Ullerup, do.
Af de Frivillige Folk				Johan Didrik Mænsen.

Saarede:

Soldat af Kongens Regiment	Johan Petersen Monstrup.
do. do.	Christian Kiøbenhavn.
do. do.	Hans Olsen Halkevad.
do. do.	Jens Hansen Hyllested.
do. do.	Hans Holm Odense.
do. do.	Hans Justesen Kissendrup.

M. 5 Nr. Pat. Nr.

Matros af Tronhiems Distr.	135	25	Ole Olsen Bjørnøen, Heelbefaren.
do. do.	161	288	Friderik Mathiesen Liie, Søevant.
do. do.	147	166	Peter Andresen Rein, Halvbefaren.
do. af Siællands Distr.	635	13	Lars Christensen Horbye, Søevant.
do. do.	228	103	Bertel Espersen, do.
do. Slesvig	33		Peter Petersen, Heelbefaren.
Soldat af Kongens Regiment			Hans Rasmussen Sallinge.

»Alle disse ere komne paa Qvisthuset, men der var
»en mængde, som kom ombord paa Orlogskibet Siælland,
»som jeg ey haver kundet opdaget enten de vare Døde
»eller Levende.

»Foruden de øvrige Døde var der en Mand af det
»præssede Mandskab, ved Navn Hendrik Lemberg, som gik
»fra Forstanden under Battalien og døde strax derpaa.

»Flaade Batteriet er i en maadelig Tilstand.

»Brystværnet er paa begge Sider reent spoleret.

*) Marineministeriets Arkiv.

»5 Rapperter ere reent spoleret og nogle af de øvrige, »er lidet beskadiget.

»1 Canon er sprunget og Tappen paa en anden er »afskudt.

»Kassematten er beskadiget ved tvende Kugler, som »gik der igiennem.

»4 Dræk med Bøyerer lod jeg blive efter, og kappede »Tougene.«

d. 2den April 1801.

P. Willemoës.

Willemoës blev liggende Natten over med sit Batteri paa Stubben, og Langfredag Morgen den 3die April varpede han ind paa Rheden. Efter at have været ombord hos den Høistkommanderende for Eskadren paa Rheden, Kommandør, Kammerherre Bille, der i anerkjendende Ord udtalte sig om Flyde-Batteries brave Færd under Slaget, gik Willemoës i Land paa Københavns Toldbod og begav sig strax til sine Brødres Bolig, hvor han vidste, at man med Længsel ventede paa at høre Beretningen om Slaget af hans egen Mund. Træt og udslidt af Gaarsdagens Strabadser, men oprømt og glad over den ærefulde Del, han havde havt i Kampen, tilbragte han nu Resten af Dagen hos sine Brødre, viste dem sin Blikraaber, som han havde gaaet med i Haanden under Slaget, og som paa flere Steder var mærket af engelske Skraaskud, og faldt tilsidst udmattet og træt isøvn.

Fra denne Dag — den 3die April — skriver sikkert nedenstaaende Brev sig, som han sendte sine Forældre i Odense.*)

*) Brevet, der opbevares i Universitetsbibliotheket, er uden Datum.

Kjære Forældre, Sødskende og Bekjendtere!

»Jeg haver kuns lidt Tid, men jeg synes dog at burde anvende et Øieblik til at lade Dem vide, hvorledes det er gaaet mig. Jeg har gudskelov heele Lemmer endnu, som jeg mindst formodede at beholde; thi jeg havde omkring mit lille Batterie Admiral Nelson og tvende Engelske Orlogskibe foruden, som uophørlig fyrede, Baade med Skraasække, Kugler og Knipler.

»Jeg gjorde min Pligt og er ogsaa bleven Belønnet af Kronprindsen og Admiralerne samt af alle mine Colleger med, at jeg havde staaet mig brav, og at de havde aldrig Troet, at jeg havde sluppen Livet, og da jeg kom ombord til Kamher Bille, forestillede han mig for endeel af sine Bekjendtere med følgende Ord: »Jeg har havt Udkik med Flaade Batteriet heele Battalien og har seet, at Lieut. Willemoës har staaet sig exelent. . . i største Hast. — alle Hilses.«

Deres lydigste Søn

P. Willemoës.

Skjøndt Willemoës i dette Brev selv beretter, at han er bleven belønnet af Kronprindsen og Admiralerne samt alle sine Kolleger, med at han havde staaet sig brav, fortælles det dog, at da han om Fredagen for første Gang satte Foden i Land paa Kjøbenhavns Toldbod efter Slaget, blev han modtaget af en ældre tilstedeværende Søofficer med de Ord: »Paa Deres Batteri, Hr. Lieutenant, har jeg hørt, at Folkene vare beskjænkede under Slaget, og skal have raabt og skreget umanerligt høit.«

Willemoës maatte ved sin Næstkommanderende, Maanedslieutenant Bæhr's, og flere af Folkenes Udsagn retfærdiggjøre sig for denne ubeføiede Beskyldning strax paa Stedet ved at oplyse om, at Flyde-Batteriets Brændevins-

anker ved et af de første Skud fra det engelske Admiral-skib var bleven knust, saa at de Raab, der havde lydt, ikke kunde være en Følge af Drukkenskab; — havde man hørt noget, saa maatte det have været Hurraraabene fra Folkene ved Kanonerne, der viste deres Glæde paa denne Maade, naar de engelske Kugler slog ned i Vandet bag ved dem uden at gjøre nogen Skade.

Selv om denne lille Episode paa Kjøbenhavns Toldbod maaske kun kan opfattes som Illustration til en vis Misundelse, der uundgaaelig har bemægtiget sig en og anden af Marinens Officerer som Følge af al den Hyldest og Popularitet, der nu blev den unge Willemoës tildelt fra alle Sider, har den dog som en Art Vidnesbyrd herom en vis Interesse.

I de nærmest paafølgende Dage efter Slaget boede Willemoës hos sine Brødre, og der var en stadig Spørgen efter den unge Søhelt af Folk, der vilde se ham og tale med ham; den selskabelige Verden i Kjøbenhavn kappedes i den Grad om at sikre sig ham til dens Soiréer, at Willemoës tilsidst spøgende bemærkede, at han ikke længere vilde lade sig vise frem som et udenlands Dyr, ligesom det ogsaa her kan nævnes, at Frimurerlogen, der den Gang havde sit Lokale i Pilestræde, indbød og optog ham som Medlem.

Om en enkelt af den Række af private Festligheder, der blev afholdt her i Byen til Ære for Heltene fra 2. April, og hvor Willemoës spiller en fremtrædende Rolle, nemlig hos daværende Etatsraad Brun den 24. April 1801, haves nogle Enkeltheder optegnede i et Brev*) fra Hans Cornelius Klingberg (senere Byskriver i Bergen), hvorigjennem faaes et Indblik i disse Festligheders Karakter:

*) Chr. Bruun: Admiral Lord Nelson og Peter Willemoës.

» Frue Brun gjorde ikke allene Vers og Hymner,
 » men ogsaa et Festin, hvor alle Officiererne vare indbudne,
 » Alt blev anvendt for at gjøre Ære af dem, til Slutning
 » kom endog hendes Datter ind, prydet med Blomster,
 » dandser en Solo og præsenterer hver af Cheferne efter
 » Takten en Bouquet, men ach! der mangler to — hvad
 » har hun at gjøre? — hun tager Krandsen af, som hun har
 » paa Hovedet, den deler sig i to, hvoraf hun præsenterer
 » Lassen den ene og Willemoës den anden. Lassen skal
 » være en særdeles spagfærdig, beskeden Mand og skal
 » have været meget forlegen ved al denne Honneur, og
 » Willemoës, som man ogsaa vilde gjøre al mulig Honneur
 » af, og som den gamle Frue Münter bestandig vilde en-
 » tretenere paa Tydsk, var ligesaa ilde deran, da han ikke
 » kan andet end Dansk og ikke kunde svare andet end
 » Hollændernes kan nit verstan.« —

Al denne Smiger og Hyldest havde imidlertid ingen forandrende Indflydelse paa Willemoës: Skjøndt Byen Kiels Damer som Tegn paa deres Beundring forærede ham en Æressabel, skjøndt det hurtigt i Kjøbenhavn blev Mode at bære Haaret à la Willemoës, og begeistrede Forældre kaldte deres Børn op efter ham, saaledes at man det Aar blandt nydøbte Pigebørn traf paa en anselig Mængde Petrea'er eller Willemoësine'r, vedblev han dog at være den samme jævne, beskedne unge Mand som tilforn.

Den 5te April*) modtog Willemoës atter Ordre til som Chef for det Gernerske Flyde-Batteri »at udlægge med »samme til Lunetten, saasnart det er i brugbar Stand«, — og i denne Kommando forblev han saa, indtil han den 14de Mai samme Aar blev beordret til at tiltræde Tjeneste

*) Admiralitets og Commissariats Collegiets Copibog for 1801.

ombord i Skonnerten »Mercurius«, Premierlieutenant Nissen, der igjen skulde underlægge sig Chefen for Kadetfregatten, Kapitain Sneedorff.*) Paa Kadetskibstogtet, hvor adskillige Byer i Provindserne bleve besøgte i Sommerens Løb, var Willemoës Gjenstand for Hyldest overalt, hvor han kom frem, og man søgte ved den begeistrede Modtagelse at vise ham, at hans Ry fra 2den April var naaet langt udenfor Hovedstadens Volde.

Efter at have tilbragt Vinteren hjemme, blev Willemoës i det følgende Foraar udkommanderet med Fregatten »Rota«***) under Kapitain Lorenz Fjelderup Lassen, »Prøvesteens« uforfærdede Chef fra Slaget paa Rheden. Fregatten, der var bestemt til et Togt i Middelhavet, heiste Kommando i Begyndelsen af Mai Maaned 1802 og kort forinden Afseilingen fra Kjøbenhavn, uvist hvilken Dag, da Brevet er udateret, skrev Peter Willemoës saaledes hjem til sine Forældre i Odense:

Kiære Forældre!

»Tak for Deres sidste Skrivelse til mig, den var mig meget kiærkommen, eftersom jeg formoder det bliver den sidste for denne Gang. Jeg skal seile Tirsdagen d. 11te May, det er rigtignok min Geburtsdag, men jeg er bange for, at den just ikke bliver af de behageligste, eftersom at det er første Gang jeg skilles saa langt fra Familie og gode Venner. Vores Bestemmelse er imod de Barbariske Magter, som paastaaer, at vi skulde give dem Foræringer, og naar vi nægter det, som vi bør gjøre, saa maae det komme an paa den stærkeste, hvilket jeg frygter ikke for, da det er en Fregat, hvis Skyts nok kan holde En halv Snees Stykker af slige Krabater fra sig. Jeg takker

*) Admiralitetsordre af 14. Mai 1801.

**) Admiralitetsordre af 5. April 1802.

»min Fader meget for de mange Godheds Beviser, De
 »har udviist imod mig, lige til den Dag i Dag. Gud give
 »bare jeg kunde engang giengjælde Dem derfor, men des-
 »værre det bliver nok alleene ved den blotte Tak, thi det
 »Barnlige Hjerte tilsiger at man ikke kan giengjælde sin
 »Faders Godhed og Kierlighed, saalænge man lever, men
 »arbejde bestandig derpaa, det bør enhver. Jeg gaaer nu
 »roelig herfra, i den Tanke, at jeg haver mine Forældres
 »Velsignelse bestandig med mig og at naar jeg kommer
 »hiem da see mine Forældre leve glade og roelige Dage,
 »i den huuslige Kreds, uden at foruroliges af den strænge
 »Æmbets-Iver, som bestandig haver vordet i min Faders Lod.

»Jeg troer sikkert, at min Fader faaer de begierte
 »1000rd naar De saasnart, som mueligt indgiver Deres
 »Ansøgning, jeg har tillige hørt at Grev Reventlow har
 »yderst meget at bestille og det kunde jo dog være for-
 »glemt af ham at besvare min Faders Skrivelse til ham.
 Jeg takker mine Forældre meget for deres Skrivelser til
 »mig, De maae ikke troe at det er Skiødesløshed, der for-
 »hindrer mig at Skrive, thi det er langt derfra, Tienesten
 »kalder mig, og jeg maae adlyde dens Vink i alle Maader,
 »men jeg tvivler slet ikke paa, at jo mine Forældre stoe-
 »lede paa mig, nemlig at skrive dem et langt Brev til
 »hvilket jeg nu vil efterkomme og gid jeg kunde skrive
 »dem længe til, saa kunde jeg dog trøste mig i alle
 »Ulykker, ved det jeg ikke var Faderløs; thi Gud maae
 »vide hvordan det er at omgaaes med Familier, jeg er
 »endnu saa lykkelig ikke at kiende dertil. Mine Skiorter
 »har jeg rigtig bekommet, om De vil være af den Godhed
 »at sige min Farbroder det. Jeg haaber dog at Thomas^{*)}

*) Thomas Hillerup født ²⁸/₁₀ 1791, udnævnt til Sekondlieutenant ²¹/₁₀ 1810; blev borte med et Koffardiskib i Middelhavet i Aaret 1817.

»kømer til Søkadetterne og at han kommer i Capt. Bruuns
 »Huus, som jeg kiender og tør forsvare at han kommer
 »imellem og ordentlige Folk, som mener ham (al) ting
 »paa bedste Maade. Moder, Søst, — Rikke, Godske,
 »Morten, Kasper, Niels og Lars*) beder jeg at være hilset,
 »de vilde vel have havt at jeg skulde skrive dem alle til,
 »men hils og sig, at det Theoritiske er jeg klar med,
 »men det Praktiske maae komme en anden Gang. Lev
 »alle vel. Ønket er: Samles alle Friske og vel ved bon
 »Humeurs.

Deres lydigste Søn

P. Willemoës.

Kiøbenhavn d. Mai 1802.

S T

Hr. Kammerraad og Amtsforvalter Willemoës i Odense.

Fra Fregatten »Rotas« Togt i Middelhavet i Aaret
 1802—3 haves, saavidt bekjendt, ingen andre Erindringer
 om Willemoës end »Fragtment af et Brev til Lieutenant
 Willemoës, Odense d. 29. Septbr. 1802«, skrevet af A.
 Jørgensen og trykt i Nytaarsgave 1803, samlet og udgivet
 af Hofboghandler Simon Poulsen. Brevet er paa Vers og
 det hedder heri:

»Reis bort, mit lille Brev til Middelhavets Egne,
 »søg efter Willemoes, opsøg ham alle vegne,
 »og lad ei af, før du paa fiærnen Strand
 »har funden denne danske Mand.
 »Naar du har funden ham, saa hils ham smukt fra Fyen,
 »der fødte ham til Krigens Lyn,
 »og saa sig moderhædret ved den Torden,
 »han lyste med i Norden.

*) Willemoës's Sødskende.

»Hils ham fra hele Danien
 »og fra hver Ven,
 »han har af Navn
 »og Gavn
 »saavel i Fyen som Kiøbenhavn;
 »Dernæst saa sagte lyt
 »og mærk om han vil høre Nyt.
 »Hvis saa — saa giv ham lidt Beskeed
 »om et og andet, som du veed.
 »Thi dette troer jeg vel,
 »at selv den mindste Bagatel
 »fornøier dog den fjerne Mand,
 »naar det er fra hans Fødeland.
 »Fortæl ham da, at jeg ei L'Hombre spiller,
 »at Ingen flere Penge fra mig piller;
 »men at jeg dog, naar han tilbagekommer,
 »hvad enten næste eller anden Sommer,
 »skal spille det med ham, ei for at vinde,
 »men for at Tiden kan desbedre rinde.
 »Dog maae jeg have en Gudinde,
 »(en Dannekvinde),
 »om nogensinde
 »jeg mere spille skal
 »i denne Jordens Dal —
 »forstaae mig vel, ei til min Kone,
 »men for mig blot med Held at krone,
 »og for at det saa sagte hedde kan:
 »jeg spiller hendes Kort — saa gaaer det an.
 »Fortæl ham og i Herrens Navn,
 »at Vedel*) reiser snart til Kiøbenhavn;

*) Søofficeren Jens Kraft Dinesen Wedel født ^{10/12} 1793; afgaaet som
 Secondlieutenant 1816.

»at til November bliver Skolen nye
 »i denne Bye;
 »at Niels i Skolen kommen er
 »og at vi har et deiligt Sommerveir.
 »Fortæl ham, man har spaaet om Verdens Ende,
 »men at jeg desuagtet købte Brænde,
 »og at jeg nu,
 »(kom vel ihu,
 »at Dommedagen er forbi
 »Og Jorden altsaa kvit og fri),
 »skal snarlig Brug af Brændet gjøre;
 »Dog nu har han for Kulden intet Ore,
 »men lider som igien desmere Hede:
 »det lille Dyr! hvor maa han nu ei svede!
 »Imidlertid du sagtens snakke kan
 »til ham, iblandt, om Nordens kolde Land,
 »at Norden ei af ham skal blive glemt
 »og han for sydlig tankestemt,
 »Bed ham saa hielpe til at tugte Hine lidt,
 »hvis Fordringer gaae alt for vidt —
 »og bed ham sige dem, at Flee' end Bonaparte
 »kan dem med Herrens Sværd opvarte.
 »Bed ham tilsidst at tænke paa den Ven,
 »der sender Dig til Middelhavet hen.«

A. Jørgensen.

Fregatten »Rotas« Middelhavstogt afsluttedes i Aaret
 1803, og tidlig om Foraaret næste Aar*) modtog Wille-
 moës atter en ny Udkommando, denne Gang med Orlogs-
 skibet »Neptunus«, der i Mai Maaned skulde overføre
 H. K. H. Kronprindsen til Norge. Herom beretter Bladet
 »Dagen« **) følgende:

*) Admiralitetsordre af 12. April 1804.

**) Mandag d. 14. Mai 1804, Nr. 77.

»Orlogsskibet, som skal føre H. K. H. Kronprindsen til Norge, er »Neptunus« og den dermed følgende Skonnert er Briggen »Ørnen«, hviket dette Blad tilforn har berettet. Da det kan formodes interessant, meddeles endvidere følgende: Orlogsskibet »Neptunus« paa 80 Kanoner føres af Gen. Adj. og Kommandør Kapt. Lindholm; under ham kommanderer: Kapt og Baron Holsten, Kapt Lnt Rothe, Kapt Lnt Sigismund Gerner, Pr Lnt Stephan-son, Pr Ltn Stibolt, Pr Ltn J. Suenson, Sec Lieutenanterne: O. Rasch, W. Møller, P. Willemoës, E. Wleugel. Af Marine Regimentet: Kapt Moth, Pr Ltn Hein, Sec Lnt »Opitius.«

»Om nogle faa Dage afgaae »Neptunus« og »Ørnen« til Fladstrand for der at oppebie H. K. Højhed. (Fladstranderne glæde sig over at han saaledes i egen Person vil dømme om Vigtigheden af det der foreslagne Havneanlæg.)« —

I den Willemoës'ske Families økonomiske Kaar var der imidlertid i det forløbne Aar foregaaet en Forandring. Faderen, Amtsforvalteren i Odense, der i mangfoldige Aar havde været i en Embedsstilling, hvis efter Datidens Forordninger rigelige Indtægter satte ham i Stand til at kunne underholde og opdrage sin talrige Børneflokk, havde i nogen Tid været svagelig, og den tiltagende Alderdom og Skrøbelighed nødte ham endelig til i Slutningen af Aaret 1802 at opgive sit Embede. Vel vare de ældste af Sønnerne allerede i selvstændige Stillinger, men der var endnu 5 Sønner og 2 Døtre hjemme, uforsørgede, hvad man let vil kunne forstaa maatte stille større Krav end Amtsforvalter-Pensionen var i Stand til at tilfredsstille.

De forandrede smaa Kaar i Hjemmet har ikke kunnet andet end berøre Willemoës. Hans gode, kjærlige Hjerte

og varme Hengivenhed for sit Hjem og sine Forældre lyse igjennem alle hans Breve, og danner ved Siden af hans fyrige Ungdomsmod og Forvovenhed Grundtrækkene i hans Karakter. Allerede i det ovenfor aftrykte Brev fra ham inden Afreisen til Middelhavet, vil man se, hvorledes hans Tanker og Ønsker koncentrere sig om dette ene at komme hjem igjen og finde Alt uforandret i Familien, medens samtidigt Frygten for, at den gamle Fader og Moder skulde faa det lidt smaat, medens han var borte, bringer ham til at fremføre den trøstende Mulighed — som han sikkerlig ikke selv troer paa — at Grev Reventlow har havt saa yderst meget at bestille, at han kunde have glemmt at svare paa Faderens Ansøgning.

Et endnu kraftigere Udslag af den samme sønlige Hengivenhed, der ved denne Leilighed kommer til orde, og som gjør den unge Mand stor Ære, vil man træffe i nedenstaaende Ansøgning*) til H. K. H. Kronprinds Frederik.

Underdanigst Pro Memoria.

Til
Hans Kongelige Høyhed Kronprinds
Friderik

fra

Sekondt Lieutenant Willemoës, som
ansøger om at blive udkommanderet
som Oberstyrmand med det Parkuet-
Skib, som skal afgaae til Ostindien
førstkommende Foraar.

Odense d 18de August 1804.

Min Fader var Amtsforvalter
i Odense, men formedelst hans
tiltagende Alderdom og de dermed
paafulgte Svagheder, blev han nødt
til at forlade en Bane hvor han
rigelig havde kundet ernære sine
10 Børn. I Aaret 1803**) toeg han
derfor sin Afskeed, hvorved hans
nødvendige Indtægter til saamange
Børns Opdragelse forsvandt, i sær-
deleshed da han har endnu 5 Sønner
og 2de Døttre, som endnu ere ufor-
sørgede. Jeg vilde handle meget
urigtigt, dersom jeg i dette Til-
fælde, vilde anraabe min Fader
om Hjelp endnu, endskiondt mine

*) Marineministeriets Arkiv.

**) Skal være 1802 (se Collegial Tidende N. 1 for 1803).

Indtægter endnu ikke ere saaledes at jeg endog paa den sparsommeligste og meest oekonomiske Maade kan ballancere Udgifterne dermed. Overbeviist om, at Deres Kongelige Høyhed ikke tager denne min Ansøgning unaadigt op, vover jeg at begiere om De vil have den Naade for mig, at jeg kunde blive udkommanderet som Oberstyrmand med det Pakuet-Skib som skal afgaae fra Kiøbenhavn til Ostindien førstkommende Foraar, da jeg paa den Post, ikke alleene vil blive øvet i mit Fag, men endog have Leilighed at faae mine Kaar forbedret.

Underdanigst
af
Peter Willemoës.

Af et Manuskript forfattet af Kontre-Admiral Ramshardt*) om Slaget paa Rheden**), hvori findes »Fortegnelse paa »de Hæders Mænd som i Aaret 1802 d 2 April bleve af »Hs Mayt Vor Allernaadigste Konge belønnede med een »Hæders Medaille for denne Battaille«, sees det, at følgende af Besætningen paa Flyde-Batteriet Nr. 1 bleve dekorerede ved denne Leilighed:

- »Chefen, Hr. Second Lieutenant P. Willemoës.
- »Hr. Maanedes Lieutenant P. T. Bæhr.
- »Constabel 3 Div N 13 A. C. Lund.
- »Matros af Christiansands District og Bye N 82 D. Andersen.
- »dito af dito Øster Riisøer N 40 K. Jensen.

*) Peter Ramshart født 27/7 1741; afgaaet som Kontre-Admiral, og død 10/3 1813.

**) Manuskriptet eies af Hr. Jægermester Lindegaard til Lykkesholm i Fyen.

Om Medaillen hedder det samme Sted:

»Samtlige Herrer Officerers vare Guld Medailler, og
 »de øvrige af Mandskabets vare af Sølv. Medaillen fore-
 »stiller: Paa den ene Side, den forreste Deel af eet Krigs-
 »Skib i antik-Stil, hvorpaa Rigernes Vaaben, Løve med
 »Kølle viser sig i Værgende Stilling. Overskrift

Modet Værger!

»Paa den anden Side sees i Midten, De Kongelige Rege-
 »rings Insignier: Kronen, Septeret, og Sværdet med Ind-
 »skrifter Kongen hædrer, Fædrenelandet skønner! Den
 »bæres i eet Baand, der efter Farverne i det Danske Flag
 »er Rødt og Hvidt, og indeholder Hiertet eller Selve
 »Korset af Flagget;

»Enhvers Navn, og den Stilling som de staae udi
 »Etaten, findes paa Randen af Medaillen, samt for Dem
 »som ere uden for Etaten, ligeledes vedkomende Føde
 »Bye paa same Rand, og Endelig er Enhver som bekom
 »Medaillen i Sølv, tillagt een aarlig Pension af femten
 »Rigsdaler.«^{*)}

Paa Togtet med »Neptunus« havde Willemoes havt
 det Uheld, at hans Hædersmedaille for Deltagelsen i
 Slaget den 2den April var bleven stjålet fra ham ombord.
 Tyveriet blev aldrig opdaget og Medaillen, der var af
 temmelig betydelig Værdi^{**)}, kom ikke mere for Dagen.

I denne Anledning indgav Willemoes d. 1ste Oktober
 1804 følgende Indberetning til Admiralitetet om det
 passerede:

^{*)} Tegningen til Medaillen er udført af Prof. N. A. Abildgaard, og
 Medaillen stukket af Kgl. Medaillør P. L. Gianelli.

^{**) Vurderet til 78 R¹² 12 β.}

Underdanigst Pro Memoria!

»Jeg tager mig herved underdanigst den Frihed, at
 »anmælde det Kongelige Collegium, at jeg paa sidste Togt
 »med Orlogskibet Neptunus var saa uhældig at en Skriver-
 »pult blev bortstiaalet af mit Lucaf, hvorved jeg mistede
 »Guld-Medaillen fra 2den April foruden endeel Penge, i
 »Værdie 60rd. Det var mig et stort Tab, da jeg har
 »kuns min gage at leve af. Dette skeedte om Morgen
 »medens jeg havde Tjeneste ombord med at deele Pro-
 »visioner ud til Mandskabet samt ved Skibets reengjørelse
 »paa underste Batterie; thi da Klokken var 8te og jeg var
 »afløst, savnede jeg det. Uagtet ald muelig Undersøgelse,
 »saavel fra Skibets, som fra Politiimesterens Side, har man
 »ikke engang kundet opdage det mindste Spor deraf.«

Underdanigst

Peter Willemoës.

Paa dette Brev, der som man vil se er udateret og uden Adresse, og som ved denne sin mangelfulde Udstyrelse synes at pege hen paa, at Brevskriveren kan have expederet det i al Hast, paavirket og nervøs ved Opdagelsen, at hans kjære Medaille, som han satte overordentlig Pris paa, var borte, indløb der omtrent 3 Uger efter følgende Svar fra Admiralitets og Kommissariats Kollegiet:

Hr. Lieutenant Peter Willemoës.

»I Anledning af Hr. Lieutenants indkomne Promemoria under 1ste i f. M., hvori De melder, at Deres Guld
 »Hæders Medaille for 2 April 1801 var Dem frastiaalet,
 »har Collegium istedetfor den besørget hosfølgende Guld

»Hæders Medaille*) af sammeslags forfærdiget til Dem,
»hvilken herved tilstilles Hr. Lieutenanten.«

Admiralitets og Commissariats Collegium d 22 November 1804.

Friderik

C. P.

Wleugel.

Bille.

Grove.

I Tiden imellem sine forskjellige Udkommandoer og naar Tjenesten tillod det, søgte Willemoës bestandig til Hjemmet i Odense, hvor Faderen vedblev at opholde sig efter sin Afsked, saaledes i Sommeren 1805, fra hvilken Tid nedenstaaende Brev til Hr. Peter Saabye skriver sig. Til det Saabyske Hus — den Gang et af de mere bekjendte Handelshuse her i Kjøbenhavn, — stod Willemoës i nært Venskabsforhold, han var en stadig og velkommen Gjæst i denne Familie, naar han opholdt sig i Byen, ja man talte endogsaa om, at der paatænktes en Forbindelse mellem ham og en af Husets Døtre.

»Gode Ven!« — skriver Willemoës fra Odense den 1 Juni 1805 — »Deres gode Skrivelse af 28de May haver jeg imodtaget. Det gjør mig meget ondt at jeg har misforstaaet Dem i Henseende til min Broder, men jeg tilstaaer Dem rent ud, at jeg er i saadan Confusion desangaaende, at jeg veed ikke paa hvad Maade jeg skal kome nogenledes got derfra; thi min Broder**) har ey tilskrevet mig videre, end at han var reist fra Vien til

*) Denne anden Medaille er efter Peter Willemoës's Død bleven indsendt — uvist af hvem og hvornaar — til Marineministeriets Kasserer og Arkiv Kontor, hvor den har været opbevaret indtil Aaret 1882, da den ifølge Andragende fra Etatsraad, Herredsfoged Willemoës i Aarhus blev udleveret til denne som Familiens ældste nulevende Medlem.

**) Joachim Godske Willemoës, senere Præst i Herfølge.

»Mynken, : da han ikke kunde opholde sig længere der,
 »eftersom han havde seet hvad der var at see for en Rei-
 »sende og derfor vilde gaae videre : hvor han vilde oppe-
 »bie Deres Faders Kreditiv Brev og have de fornødne
 »Reise-Penge og derfra har han ikke bestemt noget par-
 »ticulier Sted hvor hans Reisetour gik, undtagen Paris —
 »han har derfor bedet os ey at tilskrive ham Breve førend
 »han kom paa sidst andførte Sted, hvilket han strax ved
 »sin Ankomst vilde tilmælde os.

»Nu vil jeg bede Dem at tale med Deres gode Fader
 »desangaaende hvorledes det var bedst mueligt, at han
 »kunde erholde det fornødne til sin Reises videre frem-
 »gang, da jeg ey troer han kan have meget tilovers og
 »det vilde gjøre mig meget ondt om han skulde kome
 »i det uheldige Tilfælde at savne Penge paa et fremed
 »Sted og imellem fremede Folk. Jeg kjender ikke paa
 »hvad Maade man i almindelighed bruger, da jeg aldrig
 »endnu har været i saadant Tilfælde, men saameget kan
 »jeg forstaae, at min Broder har været lidt uforsigtig med
 »ikke at tilkjendegive de Pladser hvor han vilde passere
 »da det nok ikke er Deres Fader lige beleyligt; men
 »for Eftertiden skal sligt blive forebygget; thi jeg skal
 »bede ham herefter at lade saadant vide. — Jeg skal rig-
 »tignok skrive ham til med denne Post, men jeg frygter
 »det vil drage for langt ud; thi saa skal der 3 gange
 »et Brevs Reisetid inden han vilde bekomme det.

»Om en Maaned kommer mine Forældre og Børn til
 »Hovedstaden; thi naar Terminen er forbi har min Fader
 »ikke andet at blive her for end sin egen Fornøjelse.
 »Jeg kan ikke noksom undskylde, for den megen Uley-
 »lighed jeg paadrager Dem — giengjæld vilde jeg inderlig
 »gjerne ønske; thi De maae eengang prøve hvad jeg duer

»til som Comisionair. Mange Hilsener til Deres heele
»Familie, men især til Den, hvis Venskab jeg stedse
»ønsker at fortjene.«

Deres hengivne
Peter Willemoës.

Odense
d 1 Junii 05.

Til
[S T] Hr. Peter Saaby
i Amalie Gaden

a/
Kjøbenhavn.

Ved en Admiralitets Skrivelse af 3 Juni 1806 fik Willemoës Ordre til at føre Lodsbaaden »Høgen« fra Kjøbenhavn til Nordby paa Fanø. Ifølge sin Ordre skulde han melde sig til Holmens Over-Ekvipagemester Kommandeur Kjerulff, antage sig Lodsbaaden »Høgen«, til hvis Besætning der var udset 4 Matroser og en bekjendt Mand, indtage i Baaden den Proviant og det Brænde, som den kunde rumme, og derefter afseile til Nordby paa Fanø, hvor Baaden skulde afleveres til Kapitain Lieutenant Munck.*) Den 6te Juni lettede han fra Kjøbenhavn for at tiltræde sin Reise, og fra denne Expedition ere nedestaaende 3 Rapporter opbevarede.**)

I.

Underdanigst Rapport.

»Efter det Kongelige Admiralitets og Commissariats
»Collegies høye Ordre, krydsede jeg mig op til Kastrup

*) Hans Munck født 10/8 1766; afgaaet som Kommandør Kapitain, og død 1/10 1815.

**) Marineministeriets Arkiv.

» d 6te Junii med stiv S. W. Kuling, hvorføre jeg ankrede
 » om Natten. Om Morgen d 7de lettede igjen, gik inden
 » om alle Øerne og ankom d 10de om Formiddagen Kl. 11
 » til Holtenau, og da Vinden i dette Øieblik er O t N med
 » laber Kuling, saa fortsætter jeg uden Ophold Reisen for
 » at naae min Bestemmelse, hvilket herved underdanigst
 » indberettes det Høye Collegie.«

underdanigst

Peter Willemoës.

Lodsbaaden Høgen d 10 Junii 1806.

Til

Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegium.

II.

Underdanigst Rapport!

» Efter min seeneste Rapport, dateret Holtenau d 10de
 » Junii, tager jeg mig den Frihed at indberette det høye
 » Collegie min Ankomst til Tønningen d 15de Junii, og
 » efter at være klareret fortsatte Reisen, men formedelst
 » Stormende N. West nødsagedes jeg at ankre omtrent
 » 2 Miil Vesten for Tønningen. Det vedvarende stormende
 » Veirlig forbunden med overdrevne stærke Hagelbyger har
 » nødt mig, tilligemed 30 andre Skibe, hvoriblandt tre
 » engelske armerede Skibe, at stoppe Eideren. Endnu
 » vedvarer Veirliget og det saa stadig, at der ikke engang
 » gives mig saameget Pusterum, at jeg kunde tænke paa
 » nogen Letning; imidlertid skal jeg være blant de første
 » der skal søge Søen. — Vinden være hvad vil — blot
 » nogenlunde Mags Veir. Naar Lodsbaaden er afleveret
 » paa Fanøe, skal jeg tage mig den Frihed at tilkiende-
 » give det høye Collegie det; hvorefter jeg agter direkte at
 » reise til Kiøbenhavn, da jeg ej troer det høye Collegie

»kan have noget derimod og Reisen lader til at være saa
 »langvarig at inden jeg ankom til Kiel*) kunde min Per-
 »missions udgang næsten være for Haanden.«

underdanigst
 Peter Willemoës.

Lodsbaaden Høgen d 24 Junii 1806.
 Til Ankers ved Coller.

Til

Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegium.

III.

Underdanigst Pro Memoria!

»Jeg tager mig herved underdanigst den Frihed, at
 »tilmælde Det Høye Collegie, at jeg er ankomen til Nordbye
 »paa Fanø i Dag Kl 2 om Eftermidagen; og da Capitain
 »Lieutenant Munk ei endnu er ankomen, saa følger jeg
 »min høye Collegie Ordre, med at aflevere den til Hr.
 »Kiøbmand Jacobsen. Jeg har havt et meget uroeligt Veir
 »heele Reisen; men har ved same havt Leylighed til at
 »kiende Lodsbaaden som et got Sæ-Skib og en god Seiler;
 »thi Vinden har for det meeste været N Westlig, hvilket
 »har nødsaget mig til at boutte. Om en Dags Tid, skal
 »alt være giort i Rigtighed med Afleveringen af Lods-
 »baaden, og skal derefter muntlig Rapportere det, ved min
 »Ankomst til Hoved Staden.«

underdanigst
 Peter Willemoës.

Til

Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegium.

*) Willemoës havde forinden sin Udkommando ansøgt om og faaet
 Tilladelse til at opholde sig nogen Tid i Kiel.

Til trods for de sparsomme Oplysninger, der foreligge om Willemoës, synes dog forskellige Beretninger at stemme overens, naar de fortælle, at en vis Misstemning og Utilfredshed har bemægtiget sig ham netop i denne Periode og i saa høi en Grad, at han endogsaa for Alvor tænkte paa at forlade den Stand, han allerede i adskillige Aar havde tilhørt med Ære, og forsøge paa at bryde sig en ny Livsbane. Hvad der kan have drevet ham til at fatte denne Beslutning, om han kan have følt sig forbigaaet ved en eller anden Leilighed, ved Udkommando eller lignende, eller om andre Motiver have været de raadende, er vanskeligt at afgjøre, men vist er det, at han bragte sin Beslutning saa vidt til Virkelighed, at han med Iver begyndte at tage Undervisning i Latin og gav sig til at studere Jura. Saavel i Slutningen af dette Aar*) som i Begyndelsen af det følgende 1807**) havde Willemoës Orlov og aflagde længere Besøg først hos en Onkel paa Gaarden Tanderup i Omegnen af Thisted og senere i Holsten, og fra dette første Besøg i Jylland skriver sig nedenstaaende Brev til Vennen Peter Saaby i Kjøbenhavn.

Tanderup d 21 Nov 1806.

Bedste Ven!

»Med inderlig Glæde takker jeg Dig for dit lange og venskabelige Brev, som dog kom mig i Hænde endskjønt jeg allerede havde forladt det daterede Sted og opholdt mig hos min Onkle paa Tanderup, hvem jeg forelæste dine Nyheder for og moerede os ret hjertelig over det passerede. Din Bebreidelse angaaendes ei at have

*) Pro Memoria af 2 Oktober 1806.

**) Pro Memoria af 28 Marts 1807.

»holdt mit Ord førend nu, maae Du ei alleene undskylde
 »men endog tilgive, da min høyre Haand har været
 »ubrugelig til sligt i en 3 Ugers Tid; thi jeg havde det
 »Uhæld at et pr gale Heste bleve løbske for Vognen hvori
 »jeg og min Broder vare, og da min Onckle havde placeret
 »mig i et af de magelige runde Lærsæder, saa kunde jeg
 »ikke komme af Vognen, men væltede med same — dog
 »var jeg saa lykkelig ei at komme til anden Skade end
 »at min Arm gik af Leed; men alt er nu restitueret igien
 »og jeg er frisk og rask og venter først i December at
 »naae Hovedstadens Muure, og muntlig at takke Dig for
 »din hjertelige Godhed, hvormed Du stedse har beseglet
 »vores Venkab.«

.

»Udsielig ondt gjorde det mig at erfare den over-
 »hængende Fare dine Forældres Gaard var udsat for ved
 »Ildebranden; endnu meere fornøier det mig at den Skræk,
 »som din Moder og øvrige Familie derved maae have været
 »underkastet, har ingen ubehagelige Følger havt efter sig;
 »thi derved vilde i alle Tilfælde det sidste have været tie
 »Gange værre, formodentlig har der i den Nat været en
 »god Borg af Venner om eder; jeg vilde ønske ogsaa at
 »have været i Khavn: og Du maae troe at jeg vilde ikke
 »have været af de sidste, i hvad det endogsaa havde at
 »betyde.«

»Meget vil det fornøie mig ved min Ankomst at høre
 »Du har moret Dig got ved Baller Comedier etc. Jeg
 »derimod har ikke havt andre end alvorlige Sysler at
 »beskiæftige mig med, som ogsaa ere faldne ud efter
 »Ønske og kommer derfor vel tilfreds tilbage igien og at
 »finde Din heele Familie ved bedste velgaaende vil være
 »mit første Ønske. Jomfruen takker jeg for hendes Fore-

»spørgsel mine Ører angaaendes. Du vil være af den
 »Godhed at hilse hende og tillige sige hende at de ere
 »ved bedste velgaaende.«

Formodentlig hører jeg intet fra Dig førend vores
 »mundtlige Samenkomst, hvorfor jeg til den Tid vil bede
 »Du vilde formælde mine bedste Hilsener og aldrig aflader
 »jeg at være

Din troe Ven og Camerat
 Peter Willemoës.

S. T.

Hr. Peter Saabye.
 at afleveres i Amalie Gaden i
 Kiøbenhavn.

Da Willemoës ved Foraarstide 1807 kom tilbage til Hovedstaden, lagde han sine latinske Bøger paa Hylden og opgav Studeringerne. Sømandsnaturen havde alligevel slaaet saa dybe Rødder i ham, at han ikke, naar det kom til Stykket, var istand til at ryste Uniformen af sig og opgive Livet paa Søen, men da samtidig Lysten til at virke under nye og fremmede Forhold og mulig Udsigt til atter at faae Leilighed til at vise, hvad han formaaede under Krigsforhold, brød ind over ham, fattede han den Beslutning at ansøge om at gaa i russisk Tjeneste i nogle Aar og indsendte i den Anledning i Midten af April Maaned nedenstaaende Skrivelse til Admiralitetet.

Til
 Det Kongelige Admiralitets og
 Commissariats Collegium.

Underdanigst Pro Memoria.

»Min underdanigste Begiering
 »til det Høye Collegium, er om
 »mig maatte forundes Tilladelse at
 »gaae i Russisk Tjeneste en 2 a 3
 »Aar, samt at maatte erholde
 »Premier Lieutenants Carakteer og

»den Gage som efter min An-
 »cienitet er bestemt, da min Hen-
 »sigt er, at erhverve mig alle de
 »Kundskaber, som i ovenmældte
 »Tjeneste er at erholde.«

Underdanigst

Peter Willemoës.

Kjøbenhavn d 13de April 1807.

Paa Admiralitetets Indstilling blev Peter Willemoës d. 1 Mai 1807 tilligemed to af hans Kammerater Sekond-lieutenanterne N. Wulff og A. B. Giød vad udnævnt til karakteriseret Premierlieutenant, Ansøgningen om at gaa i russisk Tjeneste blev bevilget for et Tidsrum af 2 à 3 Aar og en kongelig Resolution af 26de Juni samme Aar tillagde ham endvidere Premierlieutenants Gage.

Den 14de Mai 1807 forlod Willemoës Kjøbenhavn som Passager ombord i en engelsk Koffardi-Brig »Mary« for at reise til Rusland, og med Lods en fra Dragør sendte han i nedenstaaende Brev endnu et Farvel og Hilsen til sine gode Venner i Amaliegade:

Min allerbedste Ven!

»Med Lods en fra Dragøe sendes Dig disse Linier med
 »utallige Hilsener til Dig og heele Familie, tillige beder
 »jeg Dig at modtage medfølgende Brevtaske til at gjæmme
 »alle Din Vens Breve. Vinden er exelent — give Gud at
 »min heele Reise maae fuldende, som den er begyndt og
 »snart at see eder alle igien, skal stedse blive Drivfjeden
 »til alle mine Foretagender.

»Du vil gjøre mig den store tjeneste at hilse og takke
 »Bine mange Gange og bede hende i stilhed ikke at

*) Protocoll over Kongelige Resolutioner Sæe Etaten angaaende i Aaret 1807 (Marineministeriets Arkiv).

»forsmaae denne Lok Haar, som er det Kjæreste jeg i
 »dette ubehagelige Øjeblik veed at give hende*). — Gud
 »give hendes Fremtid maatte blive saa lykkelig, som
 »mueligt. Din Gode Moder og Søster beder jeg mig
 »tillige meget undskyldte at jeg ey kunde tage nærmere
 »Afsked fra dem, men haaber om Gud vil snart at see
 »dem.

»Alle, alle bedes paa det taknemligste hilset, Din
 »Broders Kjæreste ikke at forgleme ligesaa Jomfruen, som
 »ønskes god bedring.

lev nu vel og glem aldrig Din
 fraværende men til Døden hengivne Ven

Peter Willemoës.

the Brig *Mary* of 14 May 1807.

S. T.

Hr. Peter Saabye i Amalie Gaden.

Opholdet i Rusland var imidlertid kun af kort Varighed. Da Ulykkerne brød ind over Danmark, da Efterretningen om Fredsbruddet med England, Landgangen ved Vedbæk d. 16de August 1807 og Englændernes Fremmarche imod Hovedstaden naaede Willemoës, kunde han ikke længere holde det ud i Udlandet; han følte, at Fædrelandet i saadant et Øieblik maatte have Brug for alle sine Sønner, reiste uden Ophold tilbage, og meldte sig til Audients hos Kronprindsen ved Hovedkvarteret i Kiel.

*) Originalen til dette Brev, som eies af Kammerjunker F. Willemoës, indeholder en Lok af Willemoës's Haar indsvøbt i et Stykke af en Theaterplakat fra det kongelige Theater. Haaret er af en lys, kastaniebrun Farve, fint og blødt. Den, for hvem Haarlokken har været bestemt, men i hvis Hænder den ikke synes at være kommen, antages at have været en Søster til Peter Saaby.

Som Forholdene vare, gjaldt det om at bringe den betrængte Hovedstad Undsætning fra de øvrige Landsdele, medens det endnu var Tid; og Willemoës, som ved Audientsen hos Kronprindsen havde udbedt sig den Naade saa hurtigt som muligt at blive brugt til aktiv Krigstjeneste, fik det ligesaa ærefulde som farlige og vanskelige Hverv at lede Overfarten af de indkaldte Tropper fra Langeland over til Laaland. Da Willemoës ankom til Langeland for at tage fat paa sin Opgave, havde den ellers saa fredelige Ø antaget et krigersk Udseende.

Landeværnet var opbudt; de arbejdsdygtige Karle maatte give Møde til Skandsearbejde langs Kysten, for at man kunde tage imod en Landgang fra de fjendtlige Krydsere, der holdt de omliggende Farvande besat, og en panisk Skræk havde grebet Store og Smaa for Engelskmandens Komme. Det var ingenlunde nogen let Opgave, der her var lagt i den unge Officers Haand; Overfarterne maatte ske ved Nattetid, helst naar Veiret var mørkt og regntykt, for at Expeditionen kunde være skjult; i det aabne Farvand, med Baadene fyldte med Soldater, i Mørke og udsat for, uden at vide det at have en fjendtlig Orlogsmænd paa Siden af sig, — man vil kunne forstaa, at der under saadanne Omstændigheder var Brug for en Mands Konduite og Energi, naar Foretagendet skulde krones med Held. Men det var netop det eventyrlige og vovelige ved disse Farter, der tiltalte Willemoës. Det var noget andet, noget større, at staa til Rors i den aabne Beltbaad i en sludfuld Efteraarsnat i Olieø og Sydvest som Chef for en hel Eskadre af Jagter og Baade, der fulgte ham i Mørket, med Kompasset staaende foran sig oplyst af en Krands af afskaarne Sildehoveder, (da man ikke turde have Lys ombord), end det at gaa som 6te eller 7de Lieutenant paa

et Linieskibs Skandse. Og Willemoës viste sig tillige som den, der kunde klare Situationen; Overfarterne gik deres Gang uden at det lykkedes Fjenden at forhindre, at den ene Transport af Soldater efter den anden førtes fra Langeland til Laaland, og at det ikke har været saa ganske ringe et Antal, der saaledes ved Nattetid blev sat over fra den ene Ø til den anden, fremgaar af nedenstaaende Rapport til H. K. H. Kronprindsen, hvori Willemoës omtaler, at han endogsaa paa een Gang har overført 574 Mand:*)

»Deres Kongelige Høyhed

naadigste Kronprinds og Herre!«

»Da der i den senere Tid er ankommen endel Reisende fra Kiøbenhavn og Siælland, som ønsker at reise videre i Dannemark og desaarsag har foreviist mig Passer for at komme over det store Bælt med mig, naar jeg gaaer ud om Aftenen paa Expeditionen, saa beder jeg Deres Kongelige Høyhed allerunderdanigst, at der maatte blive givet mig en Forholds-Regel herfor, hvorefter jeg kan rette mig — da jeg ey veed om det er deres Kongelige Høyheds Ønske, at Passagerer fra Siælland maae komme over og har af samme Aarsag stoppet alle indtil jeg indhenter nærmere Ordre. Jeg er nu bleven saa lykkelig at kunde bruge en liden Flode af Jagter og var i overgaards Nat saa hældig at bringe 574 Mand og Oberst Kardorph over paa een Gang; der er nu en 1000 Mand af Kardorphs Regiment kommen over, hvilket sikkerlig er bleven Deres Kongelige Høyhed Rapporteret af Grev Ahlefeldt. I Gaar Nat var der aldeles ingen Leylighed til at bringe den sidste Battalion af det

*) Den originale Rapport opbevares paa det store kongelige Bibliothek.

»Infanterie, der for nærværende Tid staaer paa Langeland
»over. Lieutenant Cederfeld*) er ankommen til mig, hvor-
»fore jeg allerunderdanigst takker.«

»Lieutenant C. Wulff**) er fra Kiøbenhavn ankommen
»til Lolland og har tilbudt sin Tieneste her ved Expedi-
»tionen, men da vi nu ere 2de Officerer og Tingene i god
»Gang, saa ere vi fuldkom̄en nok til at besørge samme —
»i særdeleshed da vi ey kan indskibe meere end Natten
»og Veiriget tillader os for at komme til og fra Lange-
»land. Jeg har ofte været Fienden meget nær men aldrig
»nærmere end for 3de Aftener siden, da jeg gik fra Lange-
»land med en 400 Mand; thi vi havde 2de Brigger et
»lidet stykke til Louvart, som fulgte os en tre fjerding
»Vei, da de vendte og kom os af sigte.«

Deres Kongelige Høyheds
allerunderdanigste Tiener
Peter Willemoës.

Laaland d. 26de September 1807.

Deres Kongelige Høyhed
Kronprinds Frederik

i

Hoved Quarteeret Kiel.

Som Svar paa denne Henvendelse resolverede Kron-
prindsen:

»Naar saadanne Reisende komme, da kan De tage
»dem med i Retour, dog bør De først overtyde Dem om
»at det er ærlige Folk og ei Spioner. Fra Langeland til
»Lolland oversætter De ingen uden G. Ahlefeldts Ordre.«

*) Andreas Christian Cederfeld født 25/7 1779, død som Kommandor-
Kapitain d. 9/s 1839.

**) Christian Wulff født 21/2 1777; død som karakteriseret Kontre-Admiral
d. 17/s 1843.

Generalmajor Grev Ahlefeldt-Laurvig, Høistkommanderende paa Langeland og tillige Besidder af Grevskabet, havde sit Hovedkvarter paa Tranekjær Slot.

I Hovedkvarteret var der i denne Krigens Tid Liv og Røre, Slottet husede ikke alene Officerer, men ogsaa Beboere fra omliggende Gaarde, der havde søgt Tilflugt paa Tranekjær hos den kommanderende General, hvor de følte sig mere tryg. Blandt disse sidste var ogsaa Fruen fra Hovedgaarden Egeløkke Fru Constance Steensen-Leth med Søn og Huslærer. Denne sidste gjorde her Willemoes's Bekjendtskab, og den theologiske Kandidat med sin stille, tilbageholdne Optræden har sikkerlig været en Contrast til den unge kjække lidt forvovne Søofficer, hvis Navn var paa alles Læber paa Langeland, som ved sit pikante Ydre og freidige Væsen snart, efter hvad man fortalte, havde en meget høj Stjerne hos Øens kvindelige Befolkning, og som ugenert mødte i Pjækkert og lange Vandstøvler ved det grevelige Taffel paa Tranekjær Slot.

Bekjendtskabet, der snart gik over til gjensidigt Ven-skab, havde imidlertid den største Betydning; thi Huslæreren fra Egeløkke var ingen ringere end N. F. S. Grundtvig, Willemoes's begeistrede Mindesanger, og hans bekjendte Digt ved Heltens Død »Kommer hid I Piger smaa«, o. s. v. vil til alle Tider holde Peter Willemoes's Navn borte fra Forglemmelse. Virksomheden ved de eventyrlige natlige Troppetransporter og Stemningen paa Øen i de første Krigsdage undlod ikke at udøve sin Virkning paa Grundtvigs Phantasi, og i Digtet »Willemoes 1807«*) giver han et livligt udkastet Billede af de bevægede Dage paa Lange-

*) Trykt i »Idunna« 1811.

land, og beskriver de raske Søfolks Strabadser og drøie Ture i Baadene.

.

»Det stormer i Skov, og det stormer paa Sø,
 »I Trætop saa høit det mon suse;
 »Og Natten den ruger saa sort over Ø,
 »De Vandbølger skumme og bruse;
 »Men Willemoës spaar:
 »Nu lystig det gaar,
 »Det Veir er for Dannemarks Dreng.

»Der sidde de Svende, de øse, de roe,
 »De roe mellem Britternes Snekker;
 »O, er det at vente, o, er det at troe
 »De Aareslag Fienden ei vækker?
 »Men var det end saa,
 »Hvor kan de bestaa
 »Mod Storm og mod Læk og mod Bølge?

I sit Digt omtaler Grundtvig en bestemt af Willemoës's Expeditioner, der foregik i saa haardt Veir, at sex af Baadene maatte vende om, medens det lykkedes Willemoës med Resten at naa i god Behold over til Laaland. Paa Langeland var man naturligvis i stor Spænding indtil man fik Underretning om hans Skjæbne, og det er denne Stemning Grundtvig skildrer, naar han skriver:

»Det varer i Dage, det varer i to,
 »Det varer i trede tillige,
 »Da høres de Baade mod Landet at ro,
 »Hr. Willemoës ses at udstige.
 »Ei Vaaben og Mand
 »Han fører til Land,
 »I Laaland der monne de stande.

 »Stor Gammen nu vorder paa højen Borg,
 »Ei mindre paa Øen at kjende;
 »Thi det haver været al Langelands Sorg,
 »At Willemoës saa skulde ende,
 »At han skulde dø
 »Paa brusende Sø
 »Og maatte slet ikke sig værges.»

Lige indtil Slutningen af Oktober Maaned 1807 røgtede Willemoës sit besværlige og anstrengende Hverv med usvækket Iver, skjøndt det til Slutning begyndte at gaa ud over hans Helbred, og den 28de samme Maaned indsendte han sin sidste Rapport*) til H. K. H. Kronprindsen saalydende:

»Deres Kongelige Høyhed

Naadigste Kronprinds og Herre!«

»Formedelst mit Helbreds meere og meere aftagende, som i den seenere Tid er betydelig tiltaget, beder jeg allerunderdanigst Deres Kongelige Høyhed ikke tage mig det unaadig at jeg beder mig paa nogen Tid afløst fra Expeditionen, for at jeg kan have Leylighed til at søge en duelig Læge. Det gjør mig udsigelig ondt ey at kunde fuldende hvad jeg havde begyndt, men i det glade Haab at jeg snart vil blive frisk igjen og mælde mig for Deres Kongelige Høyhed til videre Tieneste, oppebier jeg med Utaalmodigked min Helbredelses Time.

»Ved min sidste Expedition paa Vestsiden af Lange-land, hvor vi indskibede 104 Heste med endeel Ryttere, hvoraf jeg er lykkelig kommen til Laaland med de 90 Heste og alle Rytterne; men de 14 Heste, som var i 2de Baade veed vi endnu ey hvor er landet, da vi er først i Nat kommen hertil og der er saamange Steder at lande paa.«

Taars Færgested d. 28de Octbr. 1807.

Allerunderdanigst

Peter Willemoës.

De Efterretninger om Krigsbegivenhedernes Gang paa Sjælland, der naaede Willemoës under Slutningen af hans

*) Originalen opbevares paa det store kongelige Bibliothek.

Ophold paa Langeland vare alt andet end trøstende. Hovedstadens Indeslutning, Bombardementet og Byens Kapitulation virkede naturligvis nedtrykkende paa enhver dansk Mand og Kvinde; men navnlig var det Kapitulationens 3die Artikel, der fyldte hele Nationen med Harme og Sorg.

Den danske Flaade, med alt, hvad der hørte til dens Udrustning, samt alle Beholdningerne paa Værftet, skulde ifølge denne Artikel udleveres til den britiske Regjering, og de engelske Befuldmægtigede med Kapitain Sir Home Popham i Spidsen gik saa hensynsløst som vel muligt frem under Udførelsen af deres Hverv. Ikke nok at den søgaaende Flaade blev gjort til Bytte og Magasinerne tømte; hvad der stod paa Stabelen under Bygning og altsaa ikke kunde tages med skulde ødelægges.

Saaledes bleve to Linieskibe, en Fregat og nogle mindre Fartøier, der stode i Spanter atter nedtagne, et næsten fuldendt Linieskib blev styrtet ned fra sin Beding, og et andet, Linieskibet »Dithmarsken« der netop var i Dok, blev ødelagt.

Den øvrige Del af Flaaden*) var bleven ekviperet seilklar og udlagt paa Rheden, og d. 21de Oktober om Morgenen tidlig lettete saa den sidste Division**) af den engelske Flaade med Danmarks og Norges Flaade som sit Bytte.

En tæt pakket, tavs Menneskemasse stod paa Lange-linie og paa Kysten længere nordenfor Kjøbenhavn og saae med Sorg paa de kjendte Skibe, der lettete deres

*) 16 Linieskibe, 10 Fregatter, 5 Korvetter, 8 Brigger, 1 Flyde-Batteri, 1 Stykpram og 29 mindre Fartøier.

**) Den første Division var den foregaaende Aften seilet fra Kjøbenhavns Rhed.

Anker for sidste Gang fra Kjøbenhavns Yderrhed og satte Seil; op ad Formiddagen naaede de op imod Kronborg. Det var et storslaaet, imponerende Syn, da den samlede Styrke, 22 Linieskibe, 22 Fregatter og henved 250 Transportskibe i Løbet af Eftermiddagen stod Suhdet ud, men de, der fra den danske Kyst vare Vidne hertil, tænkte i dette Øieblik kun paa, at det var Flaaden, det Værn, til hvilket Nationens stolteste og skønneste Traditioner vare knyttede, der nu drog bort for aldrig mere at komme tilbage. —

Kun to af Flaadens Linieskibe havde undgaaet deres Kammeraters Skjæbne at blive udleveret til Englænderne; det var »Prindsesse Lovise Augusta« og »Prinds Christian Frederik«, der begge to befandt sig i Norge ved Fjendtlighedernes Udbrud. Sent paa Efteraaret var det sidstnævnte af disse to Skibe kaldt tilbage til Kjøbenhavn og sendt paa et Kryds ind i Østersøen, og efter at have døiet en Del af haarde Storme og streng Kulde ankrede Linieskibet 1ste Juledag paa Kjøbenhavns Yderrhed.

Juleaftens Dag 1807 modtog Willemoës sin sidste Udkommando. Ordren, der bød ham gaa ombord i det Skib, hvor han 3 Maaneder senere skulde finde Heltedøden, lød saaledes:

»Søe Lieutenanten Peter Willemoës haver i Følge »denne Ordre at melde sig til Chefen for Orlogskibet »Prinds Christian Frederik«, Hr. Capitain Jessen, og »overtræde til Tjeneste paa dette Orlogsskib. Forrettende

*) Admiralitets og Commissariats Collegiets Kopibog for 1807.

»sin Tjeneste saaledes som han agter at tilsvare og være
»bekiendt.«

Admiralitets og Commissariats Collegio d. 24. Decb. 1807.

Knuht. Bille. Grove.

Linieskibet »Prinds Christian Frederik«, hvor Willemoës nu meldte sig til Tjeneste, var et nyt og smukt Skib, kun 3 Aar gammelt. Det var bygget af den noksom bekendte Fabrikmester Hohlenberg, var den 6te Oktober 1804 løbet af Stabelen, havde en Længde af 170' 9", en Brede af 44' 3", og havde et Dybgaaende Agter, fuldt rustet, af 20' 3". Dets Armering bestod af 28 Stkr. 24-pundige, 30 Stkr. 18-pundige, 2 Stkr. 8-pundige Kanoner og 8 Stkr. 18-pundige Karronader, ialt 68 Stykker.

Skibets Officersbesætning, der foruden Chefen, Kapitain C. V. Jessen, og Næstkommanderende, Kapitain C. A. Rothe, hvilken sidste ligeledes var kommen ombord paa Kjøbenhavns Rhed, bestod af ganske unge, livsglade Officerer, hvoriblandt kan nævnes Premierlieutenant Ferry (28 Aar), Sekondlieutenanterne T. Lütken (21 Aar), Krieger (20 Aar), Dahlerup (20 Aar), Christie (20 Aar) og O. F. Lütken (19 Aar), modtog naturligvis Willemoës som en kjærkommen Forøgelse af Messen. For at man løseligt kan danne sig et Begreb om den ringe Grad af Komfort og Bekvemmelighed, som man i Datidens Skibe maatte nøies med, kan her anføres, at der under den første Del af »Prinds Christians« Togt ikke engang var noget Messelukaf til Officererne. Chefen, hvis Kahyt var paa øverste Batteri, havde ikke nogen Spisestue, og spiste sammen med sine Officerer agter paa Batteriet indenfor et Seildugs Forhæng. Senere hen paa Turen blev der foretaget den

Forandring, at Ruffet paa Skandsen blev indrettet til Messe med Lukafer paa Siderne, og Officererne fik saaledes et lyst og rummeligt Opholdssted, der tillige var forsynet med Kakkelovn.

Da Lukaferne paa Dækket imidlertid kun var bestemt til at kunne huse de 5 ældste Officerer, bleve alle de øvrige, i Alt 7 Lieutenanter og 3 Kadetter, indlogerede nede paa Banjerne, og maatte tage til Takke med et stort Kammer helt forude. Da man dengang ikke kjendte til Patentglas i Skibssiden, havde dette Lukaf hverken Lys eller frisk Luft, og de 10 Beboere laa dels i Lazareth-Senge dels i Hængekøier, der vare anbragte over disse. Naar en Officer skulde purres ud eller gaa til Køis, eller man klædte sig om for at gaa iland, maatte man nøies med Skinnet fra en Hornlanterne med et Talglys i, og Lukafet var saa opfyldt af Standkøier og Kistebænke, at man kun med stor Vanskelighed kunde bevæge sig derinde.

Nytaarsdag 1808 skulde »Prinds Christian« efter Bestemmelsen atter afgaa fra Kjøbenhavn for at konvoyere to Transportskibe, ladede med Krigsfornødenheder til Armeen i Norge, til Frederiksværn, men gjentagne Uheld under Letningen i Forbindelse med haard Kuling bevirkede, at Linieskibet blev liggende paa Rheden indtil den 3die Januar om Formiddagen.

Forinden sin Afreise havde Willemoës den Glæde at modtage en officiel Anerkjendelse af den Dygtighed, hvormed han det foregaaende Efteraar havde ledet Troppe-transporterne fra Langeland til Laaland, idet følgende Skrivelse fra Admiralitetet blev sendt ham ombord i Linieskibet:

Til

Hr. Søs-Premier Lieutenant Willemoës.

»Efterat det er bleven meldt Hans Majestæt Kongen,
 »at Hr. Lieutenanten haver udmærket sig ved med sær-
 »deles Klogskab og Mod heldigen at transportere i forrige
 »Aar en stor Deel Tropper fra Langeland og Lolland,
 »har det behaget Hans Majestæt allernaadigst at befale, at
 »Hr. Lieutenanten skal tilkjendegives Allerhøystsammes Til-
 »fredshed og Velbehag med denne Deres Tjeneste-Iver
 »og gode Forhold.

»Denne Hans Majestæts allernaadigste Befaling efter-
 »kommer Collegium herved.«

Admiralitets- og Commissariats Collegium d. 2den Januar 1808.

Knuth. Bille. Grove.

Den 7de Januar var »Prinds Christian« løbet ind til Frederiksværn med sin Konvoy, og efter et kort Ophold her stod Kapitain Jessen atter tilsøes. Uophørlige Storme med Frost og Sne drev imidlertid Linieskibet ind under Lindesnæs og skilte det fra dets Følgesvend, Briggen »Lougen«, og da man atter den 18de Januar vendte tilbage til Ankerpladsen ved Frederiksværn, var baade Skib, Reisning og Mandskab haardt medtagne af de udstaaede Strabadser paa Søen og trængte til Eftersyn, Rekreation og Hvile. Fra Opholdet i Norge i Januar Maaned er opbevaret det Brev fra Willemoës, som nedenfor meddeles, og gennem hvis friske, muntre Tone man ligesom kan skimte Omridsene af den unge, djærve Søofficers Personlighed:

d. 24de Jan. 1808.

Gode Ven!

»Med en flyvende Fart og med valne (?) Hænder til-
»skriver jeg Dig disse faae Linier, som jeg beder Dig at
»tage for god Fisk til Farvandet bliver klarere. — Jeg er
»frisk og vel, fryser dygtig og er bestandig i behagelig
»Mandfolke Selskab og lever saaledes ret got. — Engang
»imellem slaar vi os løs; saaledes gjorde vi et herligt ball
»for Laurvigs og Frederiksværns Damer, som jeg troer de
»fornøjede dem ret got ved; thi de havde aldeles ingen
»Lyst at holde op Kl 7 om Morgen og vi begyndte
»Kl. 6 om Aftenen. — Vi spaserede derefter et got stykke
»bort og nu kommer vi igjen og erfarer at de Militaire
»samedsteds stationerende, moquerede over ey at være
»budne til vores bal, haver efterfulgt vores priselige Exem-
»pel og ligeledes faaet Støvlerne af, til ikke liden Glæde
»for ovenanførte Damer, som derved i en Tid af 3 Uger
»fik 2 baller, der ofte ikke overgaaer dem i en heel Vinter.
»Paa denne Maade haver vi nu faaet fri Adgang til alle
»Familierne, naar vi forfrusne kommer fra vores Reiser.

»Gud veed naar vi sees — langt eller kort — skee
»hvad skee vil, jeg er Mand og skal blive det saalænge
»der er Aandedræt i mig, imidlertid bliver jeg stundum
»særdeles oprømt, naar Tanken om, hvordan Roelighed
»kunde smage naar man haver lidt dygtig ondt, falder
»mig ind. Inderlig Tak for de »Dage«*) Du lovede mig,
»om en Maanedes Tid kan Du sende mig dem, under den
»Adresse, som Du herunder vil forefinde. Dine Forældre
»og Systre, Niels**) og Kone med Familie bedes ret inder-
»lig hilset. — For Guds Skyld glem ey Hovmesteren og

*) Bladet »Dagén«.

**) Niels Saabye, Broder til Peter Saabye.

»Niels og siig dem at jeg skal sikkert ey forgleme at
 »skrive, naar blot mine mange Sysler vil tillade den
 »mindste Tidsrum. Jeg har været eengang paa en Kane-
 »fart, hvor vi var en 30 Kaner i Selskab, Du kan troe
 »det var en besynderlig Maade at fare paa, i særdeleshed
 »for dem, som ey er vandt til sligt, — jeg for min Part
 »havde nok at gjøre, thi hver Chapau skulde have sin
 »Dame, hvorefter jeg fik ogsaa een, som havde det Mod
 »at lade mig styre Slæden som aldrig havde foretaget
 »sligt før, og i Norge er det dobbelt farlig saasom de for-
 »færdelige høie Fjælde der ere Speilglatte og udkræver
 »altsaa ey alleene en duelig men endog en erfaren Styrrer.
 »Lev nu ret vel min gode Peter og lad mig nogle Smaa-
 »nyheder vide der ey berører Politique o. sv. og naar Du
 »adresserer mine Breve til Capitain Fabrizious Comman-
 »derende paa Frideriksværns Værft over Fladstrand, saa
 »vil han nok besørge mig dem i hænde eller og med en
 »Reisende. Jeg gjentager mine Hilsener, men tillægger
 »(?) og Høyer og endskjøndt jeg er skildt fra Dig og
 »flere, ved Bierge, Bølge og Dale, saa skal mit uaflade-
 »lige Venskab for Dig og taknemmelighed for dine For-
 »ældre uafsladelig vedvare og uudsigelig glad vilde Du
 »gjøre mig, dersom jeg som Mand og oprigtig Ven, kunde
 »give Dig et got Lodskud. I forventning af snart at høre
 »fra Dig slutter jeg og ønsker heele din Faders Huus et
 »glædeligt Nytaar.

Peter Willemoës.

S T

Hr. Peter Saabye
 i Amalie Gaden

Kjøbenhavn.

Den 6te Februar var »Prinds Christian« atter kommen ind til Frederiksværn efter et kort Kryds i Kattegattet. Paa denne Tur havde man en Morgen faaet en Seiler isigte, som antoges for at være en Orlogsmand. Det fremmede Skib satte alt til, hvad trække kunde, og slap uskadt ind til Skjærene ved Gøtheborg, og først senere fik man ombord i Linieskibet at vide, hvor kostbar en Prise det var, man havde jaget. Den fremmede var nemlig den engelske Fregat »Qvebeck«, der havde 200,000 £ ombord i klingende Mønt, og denne Omstændighed havde til Følge, at den kommanderende engelske Admiral i Nordsoen, Saumarez, saasnart Efterretningen var naaet til England, fik Ordre til at sende en detacheret Afdeling under Kapitain Sir George Parker til Kattegattet. Denne Eskadre bestod foruden 2 Fregatter og nogle mindre Skibe af Linieskibene »Stately« (Kapitain Parker), »Nassau« *) (Kapitain Campbell) og »Vanguard« (Kapitain Mainwarden).

Vinteren var netop paa dette Tidspunkt faldet i med haard Kulde; neppe var »Prinds Christian« kommen ind til Frederiksværn førend den laa indefrossen, og Isen laa fast og holdt den fangen hele Februar Maaned ud.

Under dette tvungne Ophold i Norge skrev Willemoës saaledes hjem til sine Forældre, der nu efter hans Faders Afsked i Mellemtiden var flyttet fra Odense og havde taget Bolig i Kjøbenhavn i Kronprindsessegade Nr. 388. Brevets Datum er ikke bevaret.

»Mine Gode Forældre!

»Hjertelig Tak for Deres meget velkomne Skrivelse af 13de Febr. Dette fornøiede mig dobbelt, saasom jeg

*) Det tidligere danske Linieskib »Holsteen«.

»derved ey alene blev overbeviist om mine gode Foræl-
 »dres og Families velbefindende, men endog tillige at ih-
 »alle veed hvorledes jeg lever i disse krittiske Tider. Hidtil
 »Dato har Lykken været os særdeles gunstig paa det nær,
 »at vi ingen Priser har faaet endnu, hvilket vi sandelig
 »havde fortient, da vi har lidt ret meget ondt. Imidlertid
 »er jeg med alt dette taalelig fornøyet ved at have soute-
 »neret min Sundhed paa lidt Hovedpine nær, som jeg i
 »de seenere Dage har faaet, men som jeg troer blot bliver
 »en Overgang, da det ey hindrer mig i min Tjeneste.
 »Megen Tak for Deres mange Hilsener, som jeg har imod-
 »taget med den inderligste Taknemelighed og beder Dem
 »alle igjen ret inderlig Hilset med tillæg at et af mine
 »første Ønsker er at jeg snart maatte kunde have den
 »Fornøjelse at samles i den Familiekrede, som jeg saa
 »behagelig nød, Aftenen førend jeg forloed Kjøbenhavn.
 »Det fornøyer mig meget at være i saadan virksomhed
 »og stedse skal mit høyeste ønske være at virke med
 »Kraft i vor gode Konges Tjeneste. — dog kan jeg ikke
 »nægte at jeg ønskede det helst i mit eget Fødeland og
 »i nærværelsen af mine kiære Forældre, Familie og Be-
 »kiendtere. Lev nu ret vel bedste Forældre og forglem
 »aldrig Deres i Landets Tjeneste, fraværende Søn, som
 »ønsker dem alle alt mueligt Got, samt at Tiderne maatte
 »blive snart, til Dannemarks Ære, saaledes at vi snart
 »maae samles igien friske og glade og vel tilfreds med
 »den omtumlede Skæbne. Alle — alle hilses fra Deres
 »til Døden lydige Søn Peter.

»Fra Saabyes Familie har jeg aldeles intet hørt siden
 »min Bortreise endskjøndt jeg har skrevet 2de Gange, jeg
 »skriver saavist ikke tredie Gang førend jeg nyder i det

»mindste et igien. Naar de skriver mig til bliver Addressen den same, som foregaaende.«

S T.

Hr. Kammerraad Willemoës i Kronprindsessegade Nr. 388 i Kjøbenhavn.

Det Ønske, der er udtalt i Brevet, om snart igien at komme tilbage til de danske Farvande, gik hurtigt i Opfyldelse; thi den 4de Marts fik Chefen for Linieskibet Ordre til at forlade Norge og seile til Kjøbenhavn. Faa Dage efter skrev Willemoës sit sidste Brev*) inden Afreisen, dateret

Christianssands Havn d. 6te Martii 1808.

»Gode Harbou!**)»

»Undskyld min gode Ven at jeg ey forend nu lader Dig vide hvorledes jeg lever, men Aarsagen har været at jeg ønskede først at vide med vished om Brevene bleve aabnede naar de gik over Fladstrand til og fra Norge, hvilket jeg nu er bleven overbeviist om at de ikke bliver, da jeg har faaet 2de Breve fra mine Forældre, som er gaaet med Posten fra Kiøbh uden at være aabnet af noget Menneske; thi endskjøndt jeg vist ikke skulde skrive noget der kunde stride i mindste Maade imod min Konges Ordre, saa er og bliver det dog stedse lidt emfindtlig at lade sine Breve læse af alle og enhver. Vi haver været baade hældige og uhældige paa vores Reise — det hældige bestaaer i at vi ey haver mødt nogen Overmagt og at have beholdt vores Sundhed end-

*) Originalen findes i Kapitain Agerholms Autografsamling.

**) Den Gang »Hofmester« ved Arveprinds Frederiks Hof. Død som Kammerherre og Toldkasserer i Rendsborg.

»skjændt vi have skiftet over 50 Mand af Mandskabet, som
 »er gaaet syge iland, saavel af Forraadnelses Feber Nerve
 »Sygdomme og fleere farlige Sygdomme. Det uheldige be-
 »staaer i — ey at have gjort een eeneste Prise og altsaa
 »intet høstet for alt det onde vi have lidt. Her af seer
 »Du i Korthed Indholden af vores Reise siden vi forloed
 »Kiøbenhavn. Jeg lever forresten ret got, er daglig klar
 »til Batallie og er der meegen Muelighed: at same snart vil
 »skee da der samles daglig fleere og fleere Engelske Or-
 »logskibe i Nordsøen. En Eskadre af nogle Linieskibe
 »Fregatter og Brigger, som haver Ordre at opsnappe os,
 »haver ofte været i Nærheden, men formedelst Tykningen,
 »haver vi undgaaet dem og udført vores Ordre, som om
 »der ingen Fjende existerede. Jeg haaber min gode Ven
 »at Du finder Dig got og formodentlig opholder Dig i
 »Hovedstaden, hvorefter jeg adresserer disse Linier dertil.
 »Naar Du har et ledigt Øieblik tilovers, saa lad mig vide
 »hvorledes Du lever og hvor det staaer sig med Sund-
 »heden i disse uroelige Tider. Det vil udsigelig glæde
 »mig at høre et par Ord fra min gode Ven og Raadgiver;
 »og om jeg ey i Alt har fulgt dine gode og venskabelige
 »Raad, saa har Du dog den glæde at det meeste har
 »frugtet og at det der ey er fulgt, bør tilskrives Ungdom
 »og fyrigt Blod, som jeg dog nødigt vilde miste, end-
 »skjøndt det har forvoldet mig mange smaa ubehagelig-
 »heder. Fra Consul Saabyes har jeg intet hørt siden jeg
 »forloed Staden. — jeg har skrevet et Brev til Niels og
 »et til Peter, som jeg formoder de har faaet, da mine
 »Forældre har erholdt sine — jeg beder Dig ret hjertelig
 »at hilse dem alle. Naar vi sees maa Gud vide, imid-
 »lertid skal mit hjertelige Ønske være at Du maa leve ret

»vel. Uafladelig er og forbliver jeg din oprigtige og taknemelige Ven.

Peter Willemoës.

S T

Hr. Hofmester Harbou

at afleveres paa Arveprindsens Palley i Kiøbenhavn.

Da »Prinds Christian« den 10de Marts lettede fra Christianssand og stod Kattegattet ned, var den engelske Eskadre, som Willemoës i sit Brev ovenfor omtaler, nogle Dage tidligere løbet ind i Vingasund i Nærheden af Gøteborg. Fra de engelske Skibe var »Prinds Christian« bleven iagttaget paa sin Seillads sønder paa, men man havde ikke været istand til at foretage noget fjendtligt Skridt fra engelsk Side, da Skibene laa indefrosne. Først nogle Dage senere lykkedes det en af Fregatterne at komme fri og den blev derefter sendt til Store Belt, hvor den tog Station ved Sprogø for at forhindre en eventuel Overførsel af franske Tropper.

»Prinds Christian«, der den 11te Marts om Aftenen var ankreth udfor Hornbæk og næste Morgen lettede for at staa Sundet ind, fik ved Kronborg Ordre til at forblive paa Helsingørs Rhed, da Kjøbenhavn var spærret af Is. Kapitain Jessen gik som Følge heraf tilankers ved Fæstningen, og den paafølgende Uge, som tilbragtes her, var endnu de drøieste og uhyggeligste Dage paa Togtet. Forskjellige Gange kom Drivisen og tog Skibet fra dets Ankerplads, Touge og Ankere forlistes, der maatte arbeides haardt og vedholdende; og skjøndt Elementerne trak saa store Vexler paa Besætningens Kræfter, at et kraftigt og fuldtalligt Mandskab ikke havde været for meget til at klare, hvad der skulde udrettes ombord, maatte Arbeidet her udføres med en Skibsbesætning, som Sygdom havde

svækket og medtaget. En ondartet, smittende Typhus havde allerede under Opholdet i Norge tvunget Kapitain Jessen til at sende en Del af Folkene iland som syge, og paa Helsingørs Rhed antog Sygdommen meget betænkelige Dimensioner. Over 100 Mand af Besætningen vare allerede som syge gaaede i Land i Helsingør, og med stor Besvær havde man i den strenge Kulde transporteret dem over Isen ind til Byen; hver Dag kom der flere paa Sygelisten, og det var kun ved Anvendelsen af de virksomste Midler og den største Energi fra Autoriteternes Side at Epidemien blev standset, efter at c. 200 Mand af »Prinds Christians« Besætning havde forladt Skibet og vare blevne erstattede af ny og uøvede Folk. Saaledes var Tilstanden ombord, da Kapitain Jessen modtog følgende allerhøieste Ordre, dateret 18de Marts 1808:

»Fra Bæltet meldes, at en engelsk Fregat paa 36 Kanoner har taget Post ved Sprogø. Som det er af yderste »Vigtighed at faae denne Fregat forjaget fra Bæltet, haver »De til den Ende strax at gaae Seil for at opsøge bemeldte fjendtlige Fregat og om muligt erobre den. Det »tillades Dem, efter Vindens Beskaffenhed at søge Bæltet, »enten nord eller syden om Siælland, alt efter Omstændighederne; men som De kan vente at møde Driviis, »maa De paa bedste Maade søge at bierge Deres Dem »anfortroede Skib ved god Manøvre. Admiralitetet har »meldt mig, at foruden de 60 Mand har det endvidere »ladet sende Dem 110 Mand ned over Land idag. Skulde »De endnu have Mangel i Deres Bemanding, kan Capitain- »Lieutenant Stephanson*) give Dem indtil den sidste »Mand af Kanonchaluppens Besætning.

*) Hans Stephansen født 10/1 1773. Afgaaet som Vice-Admiral 1848, og død 4/3 1851.

»At denne Expedition skeer hastigt og bliver hemmelig er nødvendigt. Jeg forlader mig iøvrigt paa Deres gode Conduite i at udføre dette samt at sørge for Skibets bedste Conservation. Lige saa hastigt, dette er fuldbragt, søger De hertilbage. Kommer De synden fra hertil, stopper De i Kongedybet, under Trekroners Batterie, for at erholde nærmere Ordre, og om De kommer nordfra, ankrer De under Kronborg, ligesom før.

»For en overlegen Force i Bæltet, kan Slipshavn søges.«

Givet i vort Hovedquarteer i vor kongelige Residents Stad d. 18de Marts 1808.

Friderich R.

Dagen forinden, den 17de Marts 1808, skrev Peter Willemoës hjem til sine Forældre i Kjøbenhavn, og Brevet, som nedenfor meddeles, har den særlige Interesse, at det ikke alene er det sidste Brev, han sendte til sit Hjem, men tillige, saa vidt vides, er de sidste Linier fra hans Haand, da de ere skrevne kun 5 Dage forinden han faldt i Kampen ved Odden. Brevet lyder saaledes*):

Orlogskibet Prinds Christian den 17de Martz 1808.

Mine gode, kjære Forældre!

»Inderlig megen Tak for mine gode Forældres Skrivelse af 14de Martz. De undskylder nogle Dages udeblivelse, med at lade dem vide min lykkelige Ankomst til Helsingjær; men ved ald helligt — det har ey været mig mueligt at, sætte mig et Øieblik, førend nu; thi

*) Nær og Fjern 1878.

»mange, mange vare vores Arbeyder, saasom vi havde en
 »200 Mand syge og 3de Officerer, hvoraf jeg troer neppe
 »Lieutenant Christie*) lever — besynderlig er den Sygdom
 »der er her ombord; thi Folk blev ey aleene pludselig
 »syg, men gik endog fra Forstanden**) og Tiden vil ud-
 »vise, om den er hæmmet nu eller ey imidlertid glæder
 »jeg mig inderlig at være frisk til Dato med enkelte
 »smaa Forkjølelser.

»Saa gjærne jeg ønskede at komme til Kiøbenhavn,
 »saa er Omstændighederne for nærværende Tid mig gandske
 »imod og frygter de vil blive det meere, ligesom vi kom-
 »mer nærmere hen, i Aaret, hvorføre jeg vil bede dem alle
 »at skrive mig ret ofte til, saalænge jeg ligger saa nær
 »ved dem, da Gud maa vide hvorlænge det varer. Jeg
 »har nu overstridt mangan haard pust og det er gaaet
 »bestandig got — jeg haaber ogsaa samme vil vedvare og
 »at jeg frisk og vel maae samles i min Familie, om ey
 »før, saa dog ved Krigens Ende. Bed Fritz***) og
 »Godske at besøge mig en Dag, jeg ønskede saa gjerne
 »at tale en af dem. — Det glæder mig at Casper†) er
 »blevet Officeer, hils og gratuler ham mange Gange fra
 »mig. — Vores gode Konges Død, ††) gjorde dybt Ind-
 »tryk os og give Frederik d. 6te mange lykkelige og glade

*) Hartvig Casper Christie født 12/7 1788. Afgaaet som Sekondtlieutenant 6/s 1814.

**) Næstkommanderende omtaler i en Rapport til Admiralitetet, at Sygdommen ofte begyndte som et Slags Delirium, og at man om Morgen ved Udpurringen kunde have det uhyggelige Syn at se en halv Snes afsindige Mennesker løbe halvnøgne omkring paa Batterierne.

***) Frederik Vilhelm Willemoës, død som Dr. med., Etatsraad i Kjøbenhavn.

†) Casper Willemoës, død som pensioneret Artillerilieutenant.

††) Kong Christian den 7de var død den 13de Marts 1808.

»Regjerings Aar. — Et Brev har jeg faaet fra dem i Norge,
 »hvilket er det eeneste, jeg har faaet siden jeg forlod
 »Kiøbh, de andre maa altsaa være for nærværende i Norge.
 »Fra Saaby's har jeg ey heller hørt det ringeste, hvilket
 »er meget besynderligt, da jeg har skrevet 2de Breve til
 »dem og de veed sikkert jeg ligger her — veed de noget
 »den Familie angaaende da lad mig det vide med Faderlig
 »fortrolighed. — Hils Moder, Trine, Rikke, Brødrene
 »tilsammen, Becker^{*)} etc. og skriv mig snart til. 2de
 »Breve kan de vente dem fra Norge, som de nok ikke har
 »nedtaget. — lev nu ret vel bedste Forældre og meget
 »vilde jeg ønske, at De stedse maa høre gode Tidender
 »fra Deres til Døden lydige Søn

Peter Willemoës.

S T

Hr. Kammerraad Willemoës
 boende i Kronprindsesse Gaden N 388

Kjøbenhavn.

I dette Brevs Indhold er der aldeles
 intet stridende imod de Kongelige For-
 ordninger hvilket bevid. af

Willemoës

Søe Premierlieutenant.

Skjøndt der ombord i »Prinds Christian« ved den
 kongelige Ordres Modtagelse strax blev taget fat af yderste
 Kraft for at faa Skibet seilklart, vare Forholdene dog af
 den Natur, efter den nylig overstaaede Epidemi og med

*) Willemoës's Søstre: Cathrine Sophie Vilhelmine, gift med Kancelliraad
 Erik Becker, og Frederikke Vibeke, gift med Lieutenant Johan Tho-
 mas Qvistgaard, senere Slotsforvalter paa Fredensborg Slot.

Skibet fuldt af nye Folk, at Kapitain Jessen først den 21de Marts om Morgenens kunde lette sit Anker og staa Sundet ud. Det var sidste Gang, at »Prinds Christian« passerede Fæstningens Kanoner, sidste Gang, at adskillige af dens 600 Mand stærke Besætning skulde see Kronborgs Taarne forsvinde bag Landet, medens Skibet med frisk østlig Brise stod Sundet ud og løb nordenom Sjælland.*)

Omtrent samtidig med at Linieskibet passerede Nakkehovederne ankrede den engelske Eskadre under Parker ved Höganäs, og da Efterretningen herom naaede Kjøbenhavn, afsendte Admiral Bille strax et Brev til Kapitain Jessen for at stoppe ham — men forsent. »Prinds Christian« var allerede seilet, og skjøndt nogle Fiskere fra Hornbæk, der havde seet de engelske Skibe i Farvandet, af egen Drift gik i deres Fartøier og roede ud fra Kysten for at bringe Underretningen, bleve de desværre ikke bemærkede; Danmarks sidste Linieskib***) stod sin Kurs rolig og støt vesterover uden at ane den Fare, der truede, og seilede sin Undergang sikkert imøde.

Op ad Dagen, da man med stadig rum Vind stod op imod Sjællands Rev, fik man et Par fremmede Seilere i Sigte; det viste sig senere at være to fjendtlige Fregatter, og da »Prinds Christian«, efter at være passeret imellem Sjællands Rev og Hasteens Grund, i Mørkningen gik til

*) Forinden Afseilingen var der sket Forandring i Officersbesætningen. Lieutenanterne T. Lüttken, Christie og O. F. Lüttken vare afgaaede fra Skibet, de to sidste som syge, og i deres Sted var kommet 2 Kadet-Maanedslieutenanter samt Kadetterne Wulff, Weidemann og Lüttken.

**) Linieskibet »Prindsesse Lovise Augusta«, som havde været i Skagerak om Vinteren sammen med »Prinds Christian«, var gammelt og skrøbeligt, og som mindre tjenstdygtigt bleven tilbage i Norge.

Ankers imellem Seierø og Revsnæs, søgte de engelske Skibe ned tværs af Næsset og ankrede der for Natten.

Den 22de Marts 1808, en Mærkedag i vor Søkrigshistorie, som ikke vil glemmes, saalænge det danske Splitflag vaier, lettede de to engelske Fregatter tidlig i Dagningen og stode Beltet ud; »Prinds Christian« blev liggende endnu en halv Times Tid paa sin Ankerplads, saa satte den sine Seil og fulgte efter.

Det har aabenbart været Kapitain Jessens Hensigt med sin Seilads nord i at trække de fjendtlige Orlogsmænd bort fra Beltet og muligviis efter at være kommen i rum Sø faa dem til at indlade sig i Kamp; ved denne Fremgangsmaade mente han ogsaa at handle i Overensstemmelse med Aanden i den kongelige Ordre, han havde modtaget i Helsingør, og i hvilken Hovedvægten jo lagdes paa, at de forventede Troppetransporter fra Fyen til Sjælland kunde finde Sted saa uforstyrrede som muligt.

Ved Middagstid var en 3die Fregat kommen i Sigte i Nord, og kort efter havde »Prinds Christian« den største af de 3 engelske Fregatter i sit Kjølvand, kun $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ Mil borte. Det danske Linieskib slog »klart Skib« og holdt ned imod den for at angribe, men Englænderen vilde ikke modtage Kampen og flygtede for fulde Seil.

Skjøndt man ombord i »Prinds Christian«, der nu i Mellemtiden var kommen op imod Hastensgrunden, ikke vidste noget om, at Parkers Eskadre var i Farvandet, gik der dog en Slags Forudfølelse gennem Besætningen af, at man inden Aften vilde komme til at maale sig med de 3 Fregatter. I Officersmessen, hvor en Del af de unge Officerer vare samlede, og hvor man med Iver drøftede Udsigterne til en nærforestaaende Kamp, henkastede en

af de tilstedeværende i Samtalens Løb det Spørgsmaal halvt i Spøg:

»Vorherre maa vide, om vi i Morgen alle skal samles her igjen?»

»Aa!« svarede en Anden — »vi kan jo lægge Kort op om det og forsøge!«

Det skete, men Kortene vilde mærkeligt nok ikke falde heldigt for Lieutenanterne Willemoës og W. Dahlerup,^{*)} hvorfor den ene af dem ærgerlig herover slog til Kortene, saa at de spredtes paa Messegulvet.

Klokken var omtrent 2, da man fra Dækket fik to Seilere i Sigte. Efterhaanden som Reisningerne blev tydeligere, saa man, at det maatte være to svære Skibe, der vare under Opseiling, og da Skrogene dukkede op over Horisonten, var man snart paa det Rene med, at det var 2 Linieskibe, der rumskjøds stode ned imellem Anholt og Lysegrunden. Det var Parkers Eskadre, der nærmede sig.

Saasnart han havde faaet paalidelig Underretning om, at »Prinds Christian« var afseilet for at begive sig til Beltet, lettede han med to af sine Linieskibe, »Nassau« og »Stately« for at opsøge det, det 3die, »Vanguard«, paa 84 Kanoner, fik Ordre til at blive liggende for at spærre Indgangen til Sundet og stoppe det danske Linieskib, hvis det skulde lykkes det at undslippe sine Forfølgere.

Disse 2 uventede Modstanderes Tilstedekomst forandrede Situationen i væsentlig Grad og samtidig svandt Udsigterne til et heldigt Udfald bort. Det gjaldt først og fremmest at undgaa at tørne sammen med denne knusende Overmagt, og Kapitain Jessen tænkte derfor paa at holde indenom Seierø for enten at søge en Ankerplads under

*) Begge disse Officerer faldt som bekjendt i Kampen.

Nexelø, hvor han ikke mente, at Linieskibene vilde driste sig til at følge, eller ogsaa ad denne Vei søge at strække ind i Beltet; men da det kom til Stykket, turde den »bekjendte« Mand, der var medgivet Skibet som Lods fra Kjøbenhavn, ikke paatage sig Ansaret og Forsøget maatte opgives.

Under disse vanskelige Omstændigheder sammenkaldte Chefen sine 4 ældste Officerer Kapitain Rothe, samt Premierlieutenanterne Top, Ferry og Willemoës til Krigsraad, og da saavel Chefen som de tilkaldte Officerer vare af den Mening, at man ikke burde søge Beltet og derved trække den store fjendtlige Styrke efter sig, men hellere drage Fordel af Kjendskabet til Farvandet og ved at knibe langs Landet prøve paa at naa Sundet igjen, gav Kapitain Jessen, da han saae, at det ikke vilde lykkes at komme til Luvart af Fjenden, Ordre til at holde bide vind op til nær ved Sjællands Rev for oven og derefter styre SO hen.

Med denne Ordre var Tærningerne kastede. Linieskibene »Nassau« og »Stately«, der kom ned nordfra med rum Vind, nærmede sig hurtigt »Prinds Christian«, og vare tillige saa meget til Luvart i Farvandet, at der ikke længere var nogen Mulighed for at seile dem agterud. Det maatte komme til Kamp.

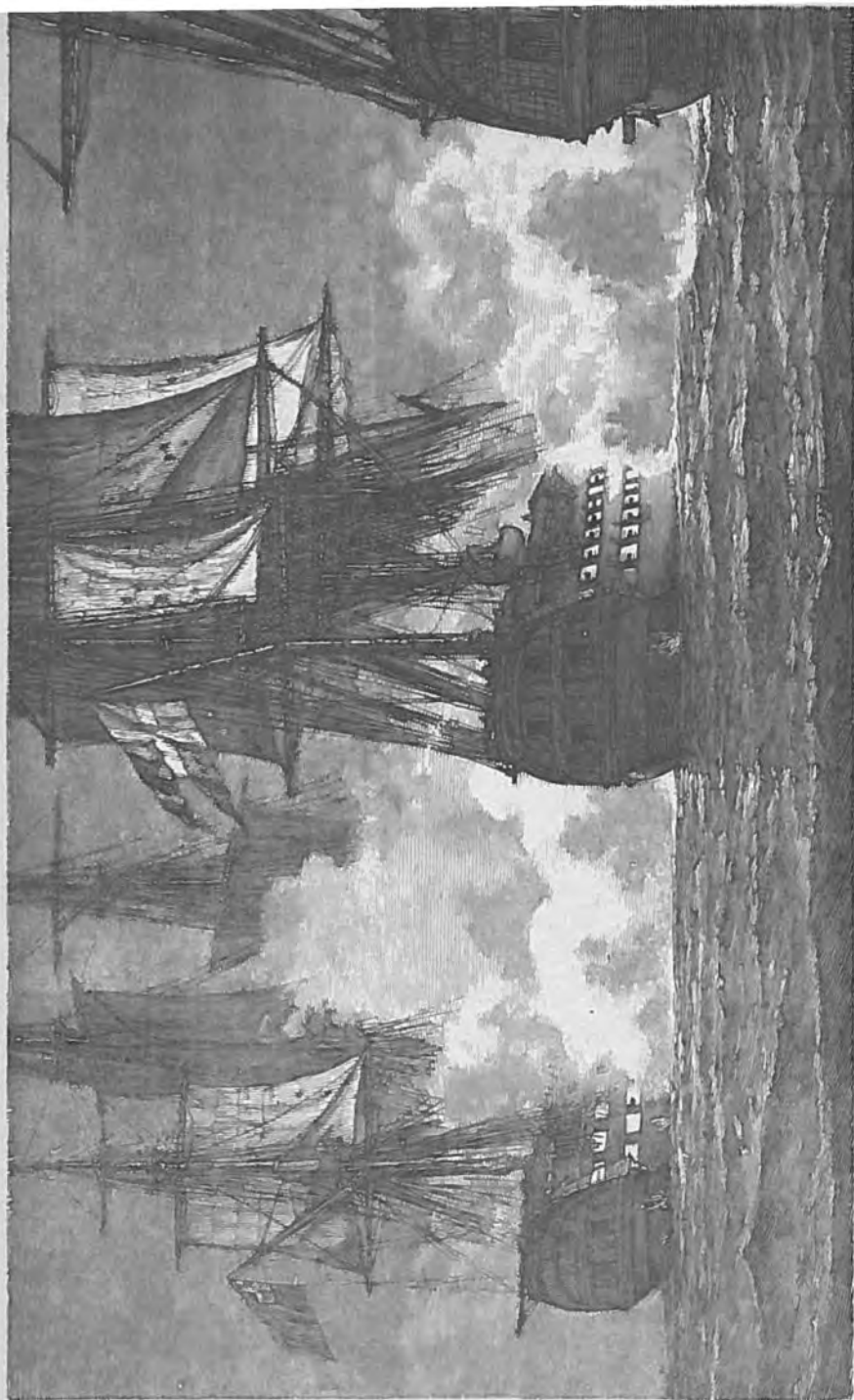
Den Mand, hvem Æren var forbeholdt, at føre den danske Flaades sidste tjenstdygtige Linieskib imod Fjenden, var Kapitain Carl Wilhelm Jessen*). Hans Navn havde allerede en god Klang i Marinen; som Chef for Briggen »Lougén« havde han i Marts Maaned 1801 ude i Vest-

*) Carl Wilhelm Jessen født i Kjøbenhavn d. 10/7 1764; Søn af Etatsraad og Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer Nicolai Jacob Jessen. Udnævnt til Sekondlieutenant 1782, afgaaet som Kontre-Admiral og død som Gouvernør i Vestindien 30/3 1823.

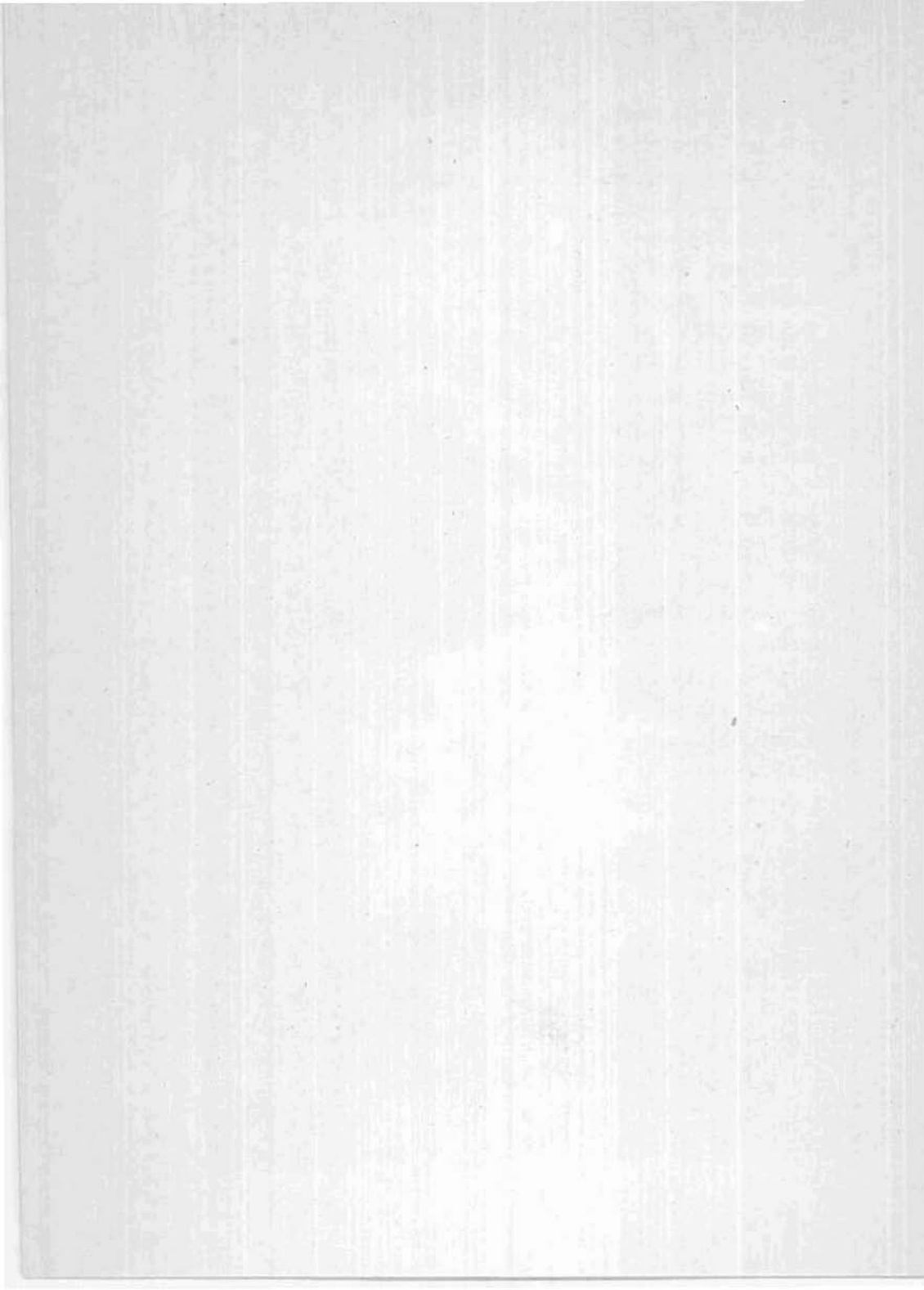
indien havt Leilighed til at udmærke sig paa en saa fremtrædende Maade mod en overlegen engelsk Styrke, at han ved Hjemkomsten som Paaskjønnelse modtog en Guld Æressabel med Indskriften: »For udvist Mod d. 3 Marts 1801«, og endnu inden Aften skulde de samme militære Egenskaber, som for 7 Aar siden havde gjort hans Navn kjendt, vise sig i saa glimrende et Lys, at »Prinds Christians« Kamp ved Sjællands Odde under Kapitain Jessens Kommando staar som en af de hæderfuldeste Begivenheder i vor Marines Historie.

I Løbet af Dagen var den østlige Brise efterhaanden aftaget, Aftenen var stille og klar, og for en let Bramseilskuling stod »Prinds Christian« langs Sjællands Rev. Der var slaaet Klartskib ombord, hver Mand stod paa sin Post, Chefen var paa Dækket og paa øverste og underste Batteri stode Kanonerne klargjorte til Skud paa begge Sider. Skjøndt Skibet gled langsomt og stille gennem Vandet for den svage Brise, der knap var istand til at fylde Seilene, var det dog en Seilads fuld af Spænding for Alle ombord fra Chefen og ned til den sidste Mand. Enhver kunde ved blot at kaste et Blik ud ad en Batteriport overbevise sig om, at den Kurs, der blev styret, til sidst maatte føre Skibet iland, og alle vare sikkert paa det Rene med, at det forinden vilde komme til et Møde med Fjenden, hvor Seir vilde være en Umulighed; men desuagtet var der en ypperlig Stemning og Folkene brændte af Begjærlighed efter at komme i Lag med Englænderne og bruge Kanonerne.

Klokken var omtrent 7 og Linieskibet »Stately« var da oppe i Kjølvandet paa »Prinds Christian« og indenfor Skudvidde. Solen var gaaet ned og i Tusmørket sendte det danske Linieskib ham nogle velrettede Skud fra Agter-

Liuteskibet • Prinds Christian Frederik's Kamp ved Sjællands Odde den 22de Marts 1808.

portene og hermed begyndte Kampen. Kort efter var »Stately« oppe paa Bagbords Laaring, samtidig løb »Nassau« op i Læ og begge to aabnede nu Ilden paa ganske kort Hold imod »Prinds Christians« Sider. Skjøndt man her ombord med en Modstander om Styrbord og Bagbord maatte slaa med begge Sider af sit Batteri og saaledes kun kunde bringe det halve Antal Kanoner i Ilden paa hver Side, var det dog en varm Velkomsthilsen, der blev sendt de engelske Skibe, Folkene arbejdede uforsagte ved Kanonerne, opmuntrede af deres Officerers Exempel, og uagtet Lagene fra »Nassau« og »Stately« bragede løs og de fjendtlige Kugler slog ned mellem Besætningen ved Kanonerne, skjøndt Mandefaldet allerede var saa stort, at de Saarede ikke kunde blive baaret bort saa hurtigt, som de faldt, skal det dog siges til Besætningens Ære, at den holdt Modet oppe under de fortvivlede Omstændigheder; de Saaredes Jamren lød i deres Øren og i Skjæret fra de tændte Lanterner paa Batteriet, hvor Røgen væltede fra for til agter, saae man hvert Øieblik, at Kugler og Splinter krævede nye Ofre, men desuagtet holdt de Stand, og da de engelske Skibe efter en Times blodig Kamp vare saa forskudte paa Takkelagen, at de omtrent Kl. 9 maatte sakke agterud for at reparere, og atter efter 20 Minuters Forløb kom op paa Siden af deres medtagne Modstander for at fornye Angrebet, lød der fra »Prinds Christians« tapre Besætning et rungende Hurra ud i den mørke Aften.

Willemoës havde ved Kampens Begyndelse sin Post paa øverste Dæk og ledede som Chefens Adjutant Skydningen fra Kanonerne paa Skandsen. Han var ret i sit Element midt i Kampens Tummel, opmuntrede sine Folk ved Kanonerne, skyndede paa dem og var lutter Bevægelse og Aktivitet. Han stod sammen med Næstkommanderende

Kapitain Rothe en lille Tid paa Skandsen om Bagbord i Nærheden af Faldrebet, og saae ud imod »Stately« der i Pistolskuds Afstand laa paa Bagbords Laaring og tordnede imod »Prinds Christian« med Ilden fra begge sine Batterier; i sin Iver for bedre at see sprang han op paa den forreste Karronadeslæde paa Skandsen om Bagbord, og stod et Øieblik med Ansigtet vendt imod Fjenden; men pludselig mere sprang end faldt han ned fra Kanonen, hvorpaa han stod med det Udraab: »Au mit Hoved!« og sank om i Armene paa Næstkommanderende, der endnu stod paa samme Sted, og inden denne kunde faae ham baaret hen til Agtertrappen, udaandede Willemoes sin Hertesjæl. En Kanonkugle havde borttaget det øverste af hans Hjerneskal.

Døden ramte ham vel midt i den bedste Ungdomstid, og rev ham bort fra alle dem, han havde kjær, men han endte sin korte og glimrende Bane saa stolt som nogen Søkriger, han faldt i Kampen for Fædrelandet, faldt paa et Linieskibs Skandse, medens Kanonerne drønedes paa Batteridækkene under ham og Dannebrog endnu vaiede frit fra Gaflen.*)

*) Samme Dag at Kampen stod ved Sjællands Odde sad Fru Cathrine Becker, en Søster til Willemoes — om Aftenen i Skumringen i sin Bolig i Kjøbenhavn. Ved sit Bryllup Aaret iforveien d. 20 Decbr. 1807 med daværende Kancelliraad Erik Becker, havde hun i Bryllupsgave fra Peter Willemoes faaet et Taffeluhr af grøn Bronze og Gaven var ledsaget af følgende Linier:

»Modtag dette, som et ringe Beviis for den megen Æmhed og »Godhed, som Du saa Søsterlig har udviist, imod din inderlig elskte »Broder. — Gid Du maae ved din Mands Side blive saa lykkelig, som det er muelig din Broder Peter kan ønske noget Menneske.« —

Det omtalte Uhr havde sin Plads i Værelset, hvor Fru Becker opholdt sig tilligemed en Tjenestepige. Medens de sad, hørte de pludseligt henne fra Uhret en paafaldende Støi eller Klang saa stærk, at de begge foer op derved og fik Lys tændt, for at anstille nærmere Undersøgelse. Det lød som om noget faldt ned og Glas-kuppelen over Uhret knustes, men da de kom derhen var der intet-

Den næste Officer, der faldt ombord i »Prinds Christian« var Lieutenant Soland af det vesterlehnske Regiment. Hans Plads havde været paa Hytten med Soldatesken, og paa dette udsatte Sted faldt den ene af hans Folk efter den anden. Fortvivlet herover gik han ned paa øverste Batteri og sagde til Officererne der: »Alle mine Karle har sagt mig Farvel. Jeg har ikke mere at gjøre deroppe, — giv mig noget at bestille her.« Men neppe havde han udtalt disse Ord, førend et Skraaskud knuste begge hans Been og gjorde Ende paa hans Liv. —

Da Klokken var 10, var Forholdene ombord i Linieskibet efter 2¹/₂ Times haardnakket Kamp imod Overmagten af en saadan Natur, at enhver yderligere Modstand vilde være unyttig. Chefen, Næstkommanderende, Lieutenanterne Top, Ferry og Tostrup vare saarede, 3 af Officererne, Lieutenanterne Willemoes, W. Dahlerup og Soland vare faldne og over en Trediedel af den tapre Besætning laa dræbt eller saaret. Fra det nærmeste engelske Linieskib var der kort forinden bleven praied over til »Prinds Christian« om at overgive sig, men Chefen havde afslaaet Opfordringen, skjøndt Skydningen nu kun vedligeholdtes fra ganske enkelte Kanoner; under Kampen vare Skibene komne tæt ind under Land, »Prinds Christian« laa med sit forskudte Skrog og Reisning omringet af de to engelske Linieskibe og Fregatten »Quebeck«, der alle 3 brugte deres Kanoner imod det, men først da Kapitain Jessen mærkede, at Skibet tog Grunden, praiede han over, at han overgav sig og halede sit Flag ned. Klokken var

somhelst at opdage, — Uhret gik sin vante rolige Gang og Kuppelen var hel. Klokken var da 8 og først i de nærmeste Dage derefter erfarede Fru Becker, at hendes Broder var faldet ombord i »Prinds Christian« omtrent ved samme Klokkeslet da Uhret lod høre fra sig.

da 10¹ 2. Den fjendtlige Ild ophørte øieblikkelig, og strax efter kom en engelsk Officer med Mandskab fra »Stately« ombord for at tage det erobrede Skib i Besiddelse. Han lod Ankeret falde, men »Prinds Christian stod da allerede fast i Stranden midt paa Sjællands Odde, kun en Kabel-længde fra Land. De engelske Skibe, der strax ved Grundstødningen vare gaaede over Stag og i sidste Øieblik undgik at dele Skjæbne med deres tapre Modstander, ankrede nogle faa Kabellængder længere til Søes, og efter at den danske Besætning som krigsfangen var bleven bragt der ombord, og da det trods anstrengt Arbeide den følgende Dag ikke lykkedes at bringe Skibet af Grunden, satte Englænderne Ild paa Vraget om Aftenen, og da Klokken var 10, sprang Linieskibet »Prinds Christian« i Luften.

Først 3 Dage efter bragtes Efterretningen om Kampen til Hovedstadens Kundskab gennem Berlingske Tidende, og som man vil se i en temmelig forvandsket Form.

Berlingske Tidende, Fredag d. 25. Marts 1808:

»En Trefning er forefaldet i Indløbet til Beltet imellem Orlogskibet Prinds Christian, Capitain Jessen, og en engelsk Eskadre. Den begyndte Tirsdag Morgen Kl. 11 og endtes om Formiddagen Kl 8. En Kamp imod en Overmagt af to Orlogskibe og tre Fregatter maa i een Henseende altid have et sørgeligt Udfald og dog blive høist hæderlig for Nationen og Flaget. Tilsidst kom vort Linieskib paa Grund tilligemed to af de Engelske, og blev derefter taget ved Entring. De nærmere Omstændigheder i Henseende til den kieke Besætnings Skiebne veed man endnu ikke.«

Den fangne Besætning var den 26de om Aftenen ombord i de engelske Linieskibe afgaaet til Gøteborg og fra dette Sted indsendte Kapitain Jessen sin Rapport til Admiralitetet, dateret den 13de April 1808, hvilket Aktstykke nedenfor gjengives i sin Helhed.

»Underdanigst Rapport.

»Efter at være afseilet fra Helsingørs Rhed d. 21de Marts om Morgen, gik jeg om Eftermiddagen imellem Hasteens Grunden og Siøllands Rev; saae 3 Seilere, hvoraf de 2 kiendtes at være Orlogsmænd, og den 3die, som søgte ned til dem, antoges ogsaa derfor, skjøndt det var os tvivlsomt. Da jeg havde Vinden fra dem og den dog ikke var gunstig til at fortsætte min Bestemmelse, ankrede jeg om Aftenen imellem Seierøen og Revsnæs.

»Om Morgen d. 22de lettete jeg. De to Orlogsmænd, som vare til Ankers, lettete og vare forenede med den 3die, der nu ogsaa kiendtes at være en Fregat. Forcen af dem lod sig ikke bedømme; men jeg antog de to for idetmindste svære Fregatter og den tredie for en mindre Fregat. Vinden var østlig, da jeg lettete. Jeg styrede ad Bæltet, men strax efter blev Vinden S. O. Jeg troede det Pligt at løbe Nord efter igjen og søge Forstærkning paa Kjøbenhavns Rhed, da jeg med denne alene ei saae mig istand til at opfylde min Bestemmelse, ønskende derved at de fiendtlige Skibe skulde jage mig.

»Noget efter Middag saaes tvende Skibe komme nordfra. Vinden gik nordligere end Ost, og da jeg antog den ene for en Tredækker, den anden for et svært Orlogskib, søgte jeg, efter at være passeret imellem Hasteens Grund og Siøllands Rev, og Ost for samme, at vinde til Luvart af dem, stræbende tillige at naae tilbage til

Sundet. Det lykkedes ikke. Det ene Skib holdt til Lu-
 vart af mig; det andet søgte ned i mit Kiølvand. Kl hen-
 imod 7 om Eftermiddagen var Orlogskibet *the Stately*
 i Kiølvandet, og paa Skud nær. De agterste Kanoner
 blev affyrede, som jeg troer, med god Effect. Det andet
 Orlogskib holdt ned; Fregatterne krydsede op, og jeg
 forudsaae, at Prinds Christian, som jeg havde den Ære
 at commandere, vilde blive et Offer. Jeg søgte derfor at
 komme Grunden saa nær, at den maatte tilsætte, idet
 jeg ikke kunde undgaae Slag med saa overlegen Magt.
 Orlogskibene *Stately* og *Nassau*, hver af lige Styrke med
 mig, og for saavidt stærkere, som deres Carronader ere
 32pd, bragte deres Kanoner til at bære paa mig næsten
 paa een Tid, den ene om Styrbord, den anden om Bag-
 bord, henimod Kl 8. En fortsat Attaque fra begge Ski-
 bene, under den heftigste Ild, vedvarede i mere end 2¹/₂
 Time. Den blev besvaret af os med en Kraft, som jeg
 er forvisset om gjør alle mine brave Officierer og hele
 Mandskabet Ære, endog under det med saa megen Ret
 hædrede danske Flag.

For en kort Tid under Actionen blev begge Skibene
 bragte til at tie for at reparere. De lode sig sakke og
 kom op igjen; men Tiden var for kort for os til at istand-
 sætte den lidte Skade. Roret var afskudt; hele Skibets
 Takkelage saa godt som tilintetgiort; begge dets Sider
 aldeles forskudte, og efter at have modtaget end et Lag
 af de Fiendtlige som endnu blev besvaret, da jeg var
 saa nær Grunden, at jeg var sikker paa at det mig anfor-
 troede Skib ikke kunde blive Fiendens Bytte (de fiendt-
 lige Linieskibe vare begge staaende ud fra Land, *Stately*
 tæt forud om Bagbord, *Nassau* agterud om Styrbord; de
 tre Fregatter vare nu komne op) ansaae jeg det for

»umenneskeligt at opoffre flere af de brave Officierer og
 »Mandskab, jeg havde den Ære at commandere. Skibet
 »var saa godt som tilintetgiort. Jeg overgav mig til *the*
 »*Stately* om Aftenen til d 23de, da Skibet strax efter
 »Overgivelsen var kommen paa Grund, blev det sat i Brand.

»I det jeg føler mig stolt af at have havt den Ære
 »at commandere et saa bravt Mandskab, bløder mit Hjerte
 »ved at indberette, at de brave Officierer: Premier-Lieute-
 »nant Willemoës, Second-Lieutenant W. Dahlerup af Sø-
 »Etaten og Premier-Lieutenant Soland af Land-Etaten med
 »61 Mand af det gode Mandskab bleve dræbte, at Capitain
 »Rothe, hvis standhaftige og virksomme Mod er det høje
 »Collegium forud bekiendt, tilligemed den brave og dienst-
 »ivrige Lieutenant Top og henimod 80 Mand ere haardt
 »blesserede. Capitain Rothes venstre Arm er knuset og
 »den venstre Side betydelig forslaaet. Lieutenant Top har
 »mistet det høire Been. Mindre betydelig saaret er Pre-
 »mier-Lieutenant Ferry, som og udmærkede sig ved koldt
 »Mod og den brave Thostrup tilligemed nogle og 40 Mand.

»Hvad Tab Fienden har havt paa Mandskab veed jeg
 »ikke; men at Skibenes Master, Skraag og Takkelage har
 »liidt betydeligt veed jeg. *Stately* maa have nye Master,
 »og begge Skibene have med megen Anstrængelse ikke
 »kunnet ende deres Reparation, for at gaae tilsøes, i
 »5 Dage. Jeg veed deres Tab af Folk har ikke været
 »ubetydeligt.

»Da Mandskabet fra Prinds Christian Frederik, Natten
 »til d 23de og hele Dagen d 23de skulde bringes ombord,
 »var Kulingen meget haard med Paalandsvind, og man
 »ilede saa meget for at faae dem fra Borde (dog med
 »behørig Omsorg for de Saarede) at man ikke tillod
 »hverken Officierer eller Mandskab at bierge deres Sager;

»mig er en liden Deel af Linned og Gangklæder bleven
»sparet; Alt er brændt med Skibet.

Jeg, Officerer og Mandskabet blive derimod behand-
»lede paa de engelske Orlogskibe med en Omhu, som
»efter min Følelse gjør Cheferne og deres Underhavende
»megen Ære. Den 1ste April blev det friske Mandskab
»bragt iland til Gothenborg Forstad. Den 10de var Veiret
»først gunstigt for at lande de Saarede; med disse bleve
»og alle DHrr Officierer landede. De øverste Befalings-
»mænd her vise os al mulig Agtelse og Indbyggerne tage
»Exempel af dem. Den engelske Consul, Hr Smith, giver
»sig megen Umage med at gjøre det saa behageligt for
»Mandskabet, som de tilstaaede Diætpenge ville tillade,
»og han fortæner derfor min Tak.

»At den brave unge Cadet Lütken, som i Slaget viste
»sig mandelig, ved et uheldigt Fald ombord paa Orlog-
»skibet *Stately*, mistede sit Liv, er jeg meget bedrøvet
»ved at maatte indberette.

»Idet jeg beder det høie Collegium fremlægge denne
»min underdanigste Rapport for Hs Majestæts Throne,
»nærer jeg det Haab, at blive anbefalet som den, der har
»udført sin allerunderdanigste Pligt i Forening med alle
»mine brave Officierer og det hele kiekke Mandskab.

Vor allerunderdanigste Begiæring er, at maatte blive ud-
»vexlede jo før jo heller for at tiene den allernaadigste Konge.

Forstaden i Götheborg d 13de April 1808.

Underdanigst

C. W. Jessen.◊

Af de 64 tapre Mænd, der endte deres Liv den 22de
Marts 1808 ombord i »Prinds Christian», skyllede Søn i
de følgende Dage efterhaanden en Del Lig iland paa

Stranden udfor Oddens Kirke og her bleve de jordede i en fælles Grav.

Oddens Sogns Ministerialbog giver nedenstaaende kortfattede Meddelelse herom*):

»Aar 1808 den 30 Marts blev 7 strandede Liig begravede, som i Kampen med Englænderne vare omkomne med flere om Aftenen til den 22de Marts paa vort Skib Prinds Christian, som blev skudt i Brand og plyndret.

»Den 7de April blev 2de Søe Officierer og over 20 andre Ringere strandede Liig begravede med stor Æres-Ceremoni, Sang, Tale og Skydning over dem.

»Den 11te April iligemaade 2de Liig

» » 30te » atter et strandet Liig begravet.«

Om Begravelsen den 7de April 1808, paa hvilken Dag altsaa Peter Willemoës blev stedet til Hvile paa Oddens Kirkegaard, meddeler Berlingske Tidende for Fredagen den 22de April s. A. de nærmere Omstændigheder saaledes:

»Ifølge Hs. Maj. Kongens allernaadigste Befaling, at de fra Orlogskibet Prinds Christian Frederik paa Kysten opdreve Lig, som kiendtes at være af vore egne brave Søemænd, skulde, i Betragtning af disses udviste Mod og Tapperhed, begraves med Ceremonie og gives den sædvanlige militære Honneur, foretoges denne Begravelse d 7 April i Overby i Odsherred. Ved Begravelsen indfandt sig Kammerherre og Baron Adeler; Nykiøbings Byraad og Borgerskab; en talrig Forsamling af de i Egnen kantonnerende militære Officerer; Egnens Embedsmænd og Godseiere. I Graven blev nedlagt 21 Liig af

*) Udskrift af Ministerialbogen, meddelt af Hr. Skolelærer og Kirkesanger P. Jensen i Overby.

»Matroser og 4 afskudte Been, alle i een Hob og oven paa,
 »Kisterne med Lieutenanterne Willemoës's og Dahlerup's
 »Liig,*) prydede med Ruinerne af den Vimpel, under hvil-
 »ken de saa hæderlig stred og faldt for Konge og Fædrene-
 »land. Inspecteur Trojels Familie med flere af Egnens
 »Damer trodsede den ublide Aarstid og reiste ad ubanede
 »Veie 3 Mile for med Krands af Laurbær og Myrter at
 »hædre de Faldnes Grav. Før og efter Jordpaakastelsen
 »blev afsjungen de 2de sidste Vers af Kapt Abrahamsons
 »bekiendte Gravsang. En Liigtale holdtes af Oddens
 »Præst Magister Haven.**)

»Til at bære de 2de Officierers Liig vare Rytterne
 »blevne tilsagte; men de paa Stedet værende Tømmer-
 »mænd og Matroser tillode det ikke; selv vilde de bære
 »deres Officierer til Graven. —

Den høitidelige Jordfæstelse, der blev Willemoës og hans tapre Kammerater til Del, var langtfra det eneste synlige Tegn paa den almindelige Deltagelse, der føltes trindt omkring i Landet ved Efterretningen om hans Død. Hans Færd den 2den April 1801, hvor han kæmpede under det engelske Admiralskibs Kanoner og værgede sig paa en saadan Maade, at Nelson, Manden fra de hundrede Kampe, under sin senere Samtale med den danske Kronprinds efter Slaget, i smigrende Udtryk havde rost hans uforfærdede Forsyar og ønskede at se og kiende den unge Mand, der saalænge havde holdt sin Vimpel vajende under Admiralskibets ødelæggende Ild, var saa kjendt, at Willemoës's Navn i den nationale Be-

*) Lieutenant Solands Lig synes herefter ikke at være bleven gjenkjendt blandt de ilanddrevne Lig.

**) Dr. phil. & Magister philol. Elias Christian v. Haven, Sognepræst til Odden 1798—1813.

vidsthed stod omgivet med et romantisk Skjær. Man havde en Følelse af, at Fædrelandet havde mistet en af sine Sønner, der allerede havde vist, at han bar Spiren til en Tordenskjold i sig, saavel i Skrift som i Tale kom denne Stemning til Orde, og den almindelige Deltagelse og Vemod har vel fundet sit smukkeste og sandeste Udtryk, naar Grundtvig i sit Digt Willemoës skriver:

.
De Tidender floi over Sø, over Land,
At hisset i Nord vare Bølgerne røde,
At Kristian kjæmped og segned som Mand,
Men Willemoës faldt i det natlige Møde,
Da runde de Taarer saa stride i Løn
For Dannemarks bolde, elskværdige Søn;
O Fædrene Nord! Du mig Svage tilgive!

O Willemoës! Søn af den herlige Old,
Som kun i et Speil at beskue jeg mægter!
Med glimrende Stave skal Saga paa Skiold
Nedsende Dit Navn til de sildige Slægter;
Men længe skal Taaren nedrinde i Løn
For Dannemarks bolde, elskværdige Søn;
Din Gravhøi skal blaane af tætte Kiærminder.

Og naar man til Slutning tager Peter Willemoës's Konduite-Liste frem*) og læser det Skudsmaal, som hans Chef fra »Prinds Christian» giver ham med i Graven, vil man sande, at noget smukkere Eftermæle kan der ikke sættes ham end Kapitain Jessens korte men fyndige Ord:

„Faldt i Slaget. Æret som savnet!“

*) Konduite-Protokol over Marinens Officerer. (Opbevares i Marineministeriet.)

Naar man fra Nykjøbing paa Sjælland begiver sig ad Odden til, der som en næsten 2 Mile lang Landtunge strækker sig ud i Kattegat, og kommer til Overby, ser man Oddens Kirke et lille Stykke Vei forbi Præstegaarden kneisende paa en Banke, med Udsigten frit over Søen. Veien derud er stærkt bakket og tung for Hestene; Hjulene skære sig ned i Sandet og Kjørselen gaar undertiden lidt smaat; men Veien, der gaar langs den høie bakkede Kyst med Strandbredden nedenfor, oversaaet med Sten, og med Kattegattet rullende ind derover, er smuk paa sin Vis, og kun naar man vender Øiet ind over Land mærker man, at man er i en Egn, hvor den magre Jordbund og den skarpe Vind fra Søen ikke tillader nogen videre frodig Vegetation. Gaarde og Huse ligge spredte omkring, vantrevne Pilehegn adskille de dyrkede Jordstykker, og den totale Mangel paa Skov giver hele denne Egn et vist goldt og ensomt Præg; kun Præstegaardens Have i Overby danner en Undtagelse — som en lille Oase midt i Ensomheden — og gjør et velgjørende Indtryk ved sine mange Frugttræer og friske, grønne Plæner.

Gaar man ind paa Oddens Kirkegaard, der hegnes af en lav Mur, staar man strax ved »Heltegraven«, som den kaldes i daglig Tale af Sognets Beboere. Ligeoverfor Indgangen til Kirken, der er opført af røde

Mursten med isprængte utilhugne Kampesten, ligger den store Fællesgrav langs Kirkegaardens østlige Skjæl, og nordenfor Graven staar det smukke, anselige Monument, omgivet af et Jernstakit, som Infanterikapitain Lorentz Fribert til Anneberggaard i Høiby Sogn lod reise over de faldne af »Prinds Christians« Besætning. Monumentets Fodstykke bærer paa sin Frontside, der vender ud imod Kirken, en Marmorplade, paa hvilken sees Præget af Hædersmedaillen for Deltagelse i Kampen d. 2den April 1801, samt en Marmortavle med følgende af N. F. S. Grundtvig forfattede Inscription i forgyldte Bogstaver:

»Orlogskibet Prinds Christian, ført af den kjække Jessen, kjæmpede ved Oddens Kyst d. 22de Marts 1808 i 3 Timer med 2 engelske Linieskibe og 3 Fregatter. Willemoes, Kongedybets Helt, Dahlerup og Soland med 69*) af menige Mand faldt; Rothe, Top, Ferry, Thostrup og 132 menige Mand saaredes. Vraget blev erobret, men Danmarks Søhæder stadfæstedes.«

»De Snækker mødtes i Kvæld paa Hav,
 »Og Luften begyndte at gløde;
 »De leged' alt over den aabne Grav,
 »Og Bølgerne gjordes saa røde.
 »Her er jeg sat til en Bautasteen,
 »At vidne for Slægter i Norden:
 »Danske de vare, hvis møre Been
 »Under mig smuldre i Jorden;
 »Danske af Tunge, af Æt og af Id
 »Thi skal de nævnes i løbende Tid
 »Fædrenes værdige Sønner.«

Som tidligere nævnet har Monumentet faaet sin Plads udenfor den store Fællesgrav, rimeligvis fordi Jorden endnu ikke har været tilstrækkelig sammensunken til at kunne bære den betydelige Vægt. Om hele Gravpladsen er der i sin Tid af daværende Præst paa Odden, Pastor Hansen, foranlediget anbragt en simpel Træindhegning, udenfor hvilken der blev plantet en Hæk. Midt paa Gravpladsen, hvor de 3 faldne Officerer skulle ligge jordede, har der efter nogle Beretninger staaet et Trækors, omgivet af et Stakit af Træ, men begge disse ere i Tidens Løb forsvundne, og i de senere Aar har en hvid Rosenbusk betegnet dette Sted.**)

Saa længe Kirken eiedes af Staten, blev der af Odsherreds Godskasse betalt 2 Rdl. aarlig for Gravpladsens Vedligeholdelse; men i 1872 blev Kirken med Inventarium, Kirkegaard m. v. solgt til et Interessentskab

*) Efter Kapitain Jessens Rapport 61 Mand.

**) H. G. Gardes Beretning i den »dansk-norske Sømagts Historie 1700—1814« om, at en Ubekendt lod Willemoes jorde i en særskilt Grav og opreise et eget Monument, stemmer ikke hermed.

af Sognebeboere, og der blev ikke taget noget Forbehold med Hensyn til Gravstedet, og navnlig blev det ikke gjort Kjøberne til Pligt at vedligeholde det paa nogen bestemt Maade. I Aarenes Løb forfaldt det, indtil Marineministeriet i 1879 dels lod Indskriften paa Støtten restaurere, dels lod afslutte Akkord om Gravpladsens Pasning og Vedligeholdelse for en vis aarlig Betaling, og ved denne Leilighed blev da tillige den brøstfældige Træindhegning fjernet. Iaar har »Sølieutenant-Selskabet« anset det for stemmende med de Traditioner, der nu i et Aarhundrede have været knyttede til det, at tage Initiativet til Heltegravens Istandsættelse, og paa Selskabets Møde den 27de Februar d. A. blev følgende af Bestyrelsen fremsatte Forslag enstemmigt vedtaget af den talrige Forsamling:

»Sølieutenant-Selskabet beslutter i Anledning af Hundredaars-Dagen »for Willemoës's Fødsel at foretage en passende Istandsættelse og Forskjønnelse af den saakaldte Heltegrav paa Oddens Kirkegaard. De dertil »fornødne Midler tilveiebringes ved Subskription blandt Medlemmerne.«

Den almindelige Tilslutning, som Sagen selvfølgelig har været Gjenstand for iblandt Marinens Officerer, har tilladt Gjennemførelsen af Istandsættelses-Planen i sin Helhed; paa Hundredaars-Dagen for Peter Willemoës's Fødsel vil Graven staa indhegnet af et smukt Jern-Stakit paa cementeret Underlag, og midt paa Gravpladsen, hvor de 3 faldne Officerers Kister ere nedsatte, vil være reist en stor Bautasten af Granit, paa hvis polerede Frontside er indhugget følgende Indskrift i forgyldte Bogstaver:

»Herunder hviler Lieutenanterne Willemoës og Dahlerup af Søetaten »og Soland af Landetaten, omgivne af 29 Mand, alle af Linieskibet »Prinds »Christians« Besætning, faldne i Kampen ved Sjællands Odde den 22. »Marts 1808.

»Dette Minde reistes af Sølieutenant-Selskabet d. 11. Mai 1883, Hundredaars-Dagen efter at Peter Willemoës fødtes.«

Paa hver Side af Stenen bliver der endvidere anbragt en Stabel af Kanonkugler.

Endelig er der ved Kirkeeiernes Imødekommenhed opnaaet Garanti for, at »Heltegraven« paa Oddens Kirkegaard, uanset skiftende Eiere, altid vil blive fredet som et nationalt Mindesmærke.